

2018

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS
2018. GADA UN DARBA PĀRSKATS

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
KOMISIJA

SATURS

IEVADS	3	leguldījumu pakalpojumu sniedzēji	34
VĪZIJA, MISIJA, VĒRTĪBAS	4	Finanšu instrumentu tirgus	35
PRIEKŠSĒDĒTĀJA IEVADVĀRDI	5	Atbilstības uzraudzība	37
PADOMES ZIŅOJUMS	8	Finanšu pakalpojumu un informācijas sistēmu drošība	38
GADA PĀRSKATĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	10	Klientu sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana	39
FKTK DARBĪBA 2018. GADĀ	11	LICENCĒŠANA	40
ABLV BANK PAŠLIKVIDĀCIJAS PROCESS	12	NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS	44
UZRAUDZĪBA	14	Noregulējuma mehānisma principi	44
Uzraudzības principi	14	Vienotais noregulējuma mehānisms	44
Banku sektors	14	Krīzes pārvaldīšana	45
Apdrošināšanas sektors	22	REGULĒJOŠO PRASĪBU IETVARA IZMAIŅAS ...	46
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	26	Nacionālie normatīvie akti	46
Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes	27	Makroprudenciālā uzraudzība	47
leguldījumu pārvaldes sabiedrības un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki	28	Eiropas Komisijas iniciatīvas 2018. gadā	48
Valsts fondēto pensiju shēma	31	GARANTIJU SISTĒMA	50
Privātie pensiju fondi un pensiju plāni	32	Noguldījumu garantiju fonds	50
		Apdrošināto aizsardzības fonds	53

Finanšu instrumentu tirgus (ieguldītāju)			
aizsardzība	53		
Finanšu stabilitātes nodevas administrēšana	53		
STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	55		
KOMUNIKĀCIJA UN FINANŠU PRATĪBAS			
VEICINĀŠANA	57		
Ārējā komunikācija	57		
Digitālo rīku pilnveide	57		
Korporatīvā komunikācija	58		
Krīžu vadības pilnveide	58		
Finanšu pratības veicināšana	58		
2019. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI	60		
FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA	63		
PERSONĀLA POLITIKA	64		
Personāla skaitliskais sastāvs un izmaiņas	64		
Dienesta komandējumi	65		
Personāla demogrāfiskais sadalījums un vecuma			
raksturojums	66		
Personāla kvalifikācija	66		
Personāla kvalifikācijas paaugstināšana	66		
Personāla darba izpildes novērtēšana	67		
FKTK STRUKTŪRA	68		
KVALITĀTES UN RISKU VADĪBA	69		
FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS			
NODROŠINĀJUMS	70		
IEKŠĒJAIS AUDITS	75		

IEVADS

A photograph of a small green plant growing out of sand, with long, dark shadows cast across the sand surface. The plant has several long, thin, green leaves. The sand is light-colored and has a textured surface. The shadows are cast in a diagonal pattern across the sand.

VĪZIJA, MISIJA, VĒRTĪBAS

FKTK VĪZIJA

ES kopējā tirgū integrēts un stabils Latvijas finanšu tirgus, kuru raksturo profesionāla, stingra un taisnīga uzraudzība.

FKTK MISIJA

Regulēt un pārraudzīt finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību, veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

FKTK VĒRTĪBAS

Atbildība – mēs apzināmies savas darbības ietekmi uz individuālo tirgus dalībnieku darbības rezultātiem un finanšu sistēmu kopumā un esam atbildīgi par ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

Atvērtība – mēs savā darbībā esam atvērti dialogam pirms lēmumu pieņemšanas, pieejami un uz sadarbību orientēti, kā arī spējām uzdrīkstēties un protam pielietot zināšanas, rodot risinājumus visdažādākajiem izaicinājumiem.

Atklātība – ikvienu savu lēmumu mēs izskaidrojam sabiedrībai saprotamā veidā, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos informācijas atklāšanas ierobežojumus.

PRIEKŠSĒDĒTĀJA IEVADVĀRDI

Vēstures robežšķirtne – 2018

Šis pārskata gads ir bijis īpašs – Latvijas valstij, finanšu nozarei un mūsu iestādei kā nozares uzraugam. Noteikti 2018. gadu turpmāk izmantosim par atskaites punktu jaunam posmam Latvijas ekonomikas un finanšu vēsturē. Kopš 2016. gada, kad Latvija kļuva par OECD dalībvalsti, FKTK iniciētā un cieši kontrolētā procesā trīs gadus ir notikusi vērienīgākā finanšu nozares biznesa pieejas reforma, lai mazinātu riskus saistībā ar iespējamiem finanšu noziegumiem.

Reforma visdziļāk skāra nozīmīgāko nozares daļu – banku sektoru. Mums bija vairāku gadu plāni, kā pakāpeniski mazināt minētos riskus, kas bija saistīti ar pārāk lielu ārvalstu noguldījumu īpatsvaru banku sektorā. 2018. gada februāris ieviesa korekcijas šajos plānos, jo ASV *FinCEN* publicēja paziņojumu, ka Latvijas komercbanka ABLV Bank rada bažas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, un rosināja bankai piemērot īpašus pasākumus. Pamatā tā bija vēsturiskā mantojuma atbalss, jo bankā iepriekšējos gadus bija īstenoti nozīmīgi korektīvie pasākumi un tieši šai bankai piemērotie sodi bija lielākie, kādi jebkad Latvijā bijuši, kopā ar FKTK pieprasītajiem ieguldījumiem saņiedzot vairākus desmitus miljonu eiro. Tomēr turpmākā bankas izolācija no starptautiskā finanšu tirgus bija

nepārprotams signāls – šāda Latvijas banku izolācija reputācijas riska dēļ ir iespējama daudz plašākā apmērā.

Šādā brīdī lēzens ārvalstu klientu noguldījumu kritums Latvijas bankās, kurām tie bijuši biznesa bāze, un lēnām izsvēta šīs klientu grupas revīzija vairs nebija dienaskārtībā. Arī ģeopolitisku apsvērumu dēļ mūsu valstī bija nepieciešami radikālāki risinājumi, lai parādītu tūlītējas pārmaiņas. Gada pirmajā pusē banku uzraudzībā pārgājām no plānveida procesa uz krīzes vadību. Kas paveikts 2018. gada laikā, kurš raksturojams ar vārdiem – banku pašattīrīšanās un lūzums līdzšinējā biznesa pieejā?

Pats būtiskākais bija atteikšanās no potenciāli augsta riska ārvalstu finanšu līdzekļu klātbūtnes Latvijā. Ja 2015. gadā Latvijas bankās ārvalstu nauda bija 54% apmērā un 2017. gadu pabeidzam ar 39%, tad 2018. gada laikā samazinājums bija vēl divtik liels – līdz 20%. Revidējot riskanto klientu segmentu, NVS klientu ekspozīcija tika mazināta līdz 5–6%, kas bija valdības dotais uzdevums gada sākumā. Salīdzinot ar 2014. gadu, ārvalstu klientu maksājumi ASV dolāros tika samazināti vairāk nekā 26 reizes. Tieši šī bija valūta, kuru visbiežāk savās transakcijās izmantoja banku klientūra austrumos no mūsu valsts, t.sk. šaubīgiem darījumiem. Visas bankas dažu mēnešu laikā atteicās no Latvijā aizliegto čaulas kompāniju apkalpošanas. Trīs gadu periodā Latvijas finanšu sektoru pametuši aptuveni 10 miljardi eiro. Šādā veidā būtiski mazinot riskanto ātro transakciju biznesu, esam atbrīvojuši savu finanšu sistēmu un valsti no lieka reputācijas riska. Latvijas bankās tagad dominē iekšzemes un ES valstu noguldījumi, kopā – jau 91%. Nav vairs iemesla runāt par riskantas ārvalstu naudas nekontrolētu plūsmu Latvijā.

Paveiktā pašattīrīšanās ir bijusi izturības pārbaude, kas apliecina banku sektora vadības sistēmas augsto profesionālo līmeni un potenciālu, kas tai piemīt. Iesāktais process nav apstājies, bankas turpina atbildīgi izvērtēt savu klientu – gan esošo, gan no jauna piesaistīto

– bāzi atbilstoši jaunajiem biznesa modeļiem, un ārvalstu noguldījumu apmērs kritas arī 2019. gadā. Lai nodrošinātu pārmaiņas, neesam iztikuši bez sankcijām – pēdējos četros pārmaiņu gados esam piemērojuši Latvijas bankām un maksājumu iestādēm naudas sodus 16 miljonu eiro apmērā (11 iepriekšējos gados sodu kopējā summa bija ap 1 miljonu eiro), kā arī bijušas citu veidu sankcijas un korektīvie pasākumi.

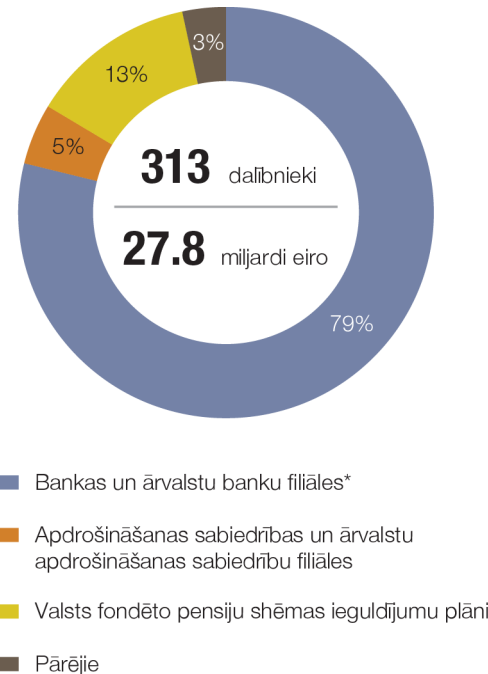
Pārskata gada vidū sadarbībā ar ECB kolēģiem FKTK padomes akceptētā kontrolētā ABLV Bank pašlikvidācija ir Latvijā līdz šim nebijis risinājums bankas darbības izbeigšanai. Arī šī ir robežšķirtne ierastajā kārtībā, kā notika banku likvidācija Latvijā, nereti procesa gaitā bankas padarot maksātnespējīgas. Tas ir nozīmīgs mūsu komandas veikums – pašlikvidācijas procesa ievirzīšana konstruktīvās sliedēs, izskatot un papildinot bankas likvidatoru sagatavoto klientu pārbaudes metodoloģiju un saskaņojot to ar citām iestādēm. Tieši pašlikvidācija, kuru uzrauga FKTK, ir ceļš, kā varam realizēt bankas klientu naudas kontroli, lai novērstu iespēju, ka tiek izmaksāta nelegāli iegūta nauda.

Pēc pašattīrīšanās un transformācijas procesiem Latvijas banku tagadne un, protams, nākotne ir pilnīgi cits klientu profils, tāpēc vairs nedalām Latvijas bankas iekšzemes un ārvalstu klientu bankās, jo tās visas orientējas vispirms uz Latvijas, tad uz EEZ un OECD valstu tirgiem. Banku darbības rezultāti turpmākajos pāris gados parādīs jauno biznesa stratēģiju rentabilitāti un spēju absorbēt

pārmaiņu perioda radītās sekas. Šādā veidā iegūsim Latvijas ekonomikas lielumam un jaudai atbilstošu banku sektoru. Pārmaiņu vadības posma sākumā FKTK darbs bija neizbēgami vērsts uz banku biznesa sašaurināšanu, ne izaugsmi. Pirms gadiem pieciem banku daļa Latvijas

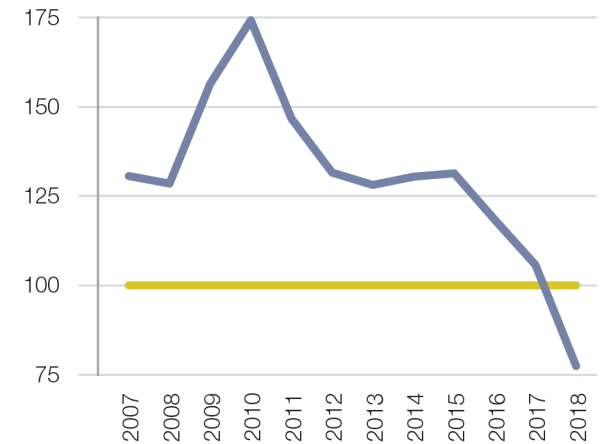
finanšu tirgus aktīvos bija ap 96%, savukārt 2018. gada nogalē banku daļa bija 78%. Tā ir zīmīga Latvijas finanšu ainavas pārmaiņa. Iekšzemes noguldījumu apmērs gan ir nemainīgi audzis, 2018. gada beigās sasniedzot 13 miljardus eiro.

**FKTK pārraudzītie tirgus dalībnieki*,
% no to aktīviem**

* 2018. gada decembris, neskaitot kapitāla tirgu - biržu akciju un obligāciju emitentus.

Banku sektors pret iekšzemes kopproduktu, %

Vērtējot 2018. gadu, mums var būt patīams gandarījums par vēsturisku pārmaiņu īstenošanu, un šis ir piemērots sākuma punkts Latvijas finanšu sektora starptautiskās reputācijas atjaunošanai. To var izdarīt, mērot pārmaiņas ar paveikto, ieguldīto darbu. Mūsu iestāde uzraugamajā nozarē ir paveikusi savu darba daļu. Ceram, ka arī citas atbildīgās iestādes veiksmīgi veiks visus uzdevumus, lai starptautisko partneru vērtējums mūsu valsts finanšu noziegumu novēršanas sistēmai būtu pozitīvs.

Pēdējos gados esam būtiski stiprinājuši FKTK kapacitāti finanšu noziegumu novēršanas jomā, tomēr uzskatu, ka mums kā finanšu nozares uzraugam pamatā ir jāturpina klasiskā jeb t.s. prudenciālā tirgus dalībnieku uzraudzība, nodrošinot to, kādēļ šāda iestāde valstī ir izveidota – stabilitāti sektorā un noguldītāju aizsardzību. Tāda ir labā prakse Eiropas Banku savienībā, un to šogad vēlreiz apstiprināja Eiropas Parlaments, nodalot finanšu izlūkošanas kompetenci no uzraudzības un uz-

dodot EK nekavējoties sākt veidot vienotu Eiropas finanšu izlūkošanas iestādi, kura īstenotu noziegumu izmeklēšanas funkciju, turklāt plašākā tvērumā nekā finanšu sektors vien. Savukārt FKTK tāpat kā līdz šim savas atbildības ietvaros turpinās rūpēties par to, lai uzraugamajā sektorā būtu augstas kvalitātes iekšējās kontroles sistēmas, kas novērstu finanšu sektora dalībnieku iesaisti iespējamajos finanšu noziegumos.

Finanšu nozares valstiskā uzraudzība Eiropā balstās uz vienotiem principiem – politiskā neatkarība un saimnieciskā autonomija. To paredz Bāzeles Banku uzraudzības komitejas "Efektīvas banku uzraudzības pamatprincipi", kā arī ECB ietvaros izveidotais Vienotais uzraudzības mehānisms. Valdības nule iecerētās pārmaiņas Latvijas finanšu nozares kontrolē un FKTK pārvaldes modelī, arī iestādes vadības atlasē ir politikas veidotāju izvēle, kurā jāpatur prātā gan nozares attīstības perspektīva, gan jāizvērtē šo pārmaiņu ietekme uz Latvijā īstenoto finanšu

sektora uzraudzības ietvaru ilgtermiņā, lai nebūtu tā, ka sasteigtu reformu dēļ pēc kāda laika atkal jāveic reformas. Arī tādā ziņā šis ir vēsturisks mirklis Latvijas ekonomiskajā dzīvē un finanšu sektorā. Mēs esam vērsuši likumdevēju uzmanību, sniedzot savu atsauksmi par katru iecerēto pārmaiņu saistībā ar grozījumiem Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā un to iespējamo ietekmi uz iestādes darbu.

Vēlos pateikties FKTK kolektīvam par izturību un profesionālu veikumu šādā spriedzes un ļoti augstas darba intensitātes posmā, veicot mūsu nozarei un valsts starptautiskajai reputācijai svarīgus uzdevumus. Novēlu arī turpmāk attīstīt FKTK komandas garu un noturēt koleģiāla pleca sajūtu ikdienas darbos, lai turpinātu pilnveidot mūsu organizāciju saskaņā ar finanšu nozares uzraudzības jaunajām stratēģiskajām prioritātēm.

FKTK priekšsēdētājs
Pēters Putniņš

PADOMES ZIŅOJUMS

3

FKTK kā autonoma valsts iestāde darbojas kopš 01.07.2001., regulējot un pārraugot Latvijas finanšu un kapitāla tirgu, nodrošinot tirgus dalībnieku klientu interešu aizsardzību un veicinot visas nozares stabilitāti, konkurētspēju un attīstību. FKTK darbu vada tās padome, kas sastāv no pieciem padomes locekļiem – FKTK priekšsēdētāja, viņa vietnieka un trim padomes locekļiem, kuri vienlaikus ir arī departamentu direktori.

2018. gadā padomes sastāvs bija nemainīgs: FKTK priekšsēdētājs Pēters Putniņš, priekšsēdētāja vietniece Gunta Razāne, Uzraudzības departamenta direktore Nora Dambure, Juridiskā un licencēšanas departamenta direktors Gvido Romeiko un Regulējošo prasību un statistikas departamenta direktore Ludmila Vojevoda.

Svarīgāko jautājumu izskatīšanai un lēmumu pieņemšanai FKTK priekšsēdētājs reizi nedēļā sasauca un vada padomes sēdes. 2018. gadā notika 56 padomes sēdes, kurās tika pieņemti 200 lēmumi (2017. gadā – 55 sēdes, kurās tika pieņemti 218 lēmumi).

Lai sekmētu finanšu un kapitāla tirgus pārraudzības efektivitāti, nodrošinot FKTK sadarbību ar finanšu sektora profesionālajām asociācijām, regulāri tiek rīkotas arī Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes sēdes. 2018. gadā notika 10 šādas sēdes, kurās tika izskatīti 38 finanšu un kapitāla tirgum saistoši normatīvo aktu projekti (2017. gadā – 40 projekti).

04.11.2018. apritēja četri gadi kopš ECB izveidotā VUM darbības sākuma, un Latvijas nozīmīgo banku uzraudzības jomā FKTK darbinieki arī pārskata gadā turpināja piedalīties VUM kopējo uzraudzības darba grupā darbā un uzraudzības prakses veidošanā. Sistēmiski nozīmīgu Latvijas banku – “Swedbank”, “SEB bankas”, ABLV Bank (līdz 11.07.2018.) un Luminor Bank (no 2018. gada februāra) – uzraudzība pārskata gadā tika īstenota, sadarbojoties ECB un FKTK darbiniekiem, un

tas bija nozīmīgs banku ikdienas uzraudzības pamats. FKTK uzraudzīja arī mazāk nozīmīgās bankas, savukārt ECB šādu banku uzraudzībai turpināja noteikt vienotas pamatnostādnes un vadlinijas.

FKTK, nodrošinot tirgus dalībnieku nepārtrauktu uzraudzību, veica tirgus dalībnieku darbības rezultātu monitoringu, finanšu pārskatu analīzi un darbības pārbaudes, tostarp klātienē pārbaudes.

Kopumā 2018. gadā FKTK veica 20 tirgus dalībnieku klātienē pārbaudes, t.sk. četras pārbaudes bankās, trīs pārbaudes apdrošināšanas sabiedrībās, vienu pārbaudi elektroniskās naudas iestādē, vienu pārbaudi ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā, četras pārbaudes krājaizdevu sabiedrībās un vienu ieguldījumu pārvaldes sabiedrībā. Tika veikta arī viena valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāja darbības klātienē pārbaude un divas privāto pensiju fondu pārbaudes. 2018. gadā FKTK veica klātienē informācijas sistēmu pārbaudes trīs bankās, vienā apdrošināšanas sabiedrībā, vienā krājaizdevu sabiedrībā un vienā maksājumu iestādē.

ASV *FinCEN* 13.02.2018. publicēja ziņojumu, ka Latvijas komercbanka ABLV Bank rada bažas par nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizāciju, izsakot priekšlikumu piemērot tai ASV *Patriot Act* 311. sadaļas īpašos pasākumus. Pēc *FinCEN* priekšlikuma publicēšanas tika konstatēta palielināta ABLV Bank klientu aktivitāte noguldījumu izņemšanā, tādēļ 18.02.2018. FKTK padome, pamatojoties uz ECB instrukciju, pieņēma lēmumu noteikt ABLV Bank maksājumu ierobežojumus. 24.02.2018. ECB pieņēma lēmumu par ABLV Bank atzīšanu par iestādi, kura ir vai var nonākt finanšu grūtībās (*failing or likely to fail*), kas nozīmēja kredītiestādes darbības izbeigšanu. 12.06.2018. FKTK padome deva atļauju sākt ABLV Bank pašlikvidāciju, un pēc FKTK ierosinājuma 11.07.2018. ECB pieņēma lēmumu anulēt ABLV Bank licenci.

2018. gadā FKTK nodrošināja regulāru uzraudzību arī finanšu noziegumu novēršanas jomā. Par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – NILLTFN likums) prasību neievērošanu trīs kredītiestādēm – “LPB Bank”, “Blue-Orange Bank” un “Meridian Trade Bank” – tika piemērota soda nauda kopumā 3 907 902 eiro apmērā, kā arī tika noteikta virkne pienākumu, kas veicami, lai sakārtotu un pilnveidotu banku iekšējās kontroles sistēmas. FKTK veica šo pienākumu izpildes uzraudzību. Papildus tam vienā gadījumā par NILLTFN atbildīgajam valdes loceklim tika izteikts brīdinājums un minētā persona tika atsaukta no pienākumu pildīšanas NILLTFN jomā. Savukārt nebanku sektorā 2018. gadā divām elektroniskās naudas iestādēm un divām maksājumu iestādēm tika piemērota soda nauda par NILLTFN likuma prasību neievērošanu kopumā 113 255 eiro apmērā. Papildus divos gadījumos tika apturēta maksājumu pakalpojumu sniegšana, trīs gadījumos par NILLTFN atbildīgajām personām izteikts brīdinājums un divos gadījumos atbildīgās personas tika atsauktas no amata pienākumu pildīšanas.

2018. gads bija zīmīgs ar vēsturisko pārmaiņu procesa, ko īstenoja Latvijas bankas, kuras bija specializējušās ārvalstu klientu apkalpošanā, noslēguma fāzi – 12

bankas FKTK pārraudzībā izstrādāja jaunus biznesa modeļus. Pārskata gada laikā teju par pusi samazinājās ārvalstu noguldījumu īpatsvars kopējos noguldījumos, un 2018. gada decembrī tas veidoja 20.3% (2017. gada beigās – 39.7%). Vērtējot ārvalstu klientu naudas līdzekļu apgrozījumu, maksājumi ASV dolāros būtiski saruka jau 2016. gadā, kad tika pastiprināti NILLTF riska mazināšanas pasākumi. Savukārt, salīdzinot pārskata gada ceturto ceturksni ar 2015. gada attiecīgo periodu, ASV dolāru maksājumi Latvijas bankās bija samazinājušies vairāk nekā 10 reizes, līdz ar to par dominējošo maksājumu valūtu Latvijas finanšu sektorā nostiprinās eiro.

Minētie notikumi nav negatīvi ietekmējuši Latvijas iekšzemes noguldījumus, kuri pēdējos gados turpina pieaugt. Latvijas bankās dominē iekšzemes un ES valstu noguldījumi, kas sasnieguši 91% no visa noguldījumu apmēra – 80% ir iekšzemes klientu naudas līdzekļi, bet 11% – ES valstu klientu līdzekļi.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos 2018. gadā FKTK pārstāvji piedalījās Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas *Moneyval* darbā, kā arī piedalījās Ministru kabineta

apstiprinātā “Pasākumu plāna noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim” noteikto uzdevumu izpildē. Savukārt 26.04.2018. Briselē un 30.08.2018. Rīgā FKTK priekšsēdētājs iepazīstināja Eiropas Parlamenta īpašās komitejas finanšu noziegumu, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanas jautājumos TAX3 pārstāvjus ar pārmaiņu vadības procesu Latvijas banku sektorā, vienlaikus akcentējot jautājumus par aizdomīgas naudas plūsmas ceļu ES un rosinot izvērtēt iniciatīvu par vienotu finanšu izlūkošanas institūciju Eiropā, turpmāk nodrošinot kopīgu finanšu noziegumu risku kontroli un to novēršanu Eiropas telpā.

2018. gadā notika darbs pie FKTK stratēģijas 2019.–2023. gadam izstrādes, kurā noteiktas piecas darbības prioritātes: konsekventa un profesionāla finanšu sektora uzraudzība; profesionāla un atbildīga organizācija ar efektīvu korporatīvo pārvaldību un procesiem; objektīva, savlaicīga un skaidri saprotama komunikācija; inovatīviem un drošiem finanšu pakalpojumiem labvēlīga uzņēmējdarbības vide; efektīvs finanšu sektora krīžu vadības un banku neregulējuma mehānisms. 2019. gada maijā FKTK padome stratēģiju apstiprināja.

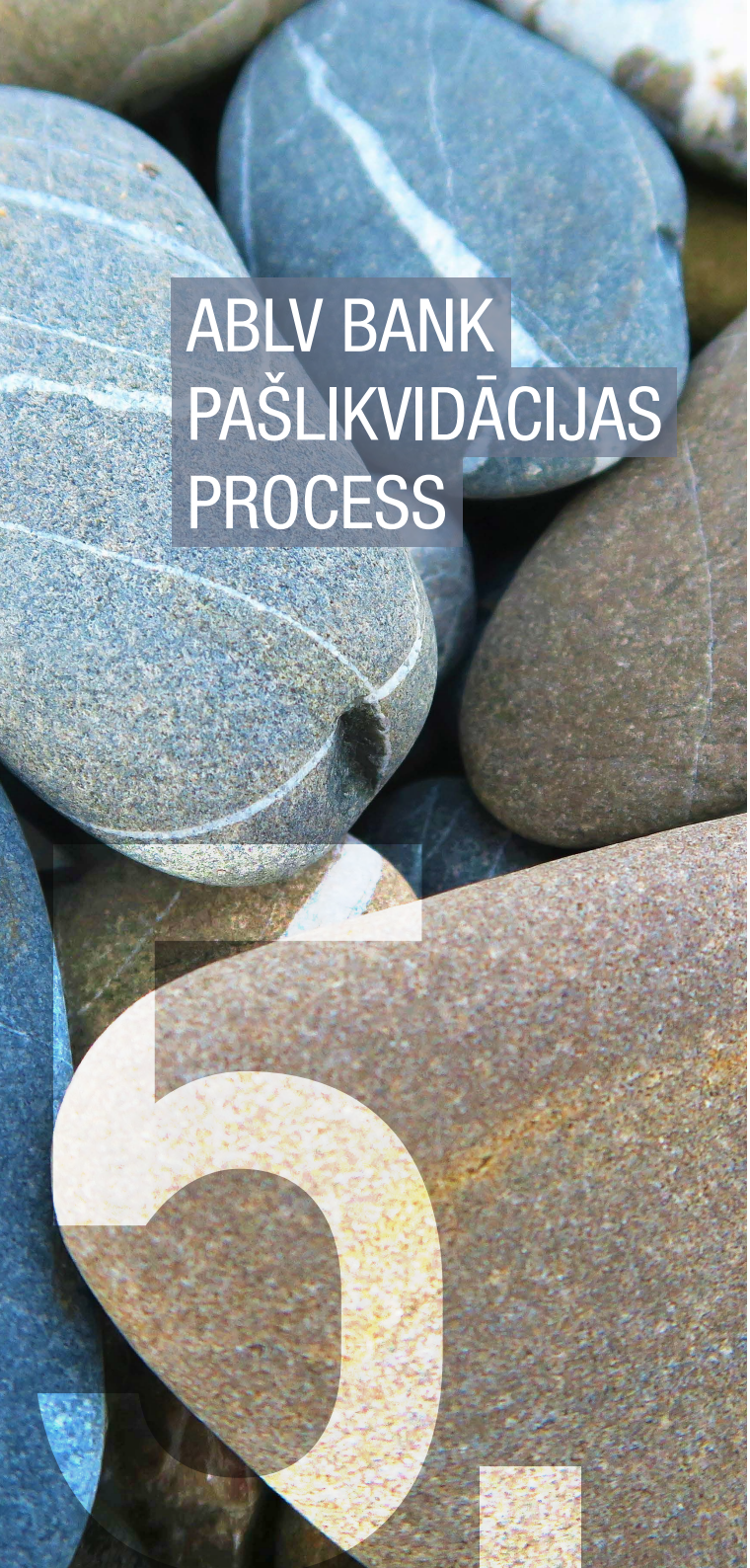
GADA PĀRSKATĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

AAF – Apdrošināto aizsardzības fonds
ABLV Bank – ABLV Bank, AS
AIF – alternatīvo ieguldījumu fondi
AIFP – alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki
ASV – Amerikas Savienotās Valstis
BRRD – Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīva
CET1 – pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs
CRD/CRD IV – Kapitāla prasību regula/ Kapitāla prasību direktīva
C-SNI – cita sistēmiski nozīmīga iestāde
DIN – darba izpildes novērtēšana
EAAP – Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde
EBI – Eiropas Banku iestāde
ECB – Eiropas Centrālā banka
EEZ – Eiropas Ekonomikas zona
EAAP – Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensijas iestāde
EY – SIA “Ernst & Young Baltic”
EK – Eiropas Komisija
ES – Eiropas Savienība
ESRK – Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
EVTI – Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde
FinCEN – Amerikas Savienoto Valstu Finanšu noziegumu apkarošanas institūcija
FinTech – informācijas tehnoloģijās balstītas finanšu pakalpojumu inovācijas
FITL – Finanšu instrumentu tirgus likums
FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FSN – finanšu stabilitātes nodeva
GA – garantētā atlīdzība
IKPNP – iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas process

ILPNP – iekšējās likviditātes pietiekamības novērtēšanas process
INK – ienākumus nenesošie kredīti
InsurTech – informācijas tehnoloģijās balstītas apdrošināšanas pakalpojumu inovācijas
IT – informācijas tehnoloģijas
KKR – kopējais kapitāla rādītājs
LR – Latvijas Republika
LSR – likviditātes seguma rādītājs
MiFID II – Finanšu instrumentu tirgus direktīva
MiFIR – Finanšu instrumentu tirgus regula
MPENL – Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums
NGF – Noguldījumu garantiju fonds
NILLTF – noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana
NILLTFN – noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana
NVS – Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
OCTAA – sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana
OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
PKR – pretcikliskā kapitāla rezerve
PSD2 – Maksājumu pakalpojumu direktīva
ROE – kapitāla atdeves rādītājs
SFPS – Starptautiskais Finanšu pārskatu standarts
UPNP – uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process
VFPS – valsts fondēto pensiju shēma
VNF – Vienotais noregulējuma fonds
VNV – Vienotā noregulējuma valde
VUM – Vienotais uzraudzības mehānisms

FKTK DARBĪBA 2018. GADĀ

ABLV BANK PAŠLIKVIDĀCIJAS PROCESS

ABLV Bank, AS (līdz 12.06.2018.; kopš 13.06.2018. – likvidējamā ABLV Bank, AS) licence tika izsniegta 09.09.1993. ABLV Bank bija trešā lielākā banka pēc aktīvu apmēra Latvijā un lielākā privātā banka ar Latvijas kapitālu.

ASV *FinCEN* 13.02.2018., ņemot vērā, ka Latvijas komercbanka ABLV Bank rada bažas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, publicēja priekšlikumu piemērot tai ASV *Patriot Act* 311. sadaļā noteiktos īpašos pasākumus. Pēc *FinCEN* priekšlikuma publicēšanas tika konstatēta palielināta ABLV Bank klientu aktivitāte noguldījumu izņemšanā, kā rezultātā 18.02.2018. FKTK padome, ņemot vērā *FinCEN* ziņojuma radītos apstākļus un pamatojoties uz ECB, kuras tiešā pārraudzībā atradās ABLV Bank, instrukciju, pieņēma lēmumu, ar kuru ABLV Bank tika noteikti maksājumu ierobežojumi.

Tā kā ECB līdz 23.02.2018. nebija devusi instrukciju attiecināt maksājumu ierobežojumus, FKTK padome atbilstoši Noguldījumu garantiju likumam 23.02.2018. pieņēma lēmumu, ka ABLV Bank ir iestājusies noguldījumu nepieejamība, bet 27.02.2018. – lēmumu par garantēto atlīdzību izmaksu ABLV Bank noguldītājiem.

24.02.2018. ECB pieņēma lēmumu par ABLV Bank atzīšanu par iestādi, kura ir vai var nonākt finanšu grūtībās (*failing or likely to fail*), kas faktiski nozīmēja kredītiestādes darbības izbeigšanu. Lai aizsargātu klientu un kreditoru intereses un nodrošinātu kredītiestādes aktīvu aizsardzību, ABLV Bank akcionāri īstenoja Kredītiestāžu likumā noteiktās tiesības un 26.02.2018. pieņēma lēmumu par kredītiestādes pašlikvidāciju, 05.03.2018. iesniedzot apstiprināšanai FKTK sagatavoto pašlikvidācijas plānu (turpmāk – Pašlikvidācijas plāns).

12.06.2018. FKTK padome pēc iesniegtā Pašlikvidācijas plāna izvērtēšanas atļāva ABLV Bank sākt pašlikvidāciju. FKTK izskatīja Pašlikvidācijas plānu, izvērtējot ABLV

Bank spēju noteiktā termiņā un pilnā apmērā izpildīt savas saistības pret kreditoriem. Izvērtēšanā bija iesaistītas vairākas ABLV Bank uzraugošās institūcijas, kā arī neatkarīga zvērinātu revidentu komercsabiedrība, kas veica ABLV Bank aktīvu kvalitātes pārbaudi un pašlikvidācijas pieņemumu izvērtējumu. Pieņemot lēmumu, FKTK secināja, ka ABLV Bank ir pietiekams aktīvu apmērs, lai apmierinātu visu kreditoru prasījumus, un atļāva sākt pašlikvidācijas procesu, kas tiek veikts stingrā FKTK kontrolē, FKTK turpinot uzraudzīt ABLV Bank likvidatoru darbību līdz pašlikvidācijas procesa noslēgumam. Ievērojot iespējamās NILLTF un starptautisko sankciju riskus, FKTK apstiprinātais Pašlikvidācijas plāns paredz, ka pašlikvidācijas periodā ABLV Bank nodrošina kredītiestādēm piemērojamo NILLTFN un starptautisko sankciju normatīvo aktu prasību izpildi. Vienlaikus saskaņā ar apstiprināto Pašlikvidācijas plānu ABLV Bank piesaistīta konsultanta EY vadībā tiek izstrādāta un piemērota NILLTFN un starptautisko sankciju atbilstības kontroles metodoloģija (turpmāk – Metodoloģija), lai novērstu iespējamu noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju un sankciju prasību pārkāpšanu vai apiešanu kreditoru prasījumu izmaksas procesā.

Tādējādi FKTK kontrolēts brīvprātīgs bankas likvidācijas process (sk. shēmu) ir risinājums, kas nodrošina visplašāko FKTK iesaisti un kontroles īstenošanu pār turpmāko likvidācijas procesu. Ņemot vērā minēto un lai nodrošinātu Kredītiestāžu likuma 132. panta ceturtajā daļā noteikto FKTK tiesību (kontrolēt likvidatora darbību) realizāciju, t.sk. nodrošinātu apstiprinātā plāna izpildes kontroli, likvidācijas procesa tiesiskuma un ABLV Bank darbību aktīvu pārvaldīšanā un saglabāšanā uzraudzību, kā arī uzraudzību pār NILLTFN un starptautisko sankciju prasību izpildi, ar FKTK 02.07.2018. rīkojumu tika izveidota pilnvaroto personu grupa likvidējamās ABLV Bank likvidatoru darbības un pašlikvidācijas procesa uzraudzīšanai (turpmāk – Pilnvaroto personu grupa).

ABLV Bank likvidācijas shēma

EY izstrādāja un 01.08.2018. iesniedza FKTK Metodoloģijas pirmo versiju. Turpmāk noritēja intensīvs darbs, kura ietvaros FKTK un tās piesaistītais ārējais konsultants, kā arī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests vērtēja EY izstrādāto Metodoloģiju. Ņemot vērā vērtēšanas procesā izteiktos iebildumus, komentārus un priekšlikumus, EY veica būtiskus papildinājumus un precizējumus sākotnēji iesniegtajā

Metodoloģijas versijā. Pēc Metodoloģijas gala versijas saskaņošanas ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestu 06.03.2019. ārkārtas sēdē FKTK padome pieņēma lēmumu saskaņot likvidējamās ABLV Bank likvidatoru iesniegto Metodoloģiju.

Turpmāk Pilnvaroto personu grupa veiks klātienēs uzraudzību ABLV Bank Metodoloģijas ieviešanas fāzē,

lai pārliecinātos, ka tās ieviešana un piemērošana notiek atbilstoši Metodoloģijā paredzētajam. Arī turpmākais kreditoru prasījumu apmierināšanas process notiks stingrā FKTK uzraudzībā – balstoties uz EY veiktās neatkarīgās pārbaudes rezultātiem, ABLV Bank likvidatori sagatavos veicamo izmaksu sarakstu ar tiem kreditoriem, par kuriem veiktas atbilstības pārbaudes un kuri atbilst Metodoloģijā definētajām prasībām. Šis saraksts tiks iesniegts apstiprināšanai FKTK, kas uzraudzīs izmaksu norisi un, ja būs nepieciešams, veiks kreditoru atbilstības Metodoloģijas prasībām atkārtotas pārbaudes.

Vienlaikus arī visā likvidācijas gaitā FKTK turpinās uzraudzīt likvidatoru darbību aktīvu pārvaldīšanā un to saglabāšanā, lai aizsargātu ABLV Bank kreditoru intereses. Šim mērķim likvidatori sniedz regulāras atskaites, kurās ietverta informācija par ABLV Bank aktualizētajiem finanšu rādītājiem, likvidācijas gaitu un plānotajiem likvidācijas pasākumiem, kā arī sniegta finanšu prognoze turpmākajam pašlikvidācijas periodam līdz 2022. gada beigām, t.sk. informācija par aktīvu pietiekamību kreditoru prasījumu izpildei plānotajā pašlikvidācijas beigu brīdī.

ABLV Bank bija 22 830 klienti, kuriem ir tiesības saņemt garantēto atlīdzību līdz 100 000 eiro apmērā. Izmaksājot garantētās atlīdzības, tiks nodrošināts, ka kopumā 88% ABLV Bank klientu tiks pilnībā atmaksāti viņu noguldījumi. Garantēto atlīdzību izmaksai ABLV Bank klientiem ir nepieciešami 480 milj. eiro, kurus ABLV Bank ieskaitījusi FKTK kontā, kurā tiek glabāti NGF līdzekļi.

UZRAUDZĪBA

UZRAUDZĪBAS PRINCIPI

FKTK ciešā sadarbībā ar ECB tās izveidotā VUM ietvaros un ar Eiropas uzraudzības iestādēm, kā arī atbilstoši labākajai starptautiskajai kredītiestāžu uzraudzības praksei un darbības pamatprincipiem regulē un pārrauga Latvijas komercbanku sektoru.

Uzraudzības galvenais princips ir iespējami savlaicīgi identificēt problēmas finanšu tirgū vai individuāla tirgus dalībnieka darbībā, lai nekavējoties sniegtu uzrauga viedokli un rekomendācijas vai pieprasītu novērst un samazināt problēmas.

Uzraudzība ir viens no stabilas finanšu sistēmas galvenajiem pīlāriem, kas papildina finanšu tirgu pašregulāciju un katras finanšu iestādes iekšējās kontroles mehānismus. Uzraudzības pamatmērķis ir nodrošināt, ka katra uzraugamā iestāde tiek profesionāli un piesardzīgi pārvaldīta atbilstoši tās darbības specifikai un risku līmenim.

Lai veicinātu ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, FKTK veic nepārtrauktu un visaptverošu tirgus dalībnieku uzraudzību:

- pamatojoties uz risku novērtējumu un finanšu tirgus tendencēm, nosaka katras finanšu nozares uzraudzības prioritātes nākamajam gadam;
- pamatojoties uz noteiktajām prioritātēm, izstrādā uzraudzības programmas gan katrai nozarei, gan katram tirgus dalībniekam;
- uztur pastāvīgu dialogu ar tirgus dalībniekiem un profesionālajām asociācijām par jaunām prasībām un tendencēm sektoros un ar tām saistītiem riskiem un

problēmu jautājumiem;

- nodrošina jaunu tirgus dalībnieku ar stabilu kapitāla bāzi un skaidru un dzīvotspējīgu stratēģiju ienākšanu tirgū;
- neklātienē analizē tirgus dalībnieku darbību raksturojošos rādītājus, riskus un risku pārvaldīšanas sistēmas, pastāvīgi pievēršot uzmanību finanšu rādītāju kvalitatīvajām un kvantitatīvajām izmaiņām, regulējošo prasību ievērošanai un korporatīvās pārvaldības efektivitātei;
- savas kompetences ietvaros nodrošina patiesas un skaidras informācijas atklāšanu par tirgus dalībnieku darbību;
- veic klātienē pārbaudes un horizontālās neklātienē pārbaudes;
- savas kompetences ietvaros vērtē finanšu pakalpojumu kvalitāti un nodrošina klientu aizsardzību;
- regulējošo prasību neievērošanas gadījumos savlaicīgi piemēro tirgus dalībniekiem preventīvus un korektīvus pasākumus.

FKTK nepārtraukti pilnveido visu tirgus dalībnieku uzraudzībā izmantotās metodes.

BANKU SEKTORS

FKTK 2018. gadā turpināja stiprināt intensīvās uzraudzības ietvaru, kura mērķis ir veikt uz risku izvērtējumu balstītus un uz rezultātu orientētus uzraudzības pasākumus un nodrošināt FKTK iespēju laikus iejaukties banku darbībā un veikt nepieciešamos pasākumus iespējamu un esošu problēmu novēršanai vai zaudējumu samazināšanai.

Pamatojoties uz kredītiestāžu darbības risku un finanšu sistēmas tendenču novērtējumu, FKTK 2018. gada

sākumā noteica uzraudzības prioritātes.

2018. gadā noteiktās kredītiestāžu uzraudzības prioritātes:

- kredītiestāžu stratēģijas, biznesa modeļa un peļņitspējas vērtēšana ar fokusu uz NILLTF riska samazināšanu un ilgtspējas un peļņitspējas līdzsvarošanu;

- atbilstības un risku pārvaldīšanas funkciju stiprināšana, fokusējoties uz bankas stresa testu veikšanas procesu un efektivitāti, darbības atjaunošanas plānu pilnveidošanu un piemērošanu praksē, pārskatu kvalitāti, kā arī horizontālajās pārbaudēs atklāto trūkumu novēršanu;

- kredītriska un uzkrājumu pietiekamības novērtēšana ar uzsvaru uz problemātiskajiem kredītiem un atgūšanas procesu, horizontālajās pārbaudēs atklāto trūkumu novēršanu. Paralēli uzraugu fokusā bija 9. SFPS ieviešanas process un ietekme.

Pamatojoties uz prioritātēm, tika noteikts minimālais uzraudzības pasākumu apjoms, un, ņemot vērā esošos resursus, tika izstrādāts 2018. gada uzraudzības pasākumu plāns, kas ietvēra gan klātienē, gan neklātienē uzraudzības pasākumus.

Banku uzraudzība 2018. gadā nemainīgi balstījās uz savstarpēji saistītām metodēm – banku darbības rezultātu neklātienē monitoringu, pamatojoties uz finanšu pārskatu un citas FKTK rīcībā esošās operatīvās informācijas analīzi, un klātienē pārbaudēm.

Biznesa modeļa un peļņitspējas vērtēšanai tika veikta virkne neklātienē pasākumu saskaņā ar apstiprināto uzraudzības pasākumu plānu, t.sk. analizēti banku iesniegtie pārskati, darbības rādītāji un cita uzraugu rīcībā esošā informācija, kā arī novērtēti banku darbībai piemērojamie būtiskie riski. Biznesa modeļa un peļņitspējas vērtēšanas ietvaros tika vērtēti tādi rādītāji kā aktīvu at-

deve (ROA), izdevumu un ienākumu attiecība (*cost-income ratio*), ienākumu stabilitāte, maksājumu skaits un klientu skaita izmaiņas, procentu un tarifu politikas u.tml. Papildus jau ierastajam biznesa modeļa riska vērtējumam 2018. gadā īpašs uzsvars tika likts uz banku biznesa modeļa maiņu, kas, sekojot Latvijas finanšu politikas veidotāju (Ministru prezidents, Finanšu ministrija) uzstādījumiem, tika īstenota pastiprinātā FKTK uzraudzībā (papildu informācija atspoguļota sadaļā par uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu).

2018. gadā īpašs uzsvars tika likts uz banku biznesa modeļa maiņu, kas, sekojot Latvijas finanšu politikas veidotāju (Ministru prezidents, Finanšu ministrija), uzstādījumiem, tika īstenota pastiprinātā FKTK uzraudzībā.

Atbilstības un risku pārvaldīšanas funkciju stiprināšanā fokuss tika vērsts uz iekšējās kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu stiprināšanu bankās, darbības atjaunošanas plānu pilnveidošanu un piemērošanu praksē. Tika turpināts darbs pie banku sagatavoto pārskatu kvalitātes pārbaudes mehānisma, kā arī iepriekšējās horizontālajās pārbaudēs atklāto trūkumu novēršanas bankās.

Kredītriska un uzkrājumu pietiekamības novērtēšanas jomā galvenā uzmanība tika pievērsta banku darbam ar problemātiskajiem kredītiem un to atgūšanas procesam, FKTK iepriekšējās horizontālajās pārbaudēs atklāto trūkumu novēršanai, kā arī 9. SFPS ieviešanai un ietekmei uz banku darbības un regulējošajiem rādītājiem.

Uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process

Viens no galvenajiem uzraudzības principiem nemainīgi ir uz riskiem balstīta uzraudzība. Ievērojot šo principu, FKTK, izmantojot informāciju, kas atspoguļoja banku iesniegtajos pārskatos, un citu tai pieejamo informāciju, pastāvīgi

vērtē banku darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti un, pamatojoties uz šo risku monitoringa rezultātiem, plāno nepieciešamos uzraudzības pasākumus, tostarp klātienē pārbaudes.

Prasība mainīt banku biznesa modeli

Banku, kuras pārsvarā nodarbojās ar ārvalstnieku apkalpošanu, biznesa modeļa izmaiņu pamatā bija jau 2015.–2016. gadā veiktie uzraudzības pasākumi, kuru galvenā uzmanība tika vērsta uz prasību:

- aktīvāk fokusēties uz sadarbības pārtraukšanu ar riskantākajiem klientiem;
- nodrošināt, ka banku biznesa modeļi ir dzīvotspējīgi un ilgtspējīgi;
- bankām izstrādāt NILLTFN stratēģiju, nodrošinot tās integrāciju banku biznesa stratēģijā.

Intensīvākas sarunas ar bankām par straujāku biznesa modeļa maiņu FKTK turpināja 2018. gada februārī, sekojot Latvijas finanšu politikas veidotāju (Ministru prezidents, Finanšu ministrija) uzstādījumiem.

Mainoties banku biznesa modeļiem, mainās virkne ar banku darbību saistīto elementu, t.sk. banku piedāvātie produkti un pakalpojumi, mērķa tirgi un klienti. Šādas pārmaiņas ir visaptverošas un skar arī banku bilances struktūru un banku risku profilu u.c. Ņemot vērā minēto, FKTK papildus biznesa modeļa analīzei veica visaptverošu banku darbības un ar banku darbību saistīto visu esošo un potenciālo risku izvērtēšanu.

2018. gadā FKTK veiktais UPNP tika pilnveidots, ieviešot uzraudzības dialogus par UPNP rezultātiem, atbilstoši EBI izstrādātajām UPNP vadlīnijām, kā arī ECB pamatnostādnēm attiecībā uz mazāk nozīmīgu banku UPNP.

2018. gada UPNP nozīmīgs fokuss bija vērsts uz banku pārskatītajiem biznesa modeļiem un to izvērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot banku pelnītspējai, dzīvotspējai un ilgtspējai (profitability, viability and sustainability), kā arī riskam, kas saistīts ar biznesa modeļa maiņu.

Risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts divas reizes gadā, un tajā tiek ņemti vērā gan risku līmeni raksturojošie kvantitatīvie rādītāji un to robežvērtības atbilstoši ECB metodoloģijai¹, gan informācija par risku pārvaldīšanu, kas izriet no klātienes pārbaudēm, tematiskajām un horizontālajām pārbaudēm, FKTK rīcībā esošās informācijas par regulējošo prasību ievērošanu kredītiestādēs, konstatētajiem iekšējās kontroles sistēmas trūkumiem, kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu kvalitāti un darbības atjaunošanas plāna vērtējumu.

FKTK 2018. gadā veica intensīvu banku darbības neklātienes uzraudzību un monitoringu, kas balstījās uz

IKPNP un ILPNP pārskatiem, banku regulāri iesniegto pārskatu analīzi un uz šādu papildu operatīvo pārskatu, informācijas un ziņojumu par banku darbību analīzi:

- ikdienas pārskats par noguldījumu dinamiku;
- atskaite par saistībām pret radniecīgajām finanšu iestādēm;
- banku kredītkomiteju, valdes un padomes sēžu protokoli, kā arī banku iekšējā audita ziņojumi par veiktajām pārbaudēm;
- ziņojumi par riskiem un stresa testu rezultātiem.

Bankas tika aicinātas prezentēt daļu no minētās operatīvās informācijas, tādējādi veicinot FKTK un banku savstarpējo dialogu.

Nozīmīgo banku, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā, risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts reizi gadā, izmantojot ECB noteikto metodoloģiju.

Risku vērtējums UPNP ietvaros tiek noteikts skalā no "1" līdz "4", un 2018. gadā bankām Latvijā tika piešķirti šādi risku vērtējumi:

Risku vērtējums	1.0–1.7 (zems risks)	1.8–2.5 (vidēji zems risks)	2.6–3.3 (vidēji augsts risks)	3.4–4.0 (augsts risks)
Banku skaits ²	0	6	6	3

Atbilstoši bankai piešķirtajam risku vērtējumam tiek plānota tās uzraudzība – bankai, kuras vērtējums ir viszemākais (institūcijas darbībai piemīt zems risks, un risku pārvaldīšana ir pietiekama), nepieciešamie uzraudzības pasākumi ir minimāli, savukārt institūcijai, kuras risku vērtējums ir visaugstākais (institūcijas darbībai piemīt augsts risks, un risku pārvaldīšana ir vāja), nepieciešama pastāvīga un pastiprināta uzraudzība.

UPNP rezultāti tika ņemti vērā, nosakot pašu kapitāla prasības banku darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai un īpašas likviditātes prasības, kā arī piemērojot citus uzraudzības pasākumus (piemēram, nosakot pienākumu biežāk iesniegt pārskatus, sagatavot kapitāla stiprināšanas plānu, sagatavot pasākumus peļņu nenesošo aktīvu samazināšanai, pilnveidot iekšējo kontroles sistēmu u.tml.).

¹ Pieejama tikai uzraudzības iestādēm VUM ietvaros.

² T.sk. bankas, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā.

Sankcijas un korektīvie pasākumi

Īstenojot banku darbības uzraudzību, FKTK 2018. gadā par Kredītiestāžu likuma prasību pārkāpumu vienai bankai piemēroja soda naudu. FKTK arī veica korektīvos pasākumus, izvirzot astoņām bankām papildu prasības kredītriska jomā.

Grupu uzraudzība

FKTK 2018. gadā sadarbojās ar dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestādēm, kuras atbilstoši normatīvo aktu prasībām īsteno kredītiestāžu grupu uzraudzību. FKTK darbinieki 2018. gadā piedalījās četrās dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestāžu kolēģijās, t.sk. vadīja vienu uzraudzības iestāžu kolēģiju kā atbildīgā uzraudzības iestāde.

Nozīmīgākie virzieni kolēģiju darbā 2018. gadā bija uzraudzības pasākumu koordinēšana, banku iekšējā kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesa un risku profila novērtēšana grupas līmenī, kā arī banku izstrādāto darbības atjaunošanas plānu novērtēšana.

Klātienes pārbaudes kredītiestādēs

Pārskata gadā FKTK bankās veica četras klātienes pārbaudes, kurās īpaša uzmanība tika pievērsta kredīšanas procesam, kā arī risku vadības funkcijām – kredītriska, operacionālā riska, likviditātes riska, tirgus riska, darbības atbilstības riska, stratēģijas un biznesa riska pārvaldīšanai. Pārbaūžu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar banku vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna trūkumu novēršanas jomā īstenošanas gaitu.

Komisijas pārstāvji piedalījās arī ECB iniciētajās pārbaudēs, kas tika veiktas nozīmīgajās kredītiestādēs ar

mērķi novērtēt banku iekšējo modeļu kredītriska kapitāla prasību aprēķinam kvalitāti un atbilstību, kā arī iekšējās pārvaldības jautājumus.

Kapitāla pietiekamība

Banku kapitalizācijas līmenis 2018. gada beigās saglabājās augsts. Banku sektora kapitāla kvalitāti augstā līmenī nodrošina banku pašu kapitāla galvenā sastāvdaļa – CET1 kapitāls, kas Latvijas banku gadījumā pašlaik sakrīt ar pirmā līmeņa kapitālu.

2018. gadā septiņas bankas izmantoja iespēju stiprināt kapitāla bāzi kopsummā par 35 milj. eiro: sešas bankas nolēma 2017. gada revidēto peļņu vai tās daļu nesadalīt un atstāt bankas rīcībā, bet viena palielināja apmaksāto pamatkapitālu par 2.13 milj. eiro. Trīs bankas daļu no 2017. gada revidētās peļņas izmaksāja dividendēs, savukārt viena banka izmaksāja visu iepriekšējā gada revidēto peļņu.

FKTK uzraudzības procesa ietvaros pievērsa uzmanību un vērtēja banku izveidoto uzkrājumu pietiekamību paredzamajiem zaudējumiem. Pozitīva starpība starp paredzamo zaudējumu apmēru un saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām izveidotajiem uzkrājumiem tika ņemta vērā, novērtējot banku kapitāla pietiekamību.

Bankas katru gadu veic iekšējo kapitāla pietiekamības novērtēšanu, lai pārliecinātos, ka bankas kapitāls apmēra, elementu un to īpatsvara ziņā ir pietiekams bankas pašreizējai un plānotajai darbībai piemērošo un varbūtējo risku segšanai, kā arī tiek nodrošināta pietiekama kapitāla rezerve iespējamo bankas darbībai būtiski nelabvēlīgu scenāriju iestāšanās gadījumā. FKTK veikto pārbaūžu rezultāti atklāja jomas, kurās bankām bija nepieciešami uzlabojumi.

Banku kapitāla pietiekamības vērtēšanas gaitā FKTK

pievērsa pastiprinātu uzmanību tam, vai banku kapitāla pietiekamība ir atbilstoša banku turpmākās darbības stratēģijai, ar plānoto bankas darbību saistīto risku lielumam un šo risku pārvaldīšanas metodēm.

UPNP ietvaros FKTK 2018. gadā novērtēja banku risku, kas minēti Regulas Nr. 575/2013 92. pantā (1. pīlāra riski), un citu kredītiestāžu darbībai piemērošo un varbūtējo risku (2. pīlāra riski) līmeni un pārvaldību un saskaņā ar Kredītiestāžu likumā piešķirtajām tiesībām noteica prasību visām bankām uzturēt augstāku pašu kapitāla līmeni to banku darbībai piemērošo un varbūtējo risku un to elementu segšanai, kuri nav segti saskaņā ar Regulā Nr. 575/2013 noteiktajām pašu kapitāla prasībām.

Likviditāte

Pietiekama kredītiestāžu likviditāte nodrošina spēju izturēt potenciālo noguldījumu bāzes samazinājumu ārējās makrofinansiālās vides risku ietekmē, un atbilstošas likviditātes nodrošināšanai FKTK ir tiesīga noteikt kredītiestādēm īpašas likviditātes prasības. FKTK izvērtē kredītiestādes darbībai piemērošos un varbūtējos riskus, ņemot vērā tās komercdarbības modeli, risku pārvaldīšanas principus un iespējamo sistēmisko likviditātes risku, kas var apdraudēt Latvijas finanšu tirgus stabilitāti.

Arī 2018. gadā FKTK novērtēja, vai kredītiestāžu stratēģija, procedūras un īstenojamie pasākumi nodrošina pietiekamu risku pārvaldību, vai kredītiestāžu likviditātes rezervju apmērs ir pietiekams to darbībai piemērošo likviditātes un finansēšanas risku segšanai un atbilst komercdarbības modeļiem. FKTK novērtēja kredītiestāžu pārskatus par likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu un īpašo likviditātes prasību 2018. gadā noteica 12 bankām, kuru darbība galvenokārt bija orientēta uz ārvalstu klientu apkalpošanu.

Risku vadības funkcija

Bankām, sniedzot finanšu pakalpojumus, jānodrošina ne tikai katras biznesa vienības vai darbības veida efektivitāte, bet arī tās darbībai svarīgās kopīgās risku vadības funkcijas izveide un efektīva īstenošana. FKTK 2018. gadā, veicot banku darbības pārbaudes, turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību katra būtiskā riska pārvaldīšanas kvalitātei. Katras risku vadības funkcijas novērtējumā tika ņemts vērā attiecīgā riska lielums un izmaiņu ietekme uz bankas darbību kopumā, kā arī iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte un vadības darba efektivitāte, identificējot, mērot un pārvaldot attiecīgo risku. Īpaša uzmanība tika pievērsta tam, vai bankas, pārvaldot būtiskos riskus, izmanto tādus rīkus kā stresa testi un scenāriju analīze, kā arī tika vērtēta šo stresa testu un izvēlēto scenāriju kvalitāte un atbilstība katras bankas darbības specifikai. Nepieciešamības gadījumā bankām tika lūgts veikt uzlabojumus.

Vienotais uzraudzības mehānisms

04.11.2018. apritēja četri gadi, kopš tika izveidots VUM. Tā trīs galvenie mērķi ir:

- Eiropas banku sistēmas drošības un stabilitātes nodrošināšana;
- finanšu integrācijas un stabilitātes paaugstināšana;
- saskaņotas uzraudzības nodrošināšana.

Kopā ar ECB VUM ietvaros darbojas 26 kompetentās

iestādes (19 nacionālās kompetentās iestādes un septiņas nacionālās bankas) no 19 ES dalībvalstīm. Kopā uzraudzībā ir iesaistīti ap 6 000 darbinieku. 2018. gadā ECB tiešajā uzraudzībā bija 118 nozīmīgās bankas, savukārt nacionālo kompetento iestāžu uzraudzībā bija ap 4 000 mazāk nozīmīgo banku.

Trīs Latvijas bankas – “Swedbank”, “SEB banka” un ABLV Bank (līdz licences anulēšanai 12.07.2018.) – 2018. gadā uzraudzīja ECB un no 10.02.2018., apvienojoties DNB bankai un Nordea Bank Latvijas filiālei, tiešā ECB uzraudzībā nonāca Luminor Bank. Šo banku uzraudzība tiek īstenota, ECB un FKTK darbiniekiem līdzdarbojoties kopējās uzraudzības darba grupās, kas ir nozīmīgo banku ikdienas uzraudzības pamats.

FKTK turpināja uzraudzīt mazāk nozīmīgās bankas un vienlaikus, sadarbojoties ar ECB un citām nacionālajām kompetentajām iestādēm, pilnveidot un precizēt vienotas pamatnostādnes un vadlīnijas šādu banku uzraudzībai. FKTK aktīvi piedalījās ECB vadītajos procesos, proti, banku pelnītspējas analīzē, 9. SFPS ieviešanas izvērtēšanā, INK jautājuma risināšanā, izstrādājot attiecīgas vadlīnijas bankām. Tika veikti dažādi pasākumi, lai uzlabotu eirozonas banku sektora maksātspēju, kā arī FKTK aktīvi piedalījās vienotu uzraudzības standartu pilnveidē, uzlabojot vienu no galvenajiem banku uzraudzības rīkiem – UPNP.

FKTK priekšsēdētājam piedaloties ECB Uzraudzības valdē, arī FKTK līdzdarbojās VUM lēmumu pieņemšanas procesā, pieņemot lēmumus gan par visām VUM

tiešā uzraudzībā esošajām nozīmīgajām bankām, gan arī par metodoloģiskiem jautājumiem, kas nosaka banku uzraudzības procesa īstenošanas kārtību eirozonā kopumā. FKTK eksperti izvērtēja un sniedza savu redzējumu gan par valdes sēdēs izskatāmajiem jautājumiem, gan rakstveida procedūrās virzītajiem dokumentiem.

Atbilstoši VUM darbības principiem, kas paredz visu dalībvalstu iesaisti uzraudzības plānošanas un īstenošanas procesos, FKTK eksperti pastāvīgi piedalījās ECB izveidotajās komitejās un darba grupās, sniedzot savu ieguldījumu ECB uzraudzības vienotās metodikas izstrādē un pilnveidošanā, kā arī tālākā normatīvā regulējuma saskaņošanā Eiropas Banku savienības ietvaros.

Banku sektora darbība 2018. gadā

2018. gada beigās Latvijā darbojās 15 bankas un piecas ES dalībvalstu banku filiāles.

Pārskata gada laikā tika anulēta viena licence kredītiestādes darbībai – 2018. gada februārī ASV *FinCEN* publicēja ziņojumu³ par ABLV Bank, kam sekoja šīs bankas darbības ierobežošana⁴ un ECB lēmums⁵ par bankas licences anulēšanu. Pārskata gada laikā tika īstenoti arī divi banku reorganizācijas procesi. 2018. gada vidū AS “Citadele banka” pieņēma galīgo lēmumu mainīt AB “Citadele bankas” (Lietuva) juridisko statusu no meitas uzņēmuma pret filiāli, tādējādi uzlabojot bankas grupas darbības efektivitāti un attīstot Citadeles pakalpojumus klientiem

³ 13.02.2018. ASV *FinCEN* publicēja priekšlikumu atzīt ABLV Bank par iestādi, kas rada būtiskus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskus, un noteikt ierobežojumus darījumiem ar šo banku.

⁴ 24.02.2018. ar ECB lēmumu ABLV Bank tika atzīta par tādu finanšu iestādi, kas ir nonākusi vai nonāks finanšu grūtībās. 12.06.2018. FKTK pieņēma lēmumu atļaut ABLV Bank sākt 26.02.2018. ABLV Bank akcionāru pieteikto pašlikvidācijas procesu.

⁵ 11.07.2018. ECB pieņēma lēmumu par ABLV Bank licences anulēšanu.

visā Baltijā. Līdz ar to, sākot ar 2019. gadu, AS "Citadele banka" ir filiāle ne tikai Igaunijā, bet arī Lietuvā. Pārskata gadā turpinājās 2017. gada rudenī Baltijas valstīs īstenotā DNB Bank ASA un Nordea Bank AB apvienošanās projekta noslēguma posms, kura rezultātā apvienotā banka Luminor Bank AB Latvijā un Lietuvā, sākot ar 2019. gadu, turpināja darboties kā Igaunijas Luminor Bank AS filiāles. Pārskata gada rudenī LR Komercreģistrā tika reģistrēta arī vienas bankas nosaukuma maiņa – AS "Norvik Banka", sākot ar 09.11.2018., Latvijā darbojas ar nosaukumu AS "PNB Banka". Sākot ar 04.03.2019., AS "PNB Banka" tiešo uzraudzību no FKTK ir pārmēmusi ECB, klasificējot to kā nozīmīgu banku. Turpmāk Eiropas Banku savienības VUM ietvaros ECB tiešā uzraudzībā būs trīs Latvijas komercbankas (AS "Swedbank", AS "SEB banka" un AS "PNB Banka"), kuras veido apmēram 45% no banku sektora kopējiem aktīviem.

Banku sektora darbības rādītāji⁶

Iepriekš minētās strukturālās izmaiņas un īstenotie reputācijas riska mazināšanas pasākumi, bankām atsaucoties no sadarbības ar augsta riska ārvalstu klientiem, noteica virzību uz tālāku banku sektora sašaurināšanos – nebanku noguldījumu apmērs un līdz ar to arī banku sektora aktīvu apmērs pārskata gada laikā saruka par aptuveni 20%. Lai segtu ārvalstu noguldījumu atlikuma sarukumu, bankas galvenokārt samazināja ieguldījumus likvidajos aktīvos – gan ieguldījumus vērtspapīros (par 1.6 miljrd. eiro jeb 23.5%), gan naudas līdzekļu atlikumus

centrālajā bankā un citās kredītiestādēs (par 1.6 miljrd. eiro jeb 20.9%). Līdz ar to banku sektora kopējais aktīvu apmērs gada laikā saruka par 2.1 miljrd. eiro jeb 8.5%⁷.

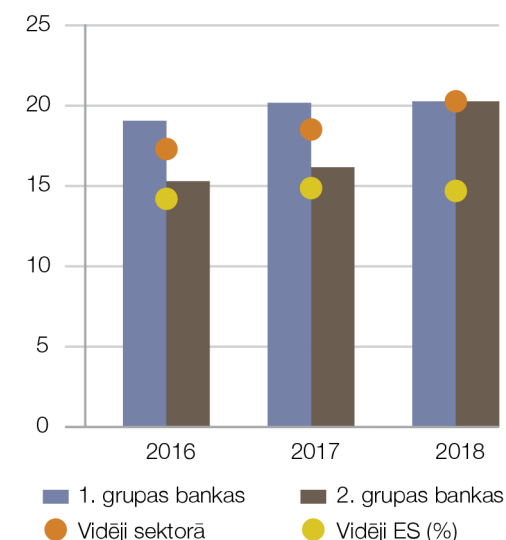
Banku likviditāte. Neskatoties uz būtisku ārvalstu noguldījumu samazinājumu, likvidie aktīvi bijuši pietiekamā apmērā, lai segtu noguldījumu aizplūdi un joprojām augstā līmenī saglabātu bankām saistošo ES noteikto saskaņoto LSR. Banku sektora vidējais LSR pārskata gada beigās sasniedza 266% (individuālām bankām tas bija robežās no 142% līdz 1 290%), tādējādi gandrīz trīskārt pārsniedzot minimālo prasību (kopš 01.01.2018. LSR minimālā prasība ir noteikta 100% apmērā). Jau vēsturiski 2. grupas bankām⁸, vairāk piesaistot ārvalstu noguldītājus un sniedzot tiem galvenokārt ar norēķiniem saistītus pakalpojumus, tiek uzturēts arī augstāks likviditātes līmenis, tomēr, būtiski sarūkot ārvalstu klientu noguldījumiem, LSR sarucis nebūtiski, saglabājoties ļoti augstā līmenī.

Kapitāla pietiekamība⁹. Aktīvu sarukuma ietekmē pārskata gadā samazinājās kopējais banku riska svērtu aktīvu apmērs un tas pozitīvi ietekmēja banku sektora kapitāla rādītājus, KKR pieaugot no 20.8% līdz 22.3%, bet CET1 – no 18.5% līdz 20.3%. Kopējais riska svērtu aktīvu apmērs gada laikā saruka par 643 milj. eiro jeb 5%, ko pilnībā noteica uz ārvalstu klientu apkalpošanu orientēto banku riska svērtu aktīvu samazinājums (par 767 milj. eiro jeb 18.4%), nosakot ievērojamu šo banku kapitāla rādītāju uzlabošanos. Uz iekšzemes klientu apkalpošanu orientēto banku kapitāla rādītāji saglabājās praktiski

nemainīgi. Kopumā Latvijas banku sektora kapitāla rādītāji joprojām bija augstāki nekā vidēji ES (KKR – 19.0%, CET1 – 14.7%)¹⁰, nodrošinot rezerves iespējamo zaudējumu segšanai salīdzinoši augstā līmenī.

1. attēls.

Pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs (CET1), %

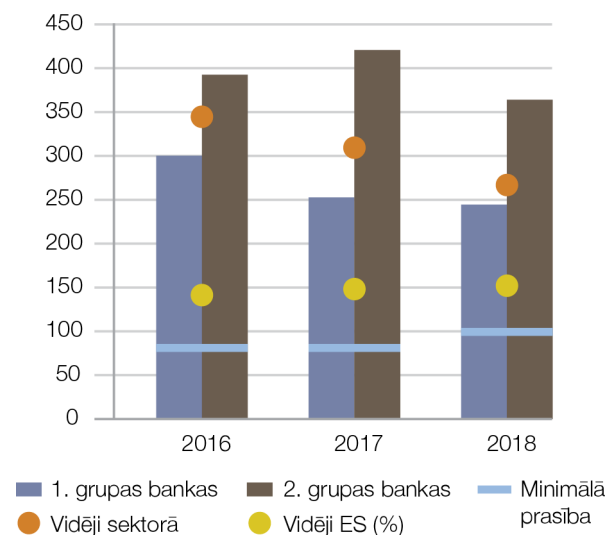
⁶ Sākot ar 2018. gadu, FKTK publikācijās galvenokārt tiek izmantoti banku sektora sniegtie FINREP un COREP dati – konsolidētajai uzraudzībai pakļauto banku konsolidētie dati (t.i., dati par banku un tās finanšu meitassabiedrībām), kā arī pārējo banku un ārvalstu banku filiāļu dati individuālā līmenī.

⁷ Izslēdzot banku sektora strukturālo izmaiņu ietekmi.

⁸ Šeit un turpmāk 2. grupas bankas – bankas, kuru darbība fokusēta uz ārvalstu klientu apkalpošanu, 1. grupas bankas – bankas, kuru darbība orientēta uz iekšzemes klientu apkalpošanu.

⁹ Izslēdzot banku sektora strukturālo izmaiņu ietekmi.

¹⁰ Šeit un turpmāk ES datu avots: *EBA Risk Dashboard 2018 Q4*.

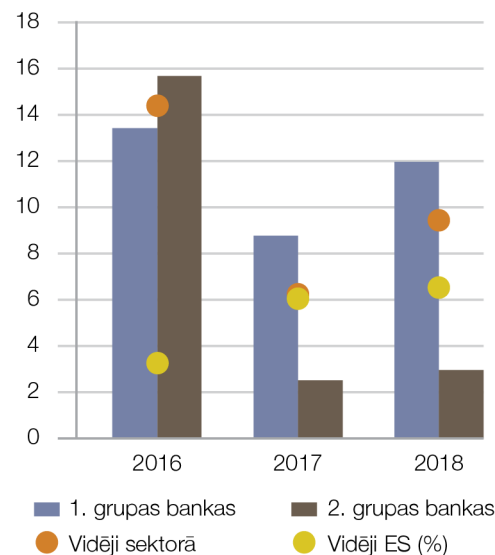
2. attēls. Likviditātes seguma rādītājs (LSR), %

Pelnītspēja. Neskatoties uz strauju biznesa apmēra sarukumu, pelnītspējas tendenču attīstība banku sektorā 2018. gadā kopumā bija pozitīva. Banku sektora peļņas¹¹ apmērs sasniedza 274 milj. eiro, tostarp ar peļņu darbojās 12 bankas un trīs ārvalstu banku filiāles (to tirgus daļa kopējos banku sektora aktīvos veidoja aptuveni 94%). Banku sektora pelnītspējai uzlabojoties, ROE pārskata gada beigās sasniedza 9.3% (2017. gada beigās – 7.6%), tādējādi pārsniedzot ES vidējo līmeni (6.5%), savukārt individuālām bankām ROE bija robežās no -37.6% līdz 19.3%.

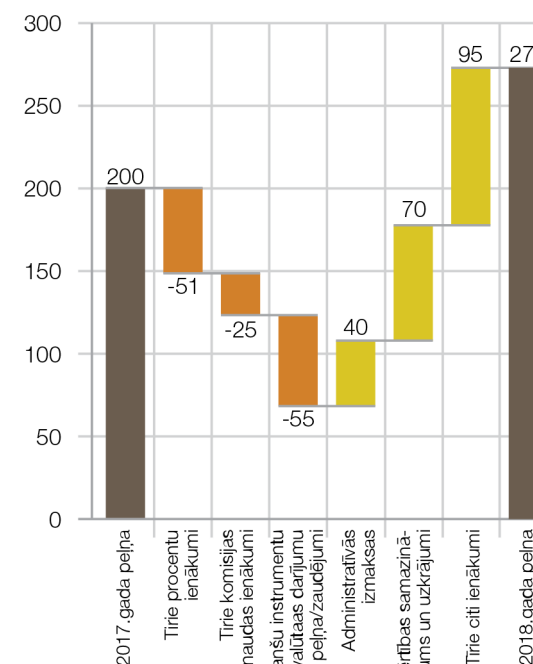
Vienlaikus pelnītspējas attīstībā pastiprinājās atšķirības starp bankām, kuras orientējas uz iekšzemes klientu apkalpošanu, un bankām, kuru darbība fokusēta uz

ārvalstu klientu apkalpošanu. Uz iekšzemes klientu apkalpošanu orientēto banku pelnītspējas rādītāji pārskata gadā saglabājās augstā līmenī, atspoguļojot kopumā labvēlīgo iekšzemes ekonomisko vidi. Šīs grupas banku peļņa sasniedza 250 milj. eiro, t.i., 91% visas banku sektora peļņas bija koncentrēti šajā banku grupā. Savukārt ROE attiecīgi pieauga no 8.8% līdz 12%, pārsniedzot gan Latvijas banku sektora, gan ES vidējos rādītājus.

Savukārt īstenotie riska mazināšanas pasākumi un biznesa apmēra sarukums noteica uz ārvalstu klientu apkalpošanu orientēto banku pamatdarbības ienākumu pakāpenisku samazināšanos (par 19.6%)¹². Lai arī pamatdarbības ienākumu kritumu pilnībā kompensēja ienākumi no uzkrājumu mazināšanas, kā arī veiktā administratīvo izmaksu optimizācija (par 10.1%)¹², nosa-

3. attēls. Kapitāla atdeves rādītājs (ROE), %

kot šo banku kopējās peļņas pieaugumu un ROE uzlabojumu, kopumā šo faktoru ietekme uz tālāku peļņas pieaugumu nav ilgtspējīga.

4. attēls. Peļņas izmaiņas, milj. eiro

Noguldījumu apmērs¹². Pārskata gada laikā kopējais nebanku klientu noguldījumu apmērs samazinājās par 1.3 miljrd. eiro jeb 7.2%. Ārvalstu klientu noguldījumu sarukums Latvijas banku sektorā bija vērojams jau kopš 2015. gada, tomēr pārskata gadā banku īstenoto risku mazināšanas pasākumu rezultātā process būtiski paātrinājās un

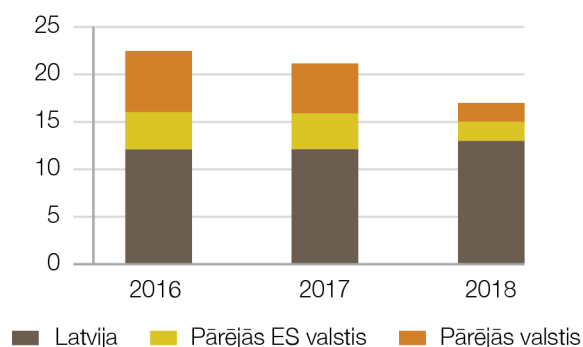
¹¹ Neauditēta.

¹² Izslēdzot banku sektora strukturālo izmaiņu ietekmi.

gada laikā kopumā ārvalstu klientu noguldījumu atlikums samazinājās par 37.4% jeb 2.4 mljrd. eiro (t.sk. no ES valstīm – par 0.7 mljrd. eiro, bet no valstīm, kas nav ES, – par 1.7 mljrd. eiro). Ārvalstu noguldījumu sarukumu daļēji kompensēja stabils iekšzemes klientu noguldījumu pieaugums (gada laikā par 869 milj. eiro jeb 7.2%), kas bija vērojams līdz ar labvēlīgu Latvijas ekonomisko attīstību. Gada otrajā pusē stabilizējās arī ārvalstu klientu noguldījumu apmērs, galvenokārt pieaugot ES valstu klientu noguldījumiem, kamēr pārējo valstu klientu noguldījumi turpināja samazināties. Tādējādi bija vērojama atsevišķu banku īstenoto stratēģiju maiņa, paredzot turpmāku virzību uz noguldījumu piesaisti no ES valstu klientiem.

5. attēls.

Nebanku klientu noguldījumu dinamika, mljrd. eiro

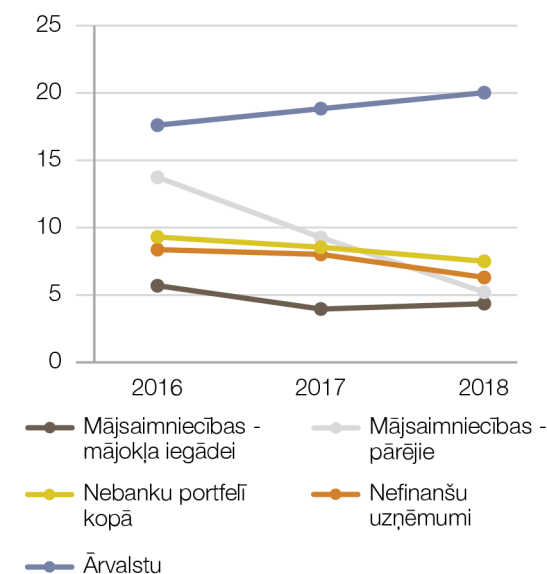
Pretēju iekšzemes un ārvalstu noguldījumu tendenču rezultātā būtiski mainījās arī noguldījumu ģeogrāfiskā struktūra (pēc klienta reģistrācijas valsts), un iekšzemes noguldījumu īpatsvars pārskata gada beigās sasniedza 76.4%, ES valstu – 13.7%, savukārt pārējo valstu – 9.9% (2017. gada beigās attiecīgi 57.3%, 17.9% un 24.8%).

Kreditportfelis. Pārskata gada laikā bija vērojams stabils iekšzemes nebanku klientu kreditportfeļa apmēra pieaugums¹³ – to noteica ne tikai nefinanšu sabiedrību (par 3%), bet arī mājāsaimniecību (par 1.5%) kreditēšanas apmēra pieaugums. Aktīvāka kreditēšana bija vērojama gan būvniecības, enerģētikas un vairumtirdzniecības nozarēs, gan patēriņa un mājokļu kredītu segmentos, kur lielu lomu joprojām saglabāja valsts atbalsta programma mājokļa iegādei. Savukārt ārvalstu nebanku klientu kreditportfeļa atlikums gada laikā saruka par 5.1%, tādējādi samazinot kopējā nebanku kreditportfeļa gada pieauguma tempu līdz 1.8%.

Kreditportfeļa kvalitāte. INK¹⁴ īpatsvars nebanku kreditportfelī kopumā samazinājās, gada beigās sasniedzot 7.5%. Kreditportfeļa kvalitātes uzlabojums bija vērojams gan iekšzemes nefinanšu sabiedrību segmentā, gan mājāsaimniecību segmentā, gada beigās sasniedzot iekšzemes nefinanšu sabiedrību kreditportfelī 6.3% un mājāsaimniecību kreditportfelī – 4.5% (2017. gada beigās attiecīgi 8.0% un 4.9%). Savukārt ārvalstu klientu segmentā kredītu kvalitātes rādītāji nedaudz pasliktinājās (galvenokārt šī portfeļa sarukuma dēļ), INK īpatsvaram gada beigās sasniedzot 20% (2017. gada beigās 18.8%).

6. attēls.

INK, % no attiecīgā portfeļa

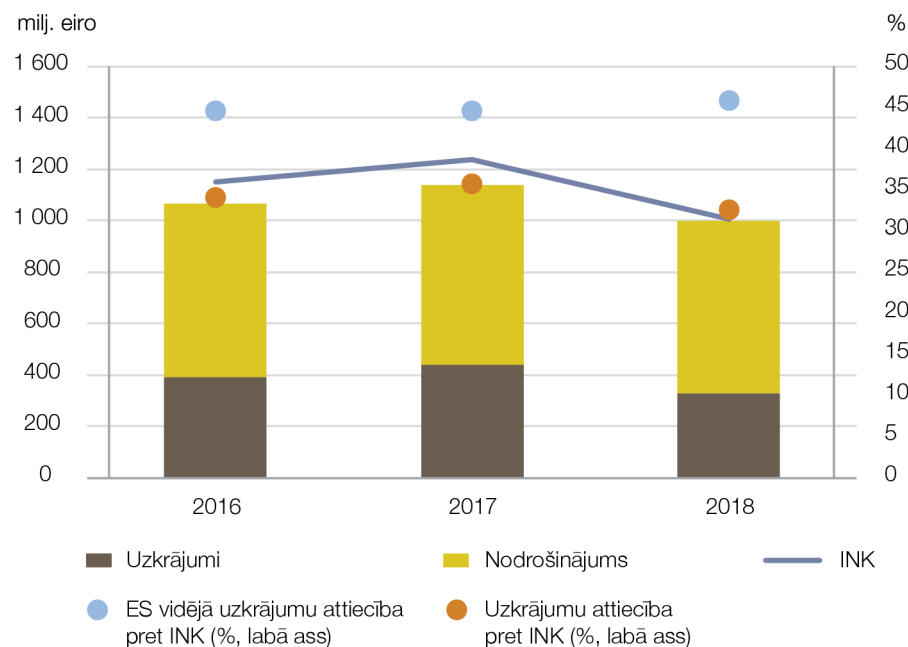

¹³ Sākot ar 2018. gadu, FKTK publikācijās galvenokārt tiek izmantoti banku sektora sniegtie FINREP un COREP dati – konsolidētajai uzraudzībai pakļauto banku konsolidētie dati (t.i., dati par banku un tās finanšu meitassabiedrībām), kā arī pārējo banku un ārvalstu banku filiāļu dati individuālā līmenī.

¹⁴ Kredīti, kuru termiņa kavējums pārsniedz 90 dienas, un kredīti, kuru termiņš nav kavēts vai ir kavēts 90 dienas vai mazāk, bet ir pazīme, ka aizņēmējs nespēs pilnā apmērā segt savas saistības (t.i., šaubīgie kredīti).

7. attēls.

INK, nodrošinājums un uzkrājumi INK, milj. eiro, uzkrājumu attiecība pret INK, %

Uzkrājumu attiecība pret INK gada laikā būtiski nemainījās un pārskata gada beigās bija 32.3%, kas kopumā bija augstāks rādītājs nekā pārējā Ziemeļvalstu reģionā (attiecīgi Igaunijā – 26.7%, Lietuvā – 24.6%, Somijā – 26.7%, Zviedrijā – 33.1% un Dānijā – 28.1%), bet aizvien zemāks par ES vidējo rādītāju (45.1%). Uzkrājumu attiecība pret INK joprojām saglabājās mūsu reģionam atbilstošā riska līmenī, ko apstiprina gan banku iekšējie uzkrājumu veidošanas modeļi (balstīti uz vēsturiskiem zaudējumu apmēriem), gan kredītu nodrošinājuma esamība un mājokļu cenu indeksa konstants pieaugums pēdējo gadu laikā, gan arī banku prakse nodrošinājuma pārņemšanā. Pārskata gada beigās INK uzkrājumu un nodrošinājuma vērtības kopsumma faktiski pilnībā sedza

šādu kredītu apmēru.

APDROŠINĀŠANAS SEKTORS

Apdrošināšanas sabiedrību uzraudzības procesā 2018. gada prioritāte bija faktiskās uzraudzības nodrošināšana atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumā noteiktajām prasībām, pārbaudot iesniegto dokumentu un pārskatu atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un veicot apdrošināšanas sabiedrību darbības klātienēs pārbaudes.

FKTK 2018. gadā veica trīs apdrošināšanas sabiedrību darbības pilna apjoma klātienēs pārbaudes. FKTK veica

neklātienēs uzraudzību un monitoringu, kas balstās uz apdrošināšanas sabiedrību iesniegto pārskatu un citas iesniegtās informācijas analīzi, kā arī apdrošināšanas sabiedrības tika aicinātas prezentēt FKTK savas apstiprinātās darbības stratēģijas, tādējādi veicinot FKTK un apdrošināšanas sabiedrību savstarpējo dialogu.

FKTK, pamatojoties uz apdrošināšanas sabiedrību darbības analīzes rezultātiem, veica ikgadējo apdrošināšanas sabiedrību risku novērtēšanu, piešķirot katrai apdrošināšanas sabiedrībai riska pakāpi atbilstoši tās risku lielumam un to pārvaldīšanas kvalitātei, kā arī atbilstoši apdrošināšanas sabiedrības ietekmei apdrošināšanas tirgū.

Risku novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas process ir uz risku ietekmes novērtēšanu balstīta uzraudzības pārbaudes procesa daļa un viens no tā posmiem. Tas ir līdzeklis, ko FKTK izmanto, lai identificētu, analizētu un novērtētu apdrošināšanas sabiedrību darbībai piemēros riskus un novērtētu to lietoto metožu šo risku pārvaldībai kvalitāti, pietiekamību un atbilstību to darbības raksturam, apjomam un sarežģītībai.

Risku novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa svarīgākie mērķi ir:

- novērtēt apdrošināšanas sabiedrības darbībai piemēros riskus un risku pārvaldības sistēmu;
- ieviest standartizētu uzraudzības pieeju risku identificēšanā, analīzē un novērtēšanā;
- apkopot novērtējuma rezultātus īsā un salīdzināmā veidā, piešķirot katrai apdrošināšanas sabiedrībai riska pakāpi;
- nodrošināt efektīvu un mērķtiecīgu uzraudzības plānošanu;

- nodrošināt uzraudzības procesa nepārtrauktību un caurskatāmību;

- sekmēt attīstītākas pieejas risku pārvaldībai ieviešanu apdrošināšanas sabiedrībās;

- veicināt komunikāciju un dialogu ar apdrošināšanas sabiedrībām.

Reizi gadā pēc gada kvantitatīvā pārskata un periodiskā uzraudzības pārskata saņemšanas un tajos apspoguļotās informācijas izvērtēšanas FKTK uzraudzības vajadzībām katrai apdrošināšanas sabiedrībai piešķir riska pakāpi skalā no "1" līdz "4", kurā "1" ir augstākais vērtējums, bet "4" ir zemākais vērtējums.

Saskaņā ar FKTK apstiprināto metodiku apdrošināšanas sabiedrībai piešķirtā riska pakāpe tiek pārskatīta pēc pilna apjoma klātienēs pārbaudes veikšanas un saņemot būtisku informāciju par apdrošināšanas sabiedrības darbību, kas varētu ietekmēt iepriekš noteikto riska pakāpi.

Risku novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa rezultātā noteiktās apdrošināšanas sabiedrību riska pakāpes FKTK izmanto, lai veiktu efektīvu apdrošināšanas sabiedrību uzraudzību, nosakot prioritātes un veicamo neklātienēs un klātienēs uzraudzības pasākumu intensitāti. Atbilstoši apdrošināšanas sabiedrībai piešķirtajai riska pakāpei tiek plānota tās darbības uzraudzība – apdrošināšanas sabiedrībai, kuras vērtējums ir augstākais (tās darbībai piemīt zems risks), nepieciešamie uzraudzības pasākumi ir minimāli, bet apdrošināšanas sabiedrībai, kuras vērtējums ir zemākais (tās darbībai piemīt augsts risks), ir nepieciešama pastāvīga un pastiprināta darbības uzraudzība un kontrole. Ar FKTK apstiprināto "Kārtību minimālā laika intervāla noteikšanai Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likuma 44. pantā minēto elementu regulārai izvērtēšanai un darbības pārbaudei veikšanai" var

iepazīties FKTK mājaslapas sadaļā "Tiesību akti" (<https://www.fktk.lv/tiesibu-akti/apdrosinasana/informacijas-atklasana-atbilstosi-regulas-es-2015-2451-prasibam/uzraudzibas-parbaudes-process/>).

2018. gadā veiktā FKTK risku novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa rezultātā apdrošināšanas sabiedrībām tika piešķirtas šādas riska pakāpes:

- riska pakāpe "1" netika piešķirta nevienai sabiedrībai (darbībai raksturīgs zems risku līmenis un lietotās metodes risku pārvaldībai ir pietiekamas);

- riska pakāpe "2" piešķirta divām sabiedrībām (darbībai raksturīgs mērens risku līmenis un apdrošināšanas sabiedrības lietotās metodes risku pārvaldībai ir apmierinošas, bet iespējami uzlabojumi);

- riska pakāpe "3" piešķirta četrām sabiedrībām (darbībai raksturīgs paaugstināts risku līmenis un apdrošināšanas sabiedrības lietotās metodes risku pārvaldībai ir neapmierinošas, jo ir būtiski trūkumi);

- riska pakāpe "4" netika piešķirta nevienai sabiedrībai (darbībai raksturīgs augsts risku līmenis un apdrošināšanas sabiedrības lietotās metodes risku pārvaldībai ir nepietiekamas – tās darbībai piemītošajiem riskiem, darbības apmēriem un sarežģītībai neatbilstošas).

2018. gadā veikto pilna apjoma klātienēs pārbaude rezultātā nevienai apdrošināšanas sabiedrībai netika mainīta piešķirtā riska pakāpe.

FKTK 2018. gadā veica visu apdrošinātāju darbības tematisko neklātienēs pārbaudi, lai novērtētu apdrošinātāju gatavību nodrošināt Deleģētajā regulā (ES) Nr. 2017/2358 (2017. gada 21. septembris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/97 papildina attiecībā uz produktu pārāpdrozības un pārāpdrozības prasībām apdrošināšanas sabiedrībām un

apdrošināšanas izplatītājiem, noteikto prasību ievērošanu.

2018. gadā veiktajā uzraudzības procesā netika konstatēti būtiski Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likuma prasību pārkāpumi.

FKTK 2018. gadā sadarbojās ar ES dalībvalstu apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas uzraudzības iestādēm, kuras īsteno apdrošināšanas grupu un pārāpdrošināšanas grupu, kurās ietilpst Latvijā licencētas apdrošināšanas sabiedrības, uzraudzību. FKTK darbinieki 2018. gadā piedalījās trijās ES dalībvalstu apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas uzraudzības iestāžu kolēģijās un nodrošināja informācijas sagatavošanu un sniegšanu atbilstoši grupas uzraudzības iestāžu pieprasījumiem.

FKTK 2018. gadā sadarbojās arī ar apdrošināšanas uzraudzības iestādēm Igaunijā un Lietuvā, organizējot Baltijas valstu apdrošināšanas uzraugu kopīgo sanākumi.

FKTK 2018. gadā piedalījās EAAP darbā apdrošināšanas uzraudzības jomā, nodrošinot informācijas sniegšanu atbilstoši tās pieprasījumiem, proti, sniedza informāciju *Risk Dashboard* sagatavošanas vajadzībām reizi ceturksnī, informāciju *Consumer Trends Report*, *Spring Financial Stability Report*, *Autumn Financial Stability Report*, *Costs and Past Performance Report*, *COM Report on Group Supervision and Capital Management with (Re)Insurance Group*, and *FoS and FoE under SII* un *LTG report* sagatavošanas vajadzībām un atbildes uz citiem informācijas pieprasījumiem, kā arī nodrošināja informācijas sniegšanu atbilstoši Starptautiskās Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācijas un OECD informācijas pieprasījumiem.

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonds

FKTK, pamatojoties uz Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 51. pantu un LR Ministru kabineta 22.03.2005. noteikumu Nr. 195 "Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtība" 19. punktu, 2018. gadā veica biedrības "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" administrētā sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtības ievērošanas pārbaudi un informēja Finanšu ministriju un biedrību "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs" par veiktās pārbaudes rezultātiem.

Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieki

FKTK 2018. gadā veica FKTK uzturētajā apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku reģistrā reģistrēto apdrošināšanas brokeru un ES dalībvalstu apdrošināšanas brokeru sabiedrību filiāļu Latvijā darbības neklātienas uzraudzību, kas balstās uz to iesniegto pārskatu un citas iesniegtās informācijas analīzi.

FKTK 2018. gadā veica divu apdrošināšanas brokeru darbības tematiskās klātienes pārbaudes, novērtējot to

darbības atbilstību Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku darbības likumā noteiktajām prasībām.

2018. gadā veiktajā uzraudzības procesā netika konstatēti būtiski Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku darbības likumā noteikto prasību pārkāpumi, par kuriem būtu piemērojamas minētajā likumā paredzētās sankcijas.

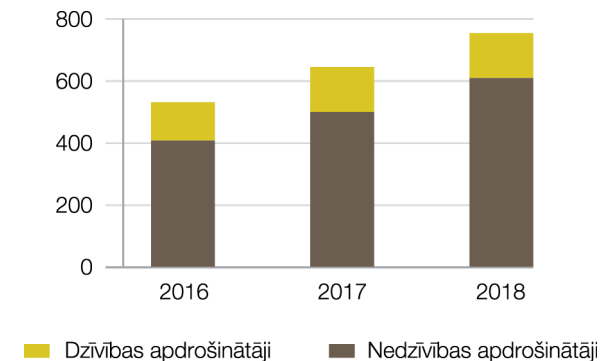
Apdrošināšanas sektora darbības rādītāji

Pārskata gada beigās tāpat kā iepriekšējā gadā Latvijā darbojās sešas apdrošināšanas sabiedrības (divas dzīvības apdrošināšanas un četras nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības), kā arī 11 ES dalībvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāles (četras dzīvības apdrošināšanas un septiņas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāles).

Parakstītās prēmijas. 2018. gadā apdrošinātāju parakstīto bruto prēmiju apmēra pieauguma temps saglabāja strauju kāpumu un Latvijā parakstītās prēmijas uz vienu iedzīvotāju sasniedza vēsturiski augstāko līmeni – 271 eiro. Kopējais parakstīto bruto prēmiju apmērs pārskata gada laikā pieauga par 17%, sasniedzot 758 milj. eiro. Apdrošināšanas tirgus attīstību kopumā nodrošināja gan Latvijas ekonomikas augšupeja (Latvijā parakstītās prēmijas veidoja lielāko daļu – 68.8%, gada pieauguma temps sasniedza 18.1%), gan apdrošinātāju aktīva darbība citās EEZ dalībvalstīs, galvenokārt Igaunijā un Lietuvā (gada pieauguma temps – 14.7%).

8. attēls.

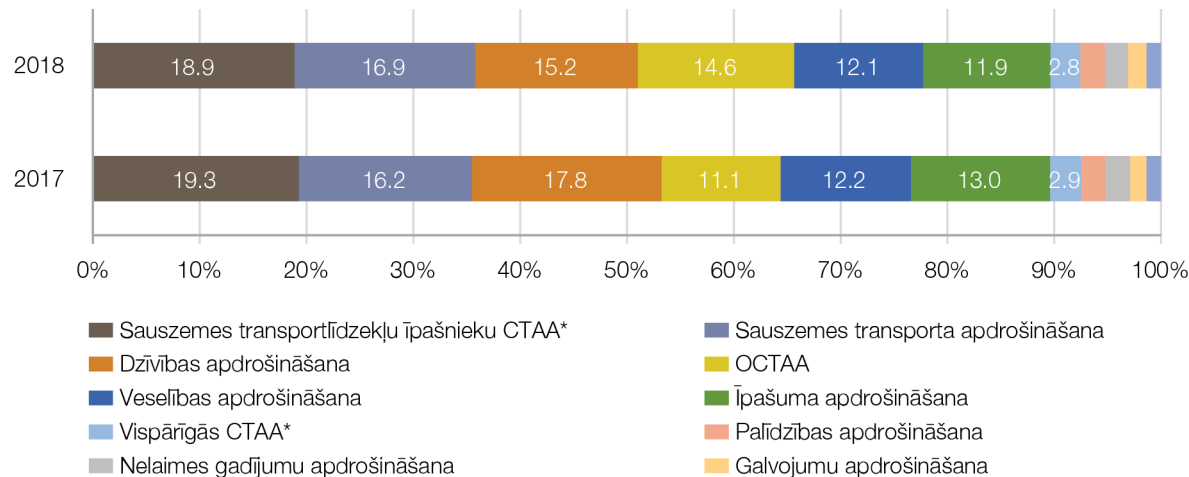
Apdrošinātāju parakstītās prēmijas, milj. eiro

Kopējā parakstīto prēmiju portfeli dominēja prēmijas par transporta apdrošināšanu (sauszemes transporta apdrošināšana, sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana un OCTAA), sasniedzot 50.4% jeb 381 milj. eiro, t.sk. gandrīz visas sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas prēmijas tika parakstītas citās EEZ dalībvalstīs. Savukārt Latvijā nozīmīgākie apdrošināšanas veidi bija dzīvības apdrošināšana (22.2%), OCTAA (21.3%) un veselības apdrošināšana (17.1%).

9. attēls.

Parakstītās bruto prēmijas apdrošināšanas veidu dalījumā, milj. eiro

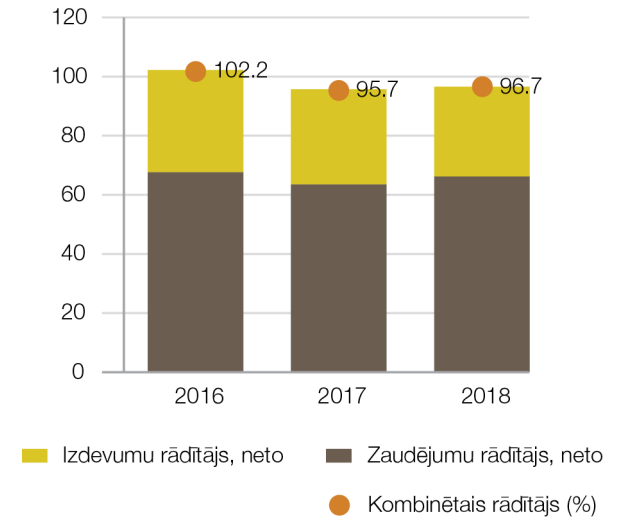
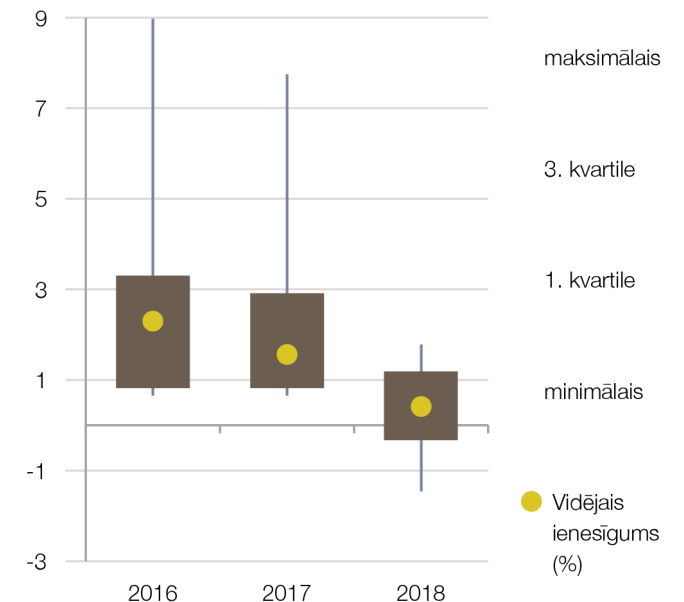
*Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.

Pelnītspēja. Pārskata gada laikā apdrošināšanas sabiedrības kopumā nopelnīja 12.4 milj. eiro, tomēr apdrošināšanas sabiedrību pelnītspējas tendences bija atšķirīgas. Polišu cenu pieaugums transporta apdrošināšanas veidos pozitīvi ietekmēja nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību gūto peļņu, un tā sasniedza 16.9 milj. eiro. Savukārt dzīvības apdrošināšanas sabiedrību negatīvo darbības rezultātu – zaudējumus 3.7 milj. eiro apmērā – galvenokārt noteica pieaugušās atlīdzību izmaksas un darbības izdevumu kāpums.

Nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību piekritušo atlīdzību prasību apmēram augot straujāk par nopelnīto prēmiju apmēru, nedaudz pasliktinājās kombinētais rādītājs, gada beigās sasniedzot 96.7%, t.sk. individuālām

apdrošināšanas sabiedrībām tas bija robežās no 92.3% līdz 103.9% (rādītāja kāpums virs 100% norāda uz zaudējumiem no nedzīvības apdrošināšanas darbības, neietverot investīciju ienākumus).

Ieguldījumu atdeve kopumā saglabājās zema (0.4%), un individuālām apdrošināšanas sabiedrībām tā bija robežās no -1.5% līdz 1.8%. Negatīvās finanšu tirgus svārstības būtiski ietekmēja dzīvības apdrošināšanas sabiedrību veiktos ieguldījumus finanšu instrumentos (akcijas, ieguldījumu fondu apliecības), un šo sabiedrību ieguldījumu ienesīgums saglabājās negatīvs, savukārt nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību konservatīvā ieguldījumu politika nodrošināja pozitīvu ieguldījumu ienesīgumu.

10. attēls. Kombinētais rādītājs**11. attēls.** Ieguldījumu ienesīgums

Maksāspēja. Apdrošināšanas sabiedrību vidējais maksāspējas izpildes rādītājs (pašu kapitāla atbilstība maksāspējas kapitāla prasībai, kas Maksāspējas II uzraudzības režīmā tiek noteikta, pamatojoties uz risku novērtējumu) pārskata gada laikā būtiski nemainījās un saglabājās augstāks par prasību minimumu (zemākā pieļaujamā rādītāja robeža ir 100%), tostarp dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām – 132.2% un nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām – 128.7%.

KOOPERATĪVĀS KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību uzraudzība 2018. gadā tika veikta, gan izmantojot to darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz finanšu pārskatu analīzi, īpašu uzmanību pievēršot krājaizdevu sabiedrību izveidoto uzkrājumu nedrošajiem parādiem pietiekamībai un zaudējumu segšanai, gan veicot klātienes pārbaudes. Pārskata gadā FKTK eksperti veica četras klātienes pārbaudes, kuru mērķis bija novērtēt kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību finansiālo stāvokli, vadības darbu, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Īstenojot kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību darbības uzraudzību, vienai sabiedrībai 2018. gadā tika anulēta licence. Savukārt divām krājaizdevu sabiedrībām FKTK 2018. gadā izsniedza licences krājaizdevu sabiedrības darbībai.

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību darbības rādītāji

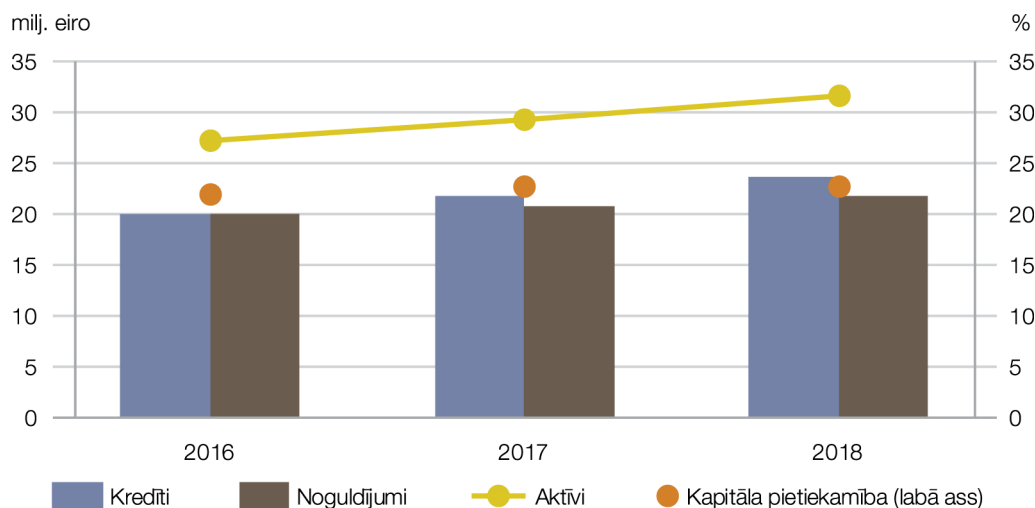
Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 34 kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības, un to kopējā aktīvu pieauguma tendence saglabājās stabila – pārskata gada laikā kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību kopējais aktīvu apmērs palielinājās par 7.9% jeb 2.3 milj. eiro, decembra beigās sasniedzot 31.6 milj. eiro. Aktīvu pieaugumu atbilstoši kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību biznesa modelim nodrošināja biedru noguldījumi – to apmērs gada laikā palielinājās par 6.8% un decembra beigās

sasniedza 22.3 milj. eiro, t.sk. vairums jeb aptuveni 88% bija mājsaimniecību noguldījumi. Biedru noguldījumi bija lielākais sabiedrību piesaistīto līdzekļu avots (99%).

Visas darbojošās kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības strādāja, nodrošinot kapitāla pietiekamības rādītājus virs noteiktās minimālās kapitāla pietiekamības prasības (10%), un kopējā kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību pašu kapitāla attiecība pret aktīvu un ārpusbilances posteņu kopsummu, t.i., kapitāla pietiekamības rādītājs, decembra beigās bija 22.7%

12. attēls.

Krājaizdevu sabiedrību aktīvi, kredīti, noguldījumi un kapitāla pietiekamība (milj. eiro)

Lēnāk nekā iepriekšējā gadā, tomēr biedriem izsniegto kredītu apmērs turpināja palielināties – pārskata gada laikā tas pieauga par 1.3 milj. eiro jeb 6%, decembra beigās sasniedzot 23.6 milj. eiro. Kredītportfeļa pieaugumu veicināja patēriņa kreditēšana un kredīti mājokļa iegādei, t.i., nozīmīgākie veidi kredītportfelī (attiecīgi 43.2% un 45.2% no kopējā kredītportfeļa). Aptuveni 99% no kredītportfeļa bija māsaimniecībām izsniegti aizdevumi.

Augstais tirgus koncentrācijas līmenis kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību sektorā (trīs sabiedrības kopā veido gandrīz 85% no attiecīgā tirgus segmenta) rada situācijas, kad atsevišķu tirgus dalībnieku darbība būtiski ietekmē visa sektora darbības rādītājus. Pārskata gada sākumā vienai kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai veicot sava kredītportfeļa pārklasifikāciju, būtiska daļa no uzraugāmajiem kredītiem¹⁵ tika pārklasificēti augstākas kvalitātes, t.i., standarta kredītu, kategorijā, ievērojami uzlabojot kredītportfeļa kvalitātes rādītājus arī sektorā kopumā. Savukārt cita kooperatīvā krājaizdevu sabiedrība pārskata gada vidū precizēja kvalitātes novērtēšanas metodiku savam strauji augošajam patēriņa kredītportfelim, un tādēļ daļa no uzraugāmajiem kredītiem tika pārklasificēti zemākas kategorijas kredītos (gan zemstandarta, gan šaubīgos, gan zaudētos) un būtiski auga šo kredītu īpatsvars arī sektora kopējā kredītportfelī. Līdz ar to, lai arī gada laikā būtiski pieauga standarta kredītu īpatsvars kopējā sektora kredītportfelī (no 57.6% līdz 76.8%), tomēr zemstandarta, šaubīgo un zaudēto kredītu īpatsvara straujais pieaugums (no 4.4% līdz 13.5%) neliecināja par būtisku kredītportfeļa kvalitātes uzlabojumu sektorā kopumā. Nedrošiem parādiem izveidoto uzkrājumu apmērs gada beigās veidoja 6.3% no

krājaizdevu sabiedrību kopējā kredītportfeļa (jeb 46.9% no zemstandarta, šaubīgo un zaudēto kredītu kopējā apmēra).

Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības pārskata gada laikā kopumā nopelnīja 792 tūkst. eiro, ROE decembra beigās sasniedzot 11.7%. Ar peļņu strādāja lielākā daļa krājaizdevu sabiedrību, un 24 (no kopumā 32) sabiedrības kopā nopelnīja 800 tūkst. eiro. Galvenais krājaizdevu sabiedrību ienākumu avots – tiešie procentu ienākumi – pārskata gada laikā gandrīz nemainījās (sakarā par 0.3%), tomēr pozitīva ietekme uz gūtās peļņas apmēru bija ne tikai uzkrājumu samazināšanas ienākumu būtiskam kāpumam (par 58.5%), bet auga arī tiešie komisijas naudas ienākumi (par 18%) un tiešie ienākumi no finanšu instrumentu darījumiem, galvenokārt no tirdzniecības ar ārvalstu valūtu (par 22.7%). Tajā pašā laikā nedaudz pieauga arī krājaizdevu sabiedrību nozīmīgākā izdevumu pozīcija, t.i., administratīvie izdevumi (par 3.8%).

MAKSĀJUMU IESTĀDES UN ELEKTRONISKĀS NAUDAS IESTĀDES

FKTK maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzības pasākumus 2018. gadā īstenoja, ņemot vērā iestāžu sniegto pakalpojumu biznesa modeli, ar to saistītos riskus un to līmeni, kuram arī tika pievērsta pastiprināta uzmanība. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzība 2018. gadā tika veikta, ņemot vērā arī iestāžu darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts

uz darbības apjomu un attīstības tendenču analīzi, kā arī iesniegto finanšu pārskatu analīzi. 2018. gadā FKTK turpināja īpašu uzmanību pievērst maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu klientu bāzes analīzei. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu pienākums ir sniegt pārskatu par klientu līdzekļiem, kurā maksājumu iestādes atspoguļo informāciju par iestādes sāktiem un pabeigtiem maksājumiem, norādot iepriekšējos 12 mēnešos veikto maksājumu vidējo aritmētisko vērtību, bet elektroniskās naudas iestādes atspoguļo apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējo apmēru par pēdējiem sešiem mēnešiem, kā arī informāciju par atpirtās elektroniskās naudas apmēru. Arī 2018. gadā FKTK pievērsa uzmanību maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu finanšu stabilitātei: FKTK, lai kontrolētu pašu kapitāla apmēru, pieprasīja informāciju par iestāžu bilances pārskatu un peļņas vai zaudējumu aprēķinu ne tikai licencētajām iestādēm, bet arī reģistrētajām iestādēm. 2018. gadā tika sāta viena klātienē pārbaude maksājumu iestādē, kā arī pabeigta iepriekš iesākta pārbaude elektroniskās naudas iestādē. Pārbaužu mērķis bija novērtēt maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes darbības modeli un darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, īpaši MPENL un NILLTFN likuma prasībām. Īstenojot maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu darbības uzraudzību, FKTK 2018. gadā noslēdza trīs administratīvos līgumus uzraudzības pasākumu rezultātā konstatēto trūkumu un nepilnību maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu darbībā novēršanai. Septiņām maksājumu iestādēm un sešām elektroniskās naudas iestādēm tika anulēta reģistrācija FKTK maksājumu iestāžu reģistrā.

¹⁵ Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības kredītus klasificē šādās kategorijās: standarta, uzraugāmie, zemstandarta, šaubīgie un zaudētie kredīti.

Salīdzinājumā ar 2017. gadu maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu skaits 2018. gadā samazinājās attiecīgi par 31.8% un 31.6%. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu skaita samazinājums bija saistīts ar izmaiņām tiesību aktos, proti, tika mainīts licencēšanas režīms tirgus dalībniekiem, nosakot stingrākus kritērijus iestādēm, kuras vēlas strādāt reģistrētas iestādes statusā. Iestāžu skaita samazinājumu ietekmēja arī izmaiņas normatīvajos aktos NILLTFN jomā.

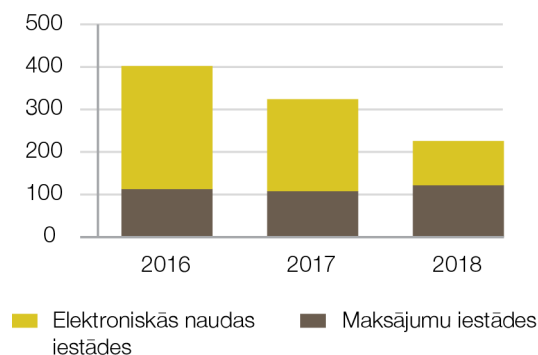
Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu darbības rādītāji

Izmaiņas normatīvajā regulējumā¹⁶ maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu licencēšanas jomā noteica maksājumu iestāžu skaita sarukumu. Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 15 maksājumu iestādes (t.sk. 12 reģistrētas un trīs licencētas) un 13 elektroniskās naudas iestādes (t.sk. 10 reģistrētas un trīs licencētas). Iepriekš minētās izmaiņas ietekmēja arī maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu veikto maksājumu kopējo apmēru, kas samazinājās par 29.6%. Pārskata gadā samazinājās arī atpirtās elektroniskās naudas kopējais apmērs (par 52.2%).

Finanšu sektorā īstenotie reputācijas risku mazināšanas pasākumi, kas noteica arī atteikšanos no sadarbības ar augsta riska klientiem, būtiski ietekmēja arī maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu sektora darbību un biznesa apmēri kopumā samazinājās. Būtiski samazinājās šo iestāžu veikto maksājumu kopējais apmērs – pārskata

13. attēls.

Veikto maksājumu kopējais apmērs gadā, milj. eiro

gada laikā kopumā tika veikti maksājumi 226 milj. eiro apmērā, t.i., par 30% mazāk nekā iepriekšējā gadā.

Lai gan sektora kopējais likvīdo aktīvu apmērs (līdzekļi klientu maksājumu izpildei) samazinājās, 2018. gada decembra beigās sasniedzot 16.9 milj. eiro (t.sk. prasības pret bankām maksājumu pakalpojumu nodrošināšanai – 12.6 milj. eiro), tomēr tas nodrošināja saistību pret klientiem (6.0 milj. eiro), t.sk. saistību pret maksājumu pakalpojumu izmantotājiem (2.2 milj. eiro), segšanu.

Biznesa apmēriem sarūkot, pārskata gada laikā būtiski samazinājās arī elektroniskās naudas iestāžu atpirtās elektroniskās naudas kopējais apmērs (t.i., emitētās elektroniskās naudas apmaiņa pret naudu), decembra beigās sasniedzot 29.3 milj. eiro, kas bija par 54% mazāk

nekā iepriekšējā gadā.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBAS UN ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU PĀRVALDNIEMI

Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību uzraudzības pasākumi

2018. gadā tika veikta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu neklātienas uzraudzība, novērtējot to finansiālo stāvokli, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienas uzraudzības pasākumu jomā 2018. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati:

Pārskatu skaits	Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārskati	Ieguldījumu fondu pārskati	Kopā
Mēnesī		52	52
Ceturksnī	33	72	105
Gadā	132	912	1 044

¹⁶ Izmaiņas licencēšanas un reģistrācijas režīmā noteica stingrākas prasības iestāžu reģistrēšanai, vienlaikus nosakot prasību esošo tirgus dalībnieku pārreģistrācijai.

Tika vērtēta ieguldītājiem paredzētās pamatinformācijas atbilstība, kā arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrību noteikto ieguldījumu fondu sintētisko rādītāju atbilstība fondu ienesīguma svārstīgumam.

Tāpat pastiprināta uzmanība tika pievērsta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas un iekšējā audita neklātienas analīzei, kā arī tika vērtēts sabiedrību būtisko risku izvērtējums, stratēģiskie mērķi, izmaiņas vadības informācijas sistēmā, sūdzību izskatīšanas procesa vadība, saņemto ārpakalpojumu risku izvērtējums, kā arī plānotās izmaiņas ieguldījumu pārvaldīšanas jomā.

Tika veikts ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu riska profila izvērtējums.

Pārskata gadā tika veikta arī viena ieguldījumu pārvaldes sabiedrības klātienas pārbaude. Pārbaudes mērķis bija novērtēt sabiedrības būtiskākās darbības jomas, to atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām. Īpaša vērība pārbaudes laikā tika pievērsta sabiedrības izveidotajai iekšējās kontroles sistēmai un risku pārvaldībai, izvērtējot arī iekšējo normatīvu bāzes atbilstību un pielietojamību. Tāpat pārbaudes laikā tika izvērtēta sabiedrības darbības caurskatāmība un atbilstība labākās prakses principiem, kā arī klientu interešu ievērošana.

Pārbaudes laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar sabiedrības vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem sabiedrības funkciju sekmīgai nodrošināšanai.

Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienas uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku un alternatīvo ieguldījumu fondu uzraudzības pasākumi

2018. gadā tika veikta AIFP neklātienas uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo AIF ieguldījumu struktūru, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienas uzraudzības pasākumu jomā 2018. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati:

Pārskatu skaits	AIFP pārskati	AIF pārskati	Kopā
Mēnesī		20	20
Ceturksnī	56	88	144
Gadā	225	594	819

Īpaša uzmanība tika veltīta aktīvu vērtēšanas metožu izmantošanai aktīvu vērtības noteikšanā.

Tāpat neklātienas uzraudzības ietvaros tiek veikts pastāvīgs klātienes pārbaužu laikā konstatēto trūkumu un nepilnību novēršanas pasākumu plāna izpildes pēcpārbaudes monitorings, kontrolējot tā izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

2018. gadā tika veikts apjomīgs AIFP un AIF riska profila izvērtējums.

2018. gadā tika veikta viena licencēta AIFP darbības klātienes pārbaude. Tās laikā īpaši tika vērtēta līdzekļu pārvaldītāja iekšējās kontroles sistēma, līdzekļu pārvaldītāja funkciju sadalījuma atbilstība izveidotajai organizatoriskajai struktūrai, vadības lēmumu pieņemšana

un izpilde, iekšējo normatīvu bāzes un izveidotās pārskatu sistēmas atbilstība un pielietojums.

Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienas uzraudzības ietvaros, kontrolējot pārbaudes laikā konstatēto trūkumu un nepilnību novēršanas pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku darbības rādītāji

2018. gada beigās Latvijā darbojās 11 ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un 20 AIFP (t.sk. četras ieguldījumu pārvaldes sabiedrības). Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārvaldīšanā esošo līdzekļu apmērs pārskata gada beigās sasniedza gandrīz 4.3 miljrd. eiro, savukārt AIFP pārvaldīšanā esošo līdzekļu apmērs decembra beigās sasniedza 163.9 milj. eiro.

Ieguldījumu fondu darbības rādītāji

2018. gada beigās Latvijā darbojās 23 FKTK reģistrētie ieguldījumu fondi, t.sk. 13 obligāciju fondi, trīs jauktie fondi un septiņi akciju fondi.

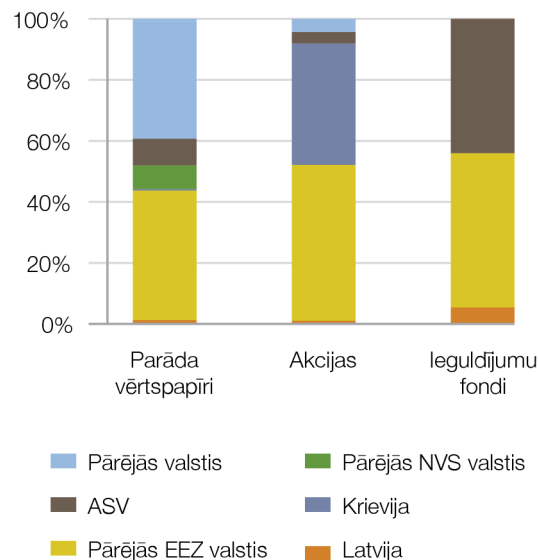
Gada laikā nedaudz samazinājās obligāciju un akciju fondu aktīvi (attiecīgi par 6.1% un 10.2%), savukārt jaukto fondu aktīvi pieauga par 4.9%. Kopējie ieguldījumu fondu aktīvi gada laikā samazinājās par 5.9%, decembra beigās sasniedzot 203.4 milj. eiro, t.sk. obligāciju fondu aktīvu apmērs veidoja 167.2 milj. eiro, jaukto fondu – 14.6 milj. eiro un akciju fondu – 21.6 milj. eiro.

Ieguldījumu fondu kopējā vērtspapīru portfeli lielāko daļu veidoja parāda vērtspapīri (84%), kam sekoja ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības (12%), kā arī akcijas un citi vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu (4%). Visās aktīvu klasēs nozīmīgu daļu veidoja ieguldījumi EEZ valstu emitentu vērtspapīros. Ieguldījumi parāda vērtspapīros fokusējās

augsta ienesīguma/augsta riska segmentā, proti, 71% no parāda vērtspapīriem bija ar kredītreitingu zem investīciju līmeņa (zem BBB-) vai bez reitinga. Lielākā daļa, t.i., 68% no ieguldījumu fondu apliecībām, bija biržā tirgotie fondi (ETF) (avots: Bloomberg). Savukārt ieguldījumi akcijās fokusējās enerģētikas, izejvielu un finanšu nozarēs.

14. attēls.

Ieguldījumu fondu vērtspapīru portfelis finanšu instrumentu un valstu grupu (pēc emitenta reģistrācijas valsts) dalījumā 31.12.2018.

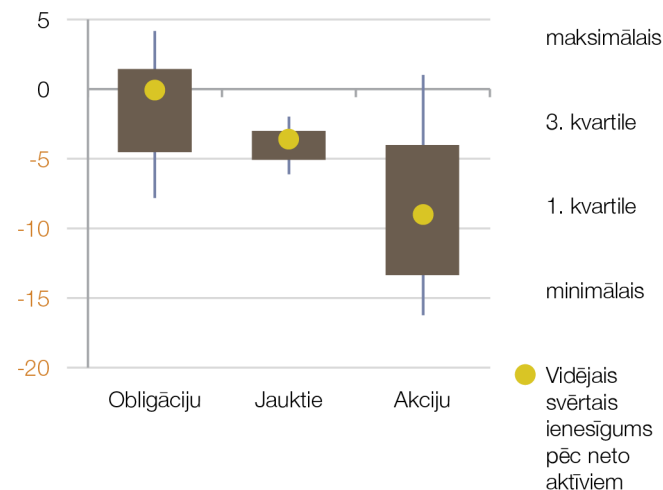

Visi akciju un jauktie fondi, izņemot vienu, pārskata gadā darbojās ar negatīvu ienesīgumu, turpretī vairums obligāciju fondu gadu noslēdza ar pozitīvu ienesīgumu. Fondu sniegumu lielā mērā noteica to ieguldījumu valūta, proti, labāku sniegumu eiro izteiksmē uzrādīja fondi, kuru ieguldījumu valūta ir ASV dolārs, kura vērtība attiecībā pret eiro 2018. gada laikā pieauga. Obligāciju fondiem gada

ienesīgums bija robežās no -7.8% līdz +4.2%, jauktajiem fondiem no -6.1% līdz -2.0%, savukārt akciju fondiem no -16.2% līdz +1%.

15. attēls.

Ieguldījumu fondu gada ienesīgums fondu veidu dalījumā 31.12.2018., %

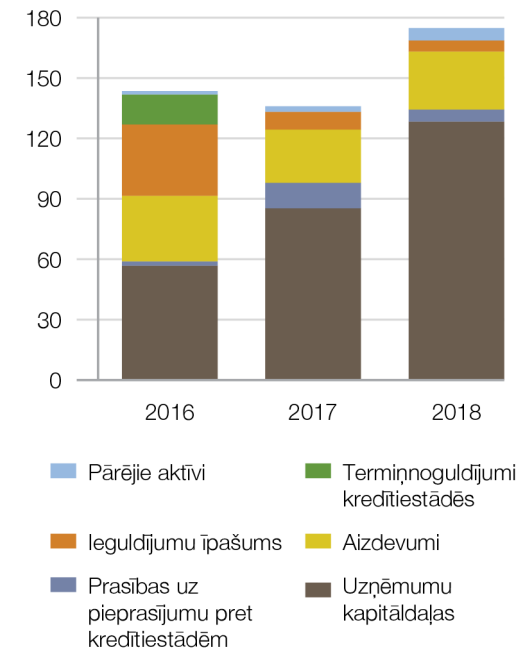
Alternatīvo ieguldījumu fondu darbības rādītāji

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 30 AIF. Gada laikā to aktīvi pieauga par 28.6%, decembra beigās sasniedzot 174.8 milj. eiro. Līdz ar jaunu ieguldījumu veikšanu, kā arī ieguldījumu īpašumu pārvērtēšanu nekustamā īpašuma ieguldījumu stratēģijas fondu aktīvi pieauga par 61.3%, pārskata perioda beigās sasniedzot 55.7 milj. eiro, savukārt līdz ar jaunu investīciju veikšanu uzņēmumos privātā kapitāla ieguldījumu stratēģijas fondu aktīvi pieauga par 17.4%, decembra beigās sasniedzot 119.1 milj. eiro. Lielāko daļu no kopējiem AIF aktīviem veidoja uzņēmumu kapitāldaļas (128.4 milj. eiro) un aizdevumi

(28.8 milj. eiro). Gada beigās 72% no AIF aktīviem bija ieguldīti Latvijā, 14% – Igaunijā un 14% – Lietuvā.

16. attēls.

AIF aktīvu dinamika, milj. eiro

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMA

2018. gadā tika veikta VFPS līdzekļu pārvaldītāju neklātienas uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienes uzraudzības pasākumu jomā 2018. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati:

Pārskatu skaits	VFPS ieguldījumu plānu pārskati
Mēnesī	57
Ceturksnī	84
Gadā	1 020

Tāpat neklātienes uzraudzības ietvaros pārskata gadā tika vērtēta VFPS līdzekļu pārvaldītāju iesniegtā kritiskās situācijas analīze katra ieguldījumu plāna ieguldījumu portfelim. Tika vērtēti norādītie riska faktori, izvērtētie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumiem.

Neklātienes uzraudzības ietvaros tika vērtēta arī līdzekļu pārvaldītāju iekšējā audita darbība, pieprasot iesniegt un izvērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus. Tāpat notika apspriedes ar līdzekļu pārvaldītāju vadību, lai sekotu līdzi līdzekļu pārvaldītāju darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienes pārbaudē starplaikos.

2018. gadā tika veikts apjomīgs VFPS ieguldījumu plānu riska profila izvērtējums.

Papildus tika:

- saņemta un izskatīta visu VFPS ieguldījumu plānu dalībniekiem paredzētā pamatinformācija atbilstoši FKTK 10.12.2014. normatīvajiem noteikumiem Nr. 295 "Valsts fondēto pensiju shēmas dalībniekiem paredzētās pamatinformācijas sagatavošanas normatīvie noteikumi";

- vērtēti ieguldījumu plānu izdevumi un padziļināti analizēti to struktūra, ņemot vērā izmaiņas tiesību aktos;

- veikts VFPS līdzekļu pārvaldītāju kapitāla palielināšanas procesa monitorings, lai pārliecinātos par atbilstību jaunajām kapitāla prasībām.

2018. gadā tika veikta viena VFPS līdzekļu pārvaldītāja darbības klātienes pārbaude. Tās laikā īpaši tika vērtēta līdzekļu pārvaldītāja iekšējās kontroles sistēma, līdzekļu pārvaldītāja funkciju sadalījuma atbilstība izveidotajai organizatoriskajai struktūrai, vadības lēmumu pieņemšana un izpilde, iekšējo normatīvu bāzes un izveidotās pārskatu sistēmas atbilstība un pielietojums. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpakalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot līdzekļu pārvaldītāja ieviestās kontroles sistēmas ārpakalpojumu izvērtēšanai. Tāpat tika izvērtēta līdzekļu turētāja darbība. Pārbaudes laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar VFPS līdzekļu pārvaldītāja vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem funkciju sekmīgai nodrošināšanai.

Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

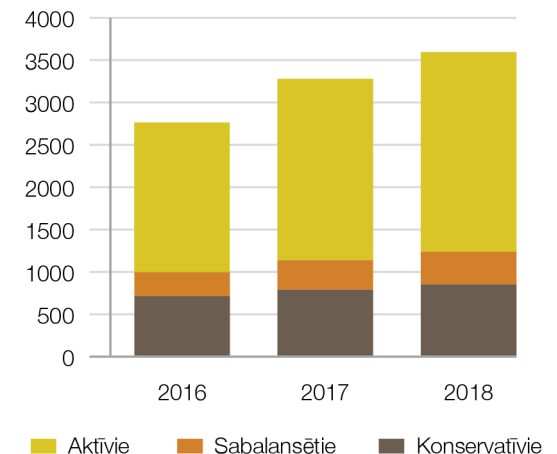
Valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plānu darbības rādītāji

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 29 VFPS ieguldījumu

plāni, t.sk. astoņi konservatīvie, četri sabalansētie un 17 aktīvie plāni. Ieguldījumu plānos uzkrātais pensiju kapitāls 2018. gadā pieauga par 9.6% jeb par 316.3 milj. eiro, gada beigās sasniedzot 3.59 mljrd. eiro. Neto aktīvi pieauga visiem ieguldījumu plānu veidiem.

17. attēls.

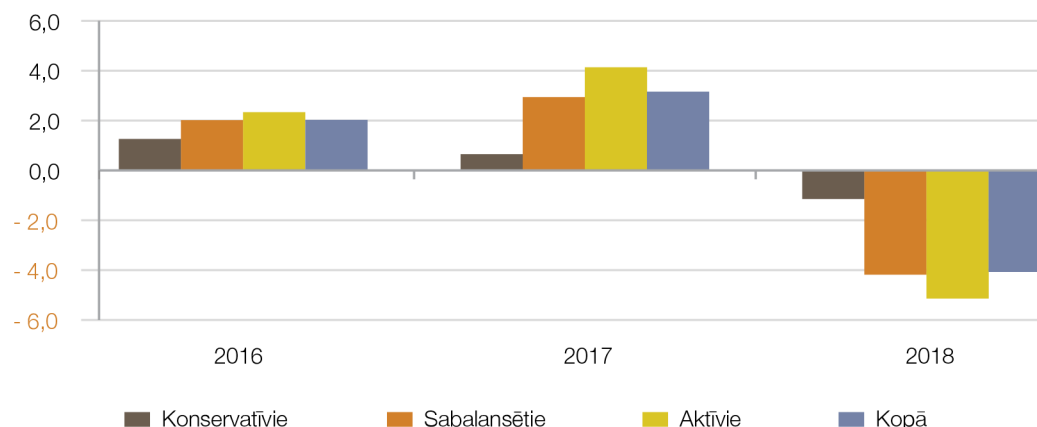
Uzkrātais pensiju kapitāls ieguldījumu plānu dalījumā, milj. eiro

Līdz ar negativajām tendencēm finanšu tirgos, ko veicināja pieaugošās investoru bažas par ASV un Ķīnas tirdzniecības tarifu kariem un par globālās ekonomikas izaugsmi, kā arī nenoteiktību saistībā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES visi ieguldījumu plāni 2018. gadā darbojās ar negatīvu ienesīgumu. Pārskata gadā konservatīvo plānu ienesīgums bija robežās no -2.8% līdz -0.4%, sabalansētajiem plāniem tas bija no -5.2% līdz -2.9%, savukārt aktīvajiem – no -10.8% līdz -2.5%.

18. attēls.

Ieguldījumu plānu vidējais svērtais (pēc neto aktīviem) gada ienesīgums, %

Līdz ar izmaiņām Valsts fondēto pensiju likumā, kas stājās spēkā 01.01.2018. un noteica jaunus griestus attiecībā uz maksimālajām komisijas maksām, pārvaldnieki ievērojami samazināja ieguldījumu plānu pārvaldīšanas izdevumus un tie salīdzinājumā ar 2017. gadu saruka aptuveni par pusi – aktīvajiem plāniem no 1.6% līdz 0.7%, sabalansētajiem – no 1.3% līdz 0.7% un konservatīvajiem – no 0.9% līdz 0.5%.

Ieguldījumu plānu ieguldījumu politika kopumā saglabājās konservatīva, tomēr gada laikā iezīmējās tendence vairāk ieguldīt finanšu instrumentos ar augstāku potenciālo ienesīgumu. Saglabājoties zemo procentu līkmei videi, kopējā ieguldījumu plānu portfeli samazinājās parāda vērtspapīru un prasību pret kredītiestādēm īpatsvars, savukārt pieauga ieguldījumu fondu apliecību īpatsvars, gada beigās sasniedzot 48.5%, t.sk. lielākā daļa jeb 53%

fokusējās uz kapitāla vērtspapīriem (avots: *Bloomberg*). Otrs lielākais īpatsvars kopējā ieguldījumu portfeli bija parāda vērtspapīriem – 42.2%. Gada beigās 77.6% no parāda vērtspapīriem bija ar investīciju līmeņa kredītreitingu (avots: *Bloomberg*), un šādu vērtspapīru īpatsvaram ir tendence samazināties. Nedaudz pieauga ieguldījumi AIF un riska kapitālā, gada beigās sasniedzot 4% no kopējiem ieguldījumiem (2017. gada beigās – 3.3%).

Tā kā jauni ieguldījumi pārsvarā tika veikti ārpus Latvijas, turpināja samazināties Latvijā veikto ieguldījumu īpatsvars. Latvijā veikto ieguldījumu apmērs gada laikā samazinājās par 2.9% un decembra beigās sasniedza 689.7 milj. eiro jeb 19.1% no kopējiem ieguldījumiem. (t.sk. 348.6 milj. eiro bija ieguldīti valsts emitētajos vai garantētajos vērtspapīros, 70.9 milj. eiro – komercsabiedrību parāda vērtspapīros, 3.4 milj. eiro – akcijās, 36.3 milj. eiro –

ieguldījumu fondos, 25.7 milj. eiro – Latvijas riska kapitāla tirgū, savukārt 204.2 milj. eiro bija izvietoti kredītiestādēs). No visiem ārvalstu ieguldījumiem 93% bija izvietoti EEZ dalībvalstīs, t.sk. lielākā daļa Luksemburgā, Īrijā un Lietuvā.

PRIVĀTIE PENSIJU FONDI UN PENSIJU PLĀNI

2018. gadā privāto pensiju fondu neklātienas uzraudzība tika veikta, novērtējot privāto pensiju fondu finansiālo stāvokli, pensiju plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienas uzraudzības pasākumu jomā 2018. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati:

Pārskatu skaits	Privāto pensiju fondu pārskati	Pensiju plānu pārskati	Kopā
Ceturksnī	24	144	168
Gadā	96	576	672

Pārskata gadā tika veiktas arī divas privāto pensiju fondu klātienas pārbaudes ar mērķi novērtēt pensiju fondu darbības, pildot likumā "Par privātajiem pensiju fondiem" noteiktās funkcijas. Pārbaudē laikā īpaša uzmanība tika pievērsta pensiju fonda izveidotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstībai un ilgtspējai, kā arī būtisko risku identificēšanai un pārvaldībai. Tika analizēts pensiju fonda funkciju sadalījums un atbilstība izveidotajai organizatoriskajai struktūrai, kā arī pensiju fonda izveidotās informācijas apmaiņas un pārskatu sistēmas spēja nodrošināt pietiekamu un viegli izsekojamu informāciju iekšējiem

un ārējiem lietotājiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpakalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot pensiju fonda ieviestās kontroles sistēmas ārpakalpojumu izvērtēšanai. Tāpat katra pensiju fonda pārbaudes ietvaros tika izvērtēta tā līdzekļu pārvaldītāja un līdzekļu turētāja darbība. Pārbaudēs FKTK vērtēja arī pensiju fondu piedāvāto produktu riska tendences.

Pārbaūžu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar privāto pensiju fondu vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem pensiju fonda funkciju sekmīgai nodrošināšanai. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienēs uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Tāpat neklātienēs uzraudzības ietvaros tika vērtēta privāto pensiju fondu iesniegtā kritiskās situācijas analīze katra pensiju plāna ieguldījumu portfelim. Tika izvērtēti norādītie riska faktori, izvērtētie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumiem.

Neklātienēs uzraudzības ietvaros pārskata gadā tika vērtēta arī privāto pensiju fondu iekšējā audita darbība, vērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus.

Tika veikts apjomīgs privāto pensiju fondu pensiju plānu riska profila izvērtējums.

Tāpat notika apspriedes ar privāto pensiju fondu vadību, lai sekotu līdzi darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienēs pārbaūžu starplaikos.

Pārskata gadā notika arī aktīvs darbs privāto pensiju fondu uzraudzības jomā Eiropas līmeņa komitejās. FKTK pārstāvji aktīvi piedalījās EAAPI darbā pensiju fondu uzraudzības jomā, gan sniedzot atbildes uz aptaujām un pašnovērtējumus, gan piedaloties Aroda pensiju komitejas

darbā, kurā tiek izskatīti aktuālie pensiju fondu uzraudzības jautājumi Eiropas līmenī. Tāpat notika aktīva dalība EAAPI *Review Panel*. FKTK pārstāvis piedalījās *Peer Review on Prudent Person Rule for IORPs* kā projekta līderis. Projekta laikā tika izpētīta dalībvalstu uzraudzības iestāžu prakse gādīga un rūpīga saimnieka principa uzraudzībā, pensiju fondiem veicot pensiju kapitāla ieguldījumus. Šīs analīzes rezultātā tika noteiktas 27 rekomendācijas 19 uzraudzības iestādēm no 16 dalībvalstīm, kā arī identificēti seši labākās prakses piemēri. EAAPI pētījums atrodams šeit: <https://eiopa.europa.eu/Pages/News/EIOPA-identifies-areas-for-improvement-in-the-supervision-of-Prudent-Person-Rule-compliance-by-institutions-for-occupation.aspx>.

Tāpat pārskata gada laikā FKTK pārstāvji piedalījās OECD organizēto komiteju darbā pensiju jomā.

Lai stiprinātu uzraudzības ietvaru, pārskata gadā tika aktualizēti iekšējie normatīvie dokumenti klātienēs pārbaūžu jomā, lai akcentētu uz riskiem balstītu pieeju pārbaūžu veikšanai un tirgus dalībniekiem vieglāk saprotamā veidā sniegtu pārskatu par to riska profilu atbilstoši klātienēs pārbaudes rezultātiem un sankciju un korektīvo pasākumu piemērošanas jomā.

Privāto pensiju fondu darbības rādītāji

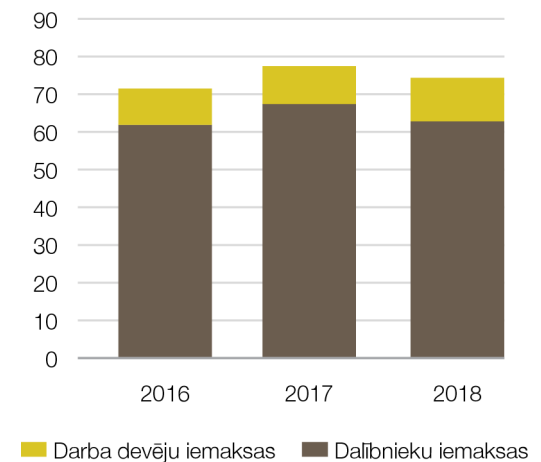
Pārskata gada beigās Latvijā darbojās pieci atklātie pensiju fondi un viens slēgtais pensiju fonds, kas kopumā administrēja 18 pensiju plānus.

Līdz ar straujāku ekonomikas izaugsmi darba devēji atsāka aktīvāk veikt iemaksas pensiju 3. līmenī, savukārt iedzīvotāju veikto iemaksu apmērs samazinājās, kas varētu būt saistīts ar izmaiņām tiesību aktos, kas noteica jaunus griestus summām, no kurām iespējams atgūt samaksātos nodokļus. 2018. gada laikā pensiju plānos kopumā tika iemaksāti 77 milj. eiro, t.i., par 0.8% mazāk nekā iepriekšējā gadā. No pensiju plānu kapitāla

gada laikā tika izmaksāti gandrīz 25 milj. eiro jeb par 29% mazāk nekā 2017. gadā. Gada beigās pensiju 3. līmeņa plānos uzkrātais kapitāls sasniedza 461.3 milj. eiro, gada laikā pieaugot par 6.2%.

19. attēls.

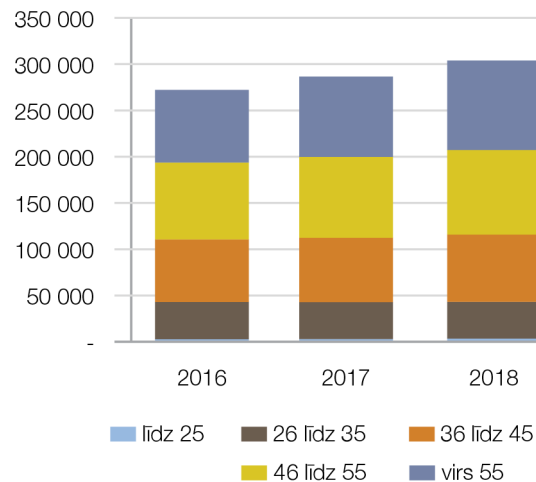
Iemaksas pensiju plānos, milj. eiro

Kopējais privātajiem pensiju plāniem pievienojušos dalībnieku skaits gada laikā pieauga par 17.3 tūkstošiem jeb par 6.1% un gada beigās sasniedza 303 849, kas ir 31.1% no Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Kā liecina pensiju 3. līmeņa dalībnieku vecuma struktūra, aktīvāk privātās pensijas uzkrājumu veidošanā iesaistās dalībnieki, kuriem tuvojas pensijas vecums.

20. attēls.

Pensiju plānu dalībnieku skaita dinamika dalījumā pēc dalībnieka vecuma

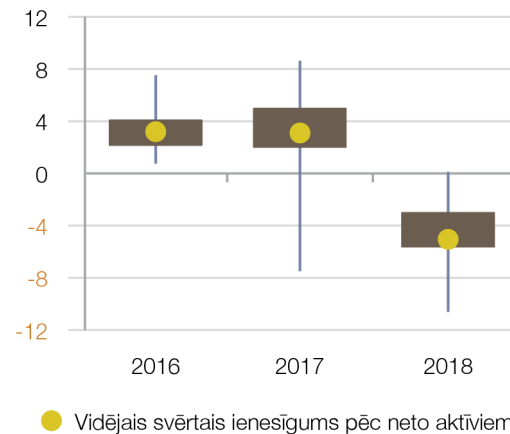
Negatīvās tendences finanšu tirgos atspoguļojās arī pensiju plānu darbības rezultātos, un vidējais pensiju plānu ienesīgums 2018. gadā bija -5.1% (individuāliem plāniem robežās no -10.6% līdz +0.2%). Pensiju plāni, kuru ieguldījumu valūta ir ASV dolārs, uzrādīja mazāk negatīvus rezultātus.

Lai saglabātu konkurētspēju, pārvaldnieki samazināja pārvaldīšanas izdevumus arī privātajiem pensiju plāniem, un līdz ar to administratīvo izdevumu un ieguldījumu pārvaldīšanas izdevumu attiecība pret neto aktīviem gada laikā samazinājās no 1.8% līdz 1.4%, ko ietekmēja pārvaldīšanas izdevumu attiecības pret neto aktīviem samazinājums no 1.2% līdz 0.7%.

Privāto pensiju plānu ieguldījumu struktūra gada laikā būtiski nemainījās, tomēr iezīmējās tendence vairāk ieguldīt finanšu instrumentos ar augstāku potenciālo ienesīgumu.

21. attēls.

Pensiju plānu vidējais svērtais gada ienesīgums, %

Pensiju plānu portfeļa struktūrā lielākais īpatsvars bija ieguldījumu fondu apliecībām (54%), no kurām 52% fokusējās uz ieguldījumiem kapitāla vērtspapīros un 40.4% – uz ieguldījumiem fiksēta ienākuma instrumentos (avots: *Bloomberg*). Zemo procentu likmju vides ietekmē kopējā pensiju plānu ieguldījumu portfeli samazinājās prasību pret kredītiestādēm īpatsvars, pārskata perioda beigās sasniedzot 7.2%. Salīdzinājumā ar 2017. gada beigām nedaudz pieauga parāda vērtspapīru īpatsvars, gada beigās sasniedzot 37%. Parāda vērtspapīru struktūrā bija vērojamas tādas tendences kā komercsabiedrību emitēto parāda vērtspapīru īpatsvara pieaugums un parāda vērtspapīru ar investīciju līmeņa kredītreitingu īpatsvara samazinājums, proti, gada beigās 79.2% no parāda vērtspapīriem bija ar investīciju līmeņa kredītreitingu (avots: *Bloomberg*).

Latvijā veikto ieguldījumu apmērs gada laikā samazinājās par 6.6 milj. eiro, decembra beigās sasniedzot 87.8 milj. eiro, un arī šo ieguldījumu īpatsvars kopējā portfeli

samazinājās līdz 19% gada beigās. Ieguldījumi pārējās EEZ valstīs veidoja 78.8% no visiem ieguldījumiem.

IEGULDĪJUMU PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

Ieguldījumu pakalpojumus pārskata gada beigās Latvijā sniedza piecas Latvijā licencētas ieguldījumu brokeru sabiedrības, 14 Latvijā reģistrētas kredītiestādes, deviņas Latvijā reģistrētas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un četras ES dalībvalstu kredītiestāžu filiāles. Tāpat ieguldījumu pakalpojumus atbilstoši pakalpojumu sniegšanas brīvības principam bija tiesīgi sniegt arī vairāk nekā 2 000 ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju no EEZ valstīm.

Tāpat kā iepriekšējos gados arī 2018. gadā tika veikti regulāri neklātienē pasākumi, kas pamatā bija saistīti ar tirgus dalībnieku iesniegto pārskatu, ziņojumu un citas informācijas izvērtēšanu. 2018. gadā tika turpināta 2016. gadā iesāktā uzraudzības prakse, proti, tika organizētas tikšanās ar tirgus dalībnieku ieguldījumu pakalpojumu sniedzējo struktūrvienību vadību, kuru laikā tirgus dalībnieki iepazīstināja ar savu darbību ieguldījumu pakalpojumu sektorā, kā arī ar to veiktajiem pasākumiem un plāniem attiecībā uz iekšējās kontroles pasākumiem ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā. Pārskata gadā šādas tikšanās notika pie astoņiem tirgus dalībniekiem.

2018. gadā tika veikta arī viena klātienē pārbaude. Papildus tika veikta viena noslēpumainā klienta (*mystery shopping*) pārbaude, kas tika izmantota, lai novērtētu, kā citas dalībvalsts ieguldījumu pakalpojumu sniedzēja piesaistītais aģents ievēro FITL prasības. Iegūtā informācija tika nosūtīta citas dalībvalsts uzraudzības iestādei tālāko uzraudzības darbību nodrošināšanai.

ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju sektora uzraudzības praksē 2018. gadā tika ieviestas tematiskās jeb horizontālās pārbaudes. Ņemot vērā, ka 2018. gadā stājās spēkā grozījumi FITL saistībā ar MiFID II ieviešanu un no 2018. gada ir jāmēro MiFIR un citas regulas, horizontālās pārbaudes ir viens no vispiemērotākajiem pasākumiem, lai sekmētu, ka tirgus dalībnieki savā darbībā ievēro jaunās prasības, kā arī novērtētu tirgus dalībnieku veikto pasākumus šo prasību izpildes nodrošināšanai. Kopā 2018. gadā tika veiktas piecas horizontālās pārbaudes, no kurām pārskata gada beigās četras bija pabeigtas, bet vienas pārbaudes ietvaros vēl tika vērtēta tirgus dalībnieka sniegtā informācija.

Lai atvieglotu MiFID II ieviešanas procesu un veicinātu ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju darbības atbilstību, FKTK 2018. gadā regulāri publicēja savā mājaslapā atbildes uz tirgus dalībnieku jautājumiem par FITL jeb par MiFID II normu piemērošanu.

2018. gadā netika konstatēti tādi pārkāpumi, par kuriem būtu piemērojamas sankcijas vai cita veida korektīvie pasākumi, bet veikto neklātienas horizontālo pārbaūžu ietvaros konstatēto trūkumu un nepilnību novēršanai FKTK deva tirgus dalībniekiem individuālus norādījumus trūkumu novēršanai.

Ieguldījumu brokeru sabiedrību darbības rādītāji

2018. gadā Latvijā darbojās piecas ieguldījumu brokeru sabiedrības. Lai arī segments kopumā darbojās ar zaudējumiem 0.4 milj. eiro apmērā, divas sabiedrības gadu noslēdza ar peļņu. Gūtās peļņas apmērs saruka līdz ar ievērojamu komisijas ieņēmumu samazinājumu (par 40.5%), ko pamatā noteica likvidējamās bankas grupā ietilpstošās vienas sabiedrības darbības sašaurināšanās (tās sniegto pakalpojumu apmērs saistīts ar pakalpojumu sniegšanu mātes bankas klientiem), kā arī EVTI uzliktajiem ierobežojumiem darījumiem attiecībā uz līgumiem par

cenu starpību (CFD) ar privātiem ieguldītājiem.

Ieguldījumu brokeru sabiedrību ieņēmumu un izdevumu struktūra pārskata gadā būtiski nemainījās – 90% no visiem ieguldījumu brokeru sabiedrību ieņēmumiem veidoja komisijas naudas un citi līdzīgi ieņēmumi par klientiem sniegtajiem pakalpojumiem, savukārt būtiskākais izdevumu postenis bija administratīvie izdevumi (tas veidoja 80% no visiem izdevumiem).

Pārskata gada laikā ieguldījumu brokeru sabiedrību pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs pieauga, gada beigās sasniedzot 31.4% (individuāliem tirgus dalībniekiem robežās no 15.3% līdz 57.2%). Kapitāla rādītāja pieaugumu pamatā noteica atsevišķu sabiedrību veiktie kapitāla stiprināšanas pasākumi, iekļaujot kapitālā iepriekšējā gada auditēto peļņu.

2018. gadā divas sabiedrības nodarbojās ar klientu finanšu instrumentu turēšanu, ko paredzēja tām izsniegtās licences ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanai, savukārt nevienai no sabiedrībām, kurām ir licences ieguldītāju finanšu instrumentu individuālai pārvaldīšanai, klientu aktīvi pārvaldīšanā nebija nodoti. Ieguldījumu brokeru sabiedrību turējumā esošo klientu naudas līdzekļu apmērs darījumu ar finanšu instrumentiem veikšanai pārskata gada laikā nebūtiski pieauga (par 0.5 milj. eiro jeb 5.4%).

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS

Finanšu instrumentu tirdzniecības vietu un centrālā vērtspapīru depozitārija uzraudzība

Līdzīgi kā iepriekšējos gados pārskata gada beigās Latvijā darbojās viens regulētais tirgus *Nasdaq Riga* (turpmāk – Birža) un viena daudzpusējā tirdzniecības sistēma jeb alternatīvais tirgus *First North Latvia*. Abas tirdzniecības vietas organizē AS “Nasdaq Riga”.

FKTK uzdevums ir uzraudzīt finanšu instrumentu tirdzniecības vietu darbību, regulāri sekojot līdzi, vai tirdzniecības vietas nodrošina to darbību regulējošo tiesību aktu prasību izpildi, t.sk. informācijas atklāšanu par iesniegtajiem rīkojumiem un noslēgtajiem darījumiem. Tāpat FKTK izvērtē finanšu instrumentu tirdzniecības vietu iesniegtos dokumentus, lai novērtētu iekšējās kontroles un IT sistēmu darbības atbilstību.

Attiecībā uz centrālā vērtspapīru depozitārija Nasdaq CSD SE uzraudzību FKTK veica neklātienas pasākumus, kas saistīti ar centrālā vērtspapīru depozitārija iesniegto pārskatu, ziņojumu un citas informācijas izvērtēšanu, bet uzraudzības ietvaros notika arī vairākas tikšanās ar Nasdaq CSD SE pārstāvjiem. Ņemot vērā, ka 2018. gads bija pirmais pilnais Nasdaq CSD SE darbības gads, pirmā klātienes Nasdaq CSD SE pārbaude tiks veikta 2019. gadā. Ņemot vērā, ka Nasdaq CSD SE sniedz pakalpojumus arī Lietuvā un Igaunijā, FKTK Nasdaq CSD SE uzraudzības kolēģijas ietvaros cieši sadarbojas ar Lietuvas un Igaunijas uzraudzības iestādēm un centrālajām bankām, kā arī Latvijas Banku.

2018. gadā finanšu instrumentu tirdzniecības vietu darbībā netika konstatēti to darbību regulējošo tiesību aktu pārkāpumi. Attiecībā uz Nasdaq CSD SE darbību FKTK konstatēja pārkāpumu saistībā ar to, ka viena IT incidenta gadījumā Nasdaq CSD SE nevarēja sniegt centrālā vērtspapīru depozitārija pamatpakalpojumus ilgāk par noteikto divu stundu periodu visās trīs vērtspapīru norēķinu sistēmās (Latvijas, Lietuvas un Igaunijas), kuras uztur Nasdaq CSD SE. Ņemot vērā, ka incidenta radītā faktiskā ietekme uz vērtspapīru norēķinu sistēmām un norēķiniem bija neliela, FKTK kā sankciju piemēroja publisku paziņojumu par pieļauto pārkāpumu.

Regulētajā tirgū iekļauto finanšu instrumentu emitentu darbība un uzraudzības pasākumi

2018. gada laikā regulētā tirgus (Biržas) akciju sarakstu pameta četri emitenti, un gada beigās Biržā kopā bija iekļautas 19 akciju sabiedrību (emitentu) akcijas, no tām četru emitentu emitētās akcijas bija iekļautas Oficiālajā sarakstā un 15 emitentu akcijas Otrajā sarakstā. Parāda vērtspapīru sarakstā 2018. gadā tika iekļautas viena jauna emitenta obligācijas, un gada beigās kopā tajā bija iekļautas 13 emitentu kopskaitā 42 dažādu parāda vērtspapīru emisijas – deviņas emisijas no tām bija Latvijas valsts parāda vērtspapīri un 33 emisijas bija korporatīvie parāda vērtspapīri.

FKTK uzdevums ir uzraudzīt, vai emitenti savlaicīgi un atbilstoši FITL un Regulas Nr. 596/2014 prasībām atklāj regulēto informāciju. Veicot minēto uzraudzību, pārskata gadā tika sekots līdzi, vai ikviens emitents savlaicīgi un atbilstoši tiesību aktu prasībām ir publicējis finanšu pārskatus (gan gada revidēto, gan starpperiodu), un FKTK rīkojās, lai emitents novērstu konstatētās neatbilstības. Kopumā FKTK 2018. gadā emitentiem nosūtīja astoņas aizrādījuma vēstules. Pret emitentiem, kuru pārkāpumi attiecībā uz regulētās informācijas, t.sk. finanšu pārskatu, publicēšanu bija būtiski vai ilgstoši, vai atkārtoti, tika sākti administratīvie procesi, un trijās administratīvajās lietās tika pieņemti lēmumi, uzliekot attiecīgajiem uzņēmumiem soda naudu par FITL pārkāpumiem (1 000 eiro, 5 000 eiro un 10 000 eiro apmērā).

Veicot emitentu sagatavotās finanšu informācijas (pārskatu) neklātienas padziļinātās pārbaudes, tika sekots, vai emitenti ir ievērojuši pārskatu sagatavošanas prasības, bet būtiski trūkumi vai pārkāpumi pārskatu sagatavošanā netika identificēti. Par atsevišķiem finanšu pārskatiem tika veikta sarakste ar individuāliem emitentiem, lai turpmākajos finanšu pārskatos konstatētās nepilnības tiktu novērstas.

Lai sekmētu ieguldītāju interešu aizsardzību, kā arī veicinātu tirgus dalībnieku rīcību atbilstoši tiesību normām, FKTK arī 2018. gadā turpināja iepriekšējos gados sāktu praksi veikt informatīvos pasākumus (semināri un informatīvas vēstules), emitentus gan informējot par jaunu prasību spēkā stāšanos, gan skaidrojot atsevišķu tiesību aktu prasību piemērošanu, gan vēršot emitentu uzmanību uz biežāk sastopamajām nepilnībām.

Daudzpusējā tirdzniecības sistēmā tirgotie vērtspapīri

Daudzpusējā tirdzniecības sistēmā *First North Latvia* 2018. gada beigās tirdzniecībai bija iekļautas trīs akciju sabiedrību akcijas, no kurām viena sabiedrība kā jauns akciju emitents tika iekļauta 2018. gadā. 2018. gads bija pirmais gads, kad *First North Latvia* tika iekļauti tirdzniecībai arī parāda vērtspapīri – *First North Latvia* parāda vērtspapīru sarakstā tika iekļautas divu emitentu obligācijas.

Alternatīvajam tirgum nav ES regulētā vērtspapīru tirgus statusa. *First North Latvia* tirgū iekļautajiem uzņēmumiem ir saistoši *First North Latvia* noteikumi, un uz tiem nav attiecināmas regulētajā tirgū iekļautajiem uzņēmumiem noteiktās prasības (t.sk. prasības par regulētās informācijas atklāšanu), kas parasti ir stingrākas.

Finanšu instrumentu tirdzniecība (regulētajā un alternatīvajā tirgū) un ieguldītāju darbības uzraudzība

Latvijas regulētajā tirgū – Biržā – 2018. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija vērojams būtisks akciju tirdzniecības aktivitātes samazinājums, kas skaidrojams ar to, ka 2017. gadā 58.2% no kopējā akciju apgrozījuma veidoja darījumi ar AS “Latvijas kuģniecība” akcijām, kas bija saistīts ar lielākā akcionāra izteikto obligāto akciju atpiršanas piedāvājumu. Kopējais darījumu skaits akciju

tirgū 2018. gadā, salīdzinot ar 2017. gadu, samazinājās par 27.3%. Kopējais apgrozījums akciju tirgū 2018. gadā bija 14.0 milj. eiro, kas bija par 71.7% mazāks nekā 2017. gadā. Biržas akciju tirgus kapitalizācija 2018. gada beigās, salīdzinot ar 2017. gada beigām, bija samazinājusies par 39.6% un bija 752.3 milj. eiro.

Tirdzniecības aktivitāte *First North Latvia* 2018. gadā ievērojami pieauga, kas pamatā saistīts ar veiktajiem darījumiem ar AS “Madara Cosmetics” akcijām – kopējais *First North Latvia* akciju apgrozījums 2018. gadā veidoja 5.8 milj. eiro, kas salīdzinājumā ar apgrozījumu 2017. gadā bija vairāk nekā 23 reizes lielāks.

FKTK uzdevums ir uzraudzīt finanšu instrumentu tirdzniecību ar mērķi identificēt un novērst tirgus manipulācijas un iekšējās informācijas izmantošanu, tādējādi sekmējot finanšu instrumentu tirgus stabilitāti un tā darbības caurskatāmību. FKTK pastāvīgi veica uzraudzību, sekojot līdzi akcionāru un obligacionāru veiktajiem darījumiem, un analizēja Biržā, kā arī *First North Latvia* iesniegtos uzdevumus un veiktos darījumus. FKTK 2018. gadā saņēma un izanalizēja arī 17 ziņojumus no tirgus dalībniekiem par aizdomīgiem darījumiem ar finanšu instrumentiem. Vairākos gadījumos FKTK pieprasīja ieguldītāju skaidrojumus saistībā ar to iesniegtajiem rīkojumiem un veiktajiem darījumiem, jo tika saskatītas pazīmes, kas norāda uz tirgus manipulāciju vai iekšējās informācijas izmantošanu. Sešos gadījumos tika veiktas padziļinātas pārbaudes. Divos gadījumos FKTK veica korektīvos pasākumus, nosūtot aizrādījuma vēstules un ieguldītājam norādot, ka tā veiktajos darījumos saskatāmas tirgus manipulāciju pazīmes, un pieprasīja nekavējoties pārtraukt rīcību, kas var maldināt citus ieguldītājus par akciju cenu, pieprasījumu un piedāvājumu. 2018. gadā FKTK arī divām personām piemēroja sankcijas par tirgus manipulācijām administratīvajā lietā, kas bija sāta 2017. gadā, vienai personai piemērojot soda naudu 1 000 eiro

apmērā un vienai personai kā sankciju piemērojot publisku paziņojumu par pieļauto pārkāpumu.

Tāpat FKTK regulāri uzraudzīja, vai ir atklāta informācija par izmaiņām nozīmīgā līdzdalībā (5% un vairāk), vai ir sasniegts līdzdalības sliekšnis, kas rada pienākumu izteikt obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu, kā arī vai personas, kas veic pārvaldības pienākumus, vai ar tām cieši saistītas personas atbilstoši Regulas Nr. 596/2014 prasībām ir paziņojušas par saviem veiktajiem darījumiem ar emitenta vērtspapīriem. FKTK vairākos gadījumos veica saraksti ar personām, lai iesniegtie un publiskotie paziņojumi tiktu precizēti, nodrošinot pilnīgas un precīzas informācijas pieejamību citiem finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem. Vienai personai tik nosūtīta aizrādījuma vēstule par termiņa neievērošanu attiecībā uz pārvaldītāju paziņojumiem atbilstoši Regulas Nr. 596/2014 prasībām. Vienā no FKTK sāktajām administratīvajām lietām tika konstatēti pārkāpumi gan saistībā ar paziņošanu par nozīmīgu līdzdalību, gan pārvaldītāju paziņojumu iesniegšanu, gan obligātā akciju atpirkšanas piedāvājuma neizteikšanu. Minētajā administratīvajā lietā FKTK noslēdza administratīvo līgumu, piemērojot personām soda naudu 131 250 eiro apmērā.

ATBILSTĪBAS UZRAUDZĪBA

NILLTFN jomā 2018. gadā aktīvi tika turpināts iepriekšējos gados sāktais darbs gan normatīvās bāzes, gan banku un nebanku finanšu institūciju NILLTFN atbilstības uzraudzības procesu pilnveidošanai, kā arī FKTK veiktās NILLTFN uzraudzības funkcijas stiprināšanai.

Nodrošinot Finanšu darījumu darba grupas (FATF) rekomendāciju un Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas *Moneyval* ekspertu ieteikumu ieviešanu, kā arī lai stiprinātu finanšu sistēmu, samazinot

paaugstināta riska darījumu skaitu ar īpaši augsta riska klientiem, kas ir čaulas veidojumi un atbilst noteiktām pazīmēm, un veicinātu informācijas apmaiņu starp NILLTFN likuma subjektiem un tiesībaizsardzības iestādēm finanšu noziegumu apkarošanai, FKTK piedalījās NILLTFN likuma grozījumu izstrādē. Ar minētajiem grozījumiem tika noteikts aizliegums kredītiestādēm, maksājumu iestādēm, ieguldījumu brokeru sabiedrībām un attiecībā uz klientu individuālo portfeļu pārvaldīšanu un atvērto ieguldījumu fondu apliecinību izplatīšanu arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām sadarboties ar čaulas veidojumiem jeb čaulas kompānijām, kuras vienlaikus atbilst divām likumā noteiktajām pazīmēm, t.i., pirmkārt, nav juridiskās personas saistības ar faktisku saimniecisko darbību un juridiskās personas darbība veido mazu vai neveido nekādu ekonomisko vērtību, un likuma subjekta rīcībā nav dokumentāras informācijas, kas pierāda pretējo, un, otrkārt, valstī, kurā juridiskā persona reģistrēta, normatīvie akti neparedz pienākumu sagatavot un iesniegt attiecīgās valsts pārraudzības institūcijām finanšu pārskatus, t.sk. gada finanšu pārskatus, par savu darbību. Papildus FKTK 2018. gadā piedalījās arī Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma grozījumu izstrādē, kas precizē to subjektu loku, uz ko attiecas sankciju ievērošana un izpilde, risina jautājumu saistībā ar nacionālo sankciju spēkā stāšanās laiku un Ministru kabineta rīkojumu darbību to apstrīdēšanas gadījumā, kā arī jautājumu par sankciju piemērošanu publisko iepirkumu jomā. Grozījumi nosaka arī kompetentās institūcijas tiesības pieņemt lēmumu par sodu noteikšanu, ja tiek pārkāpts likuma regulējums, kā arī nodala šo sodu noteikšanu no Krimināllikuma regulējuma.

Ņemot vērā NILLTFN likumā noteikto deleģējumu, FKTK izdeva klientu padziļinātās izpētes normatīvos noteikumus kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm, kā arī klientu padziļinātās izpētes normatīvos noteikumus, kas ir saistoši privātajiem pensiju

fondiem, ieguldījumu brokeru sabiedrībām, ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām, reģistrētām maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, kuru darbībai nav nepieciešama licence. Ņemot vērā veiktos grozījumus NILLTFN likumā, FKTK papildināja klientu padziļinātās izpētes normatīvos noteikumus ar minimālajām prasībām, kas jāveic iestādei, lai pārbaudītu, vai klientam – čaulas veidojumam – ir saistība ar faktisku saimniecisko darbību, vai tā darbība veido mazu vai neveido nekādu ekonomisko vērtību un vai likuma subjekta rīcībā nav dokumentāras informācijas, kas pierāda pretējo. Papildus FKTK piedalījās Ministru kabineta noteikumu, kas nosaka kārtību un apjomu, kādā NILLTFN likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju, izstrādē.

Ņemot vērā Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā noteikto deleģējumu, FKTK izstrādāja ieteikumus kredītiestādēm, licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm un to dalībvalstu un trešo valstu filiālēm ar sankciju prasību neizpildi saistīto risku mazināšanai, lai sekmētu minēto iestāžu izpratni par īstenojamajiem pasākumiem starptautisko un LR nacionālo sankciju prasību ievērošanā.

Vienlaikus FKTK turpināja savu regulāro uzraudzību NILLTFN jomā, kā rezultātā 2018. gadā trīs kredītiestādēm tika piemērota soda nauda par NILLTFN likuma prasību neievērošanu kopumā 3 907 902 eiro apmērā, kā arī tika noteikta virkne pienākumu, kas veicami, lai sakārtotu un pilnveidotu kredītiestāžu iekšējās kontroles sistēmas. FKTK veica šo pienākumu izpildes uzraudzību. Papildus vienā gadījumā par NILLTFN atbildīgajam valdes loceklim tika izteikts brīdinājums un minētā persona tika atsaukta no pienākumu pildīšanas NILLTFN jomā. Savukārt ECB vienai kredītiestādei anulēja licenci.

FKTK turpināja regulāro uzraudzību NILLTFN jomā arī nebanku sektorā, kā rezultātā 2018. gadā divām elektroniskās naudas iestādēm un divām maksājumu

iestādēm tika piemērota soda nauda par NILLTFN likuma prasību neievērošanu kopumā 113 255 eiro apmērā. Papildus divos gadījumos tika apturēta maksājumu pakalpojumu sniegšana, trīs gadījumos par NILLTFN atbildīgajām personām tika izteikts brīdinājums un divos gadījumos atbildīgās personas tika atsauktas no amata pienākumu pildīšanas.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos 2018. gadā FKTK pārstāvji piedalījās Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas *Moneyval* darbā, kā arī piedalījās Ministru kabineta apstiprinātajā "Pasākumu plānā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim" noteikto uzdevumu izpildē. Papildus FKTK pārstāvis, kurš ir iekļauts Stratēģiskas nozīmes preču kontroles komitejas, kas darbojas Ārlietu ministrijas ietvaros, sastāvā, 2018. gadā

piedalījās šīs komitejas sēdēs.

Saskaņā ar FKTK neparastu un aizdomīgu finanšu darījumu reģistru Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam 2018. gadā tika nosūtīti 30 ziņojumi.

FINANŠU PAKALPOJUMU UN INFORMĀCIJAS SISTĒMU DROŠĪBA

2018. gadā FKTK veica klātienē informācijas sistēmu pārbaudes trīs bankās, vienā apdrošināšanas sabiedrībā, vienā krājaizdevu sabiedrībā un vienā maksājumu iestādē. VUM ietvaros FKTK piedalījās arī vienā ECB rīkotajā klātienē IT risku pārbaudē. Pastiprināta uzmanība tika pievērsta attālināto pakalpojumu sniegšanas drošībai, kibernetiskai drošībai un darbības nepārtrauktības nodrošināšanai.

Nozīmīgs darbs tika ieguldīts tirgus dalībnieku jaunu pakalpojumu pieteikumu un jaunu tirgus dalībnieku pieteikumu reģistrācijā un licencēšanā, vērtējot atbilstību informācijas sistēmu normatīvo noteikumu prasībām.

Nodrošinot MPENL prasību par drošības pasākumiem attiecībā uz maksājumu pakalpojumu operacionālajiem un drošības riskiem izpildi, tika veiktas izmaiņas "Informācijas sistēmu drošības normatīvajos noteikumos" un tika izstrādāti "Normatīvie noteikumi par ziņošanu par maksājumu pakalpojumu sniedzēju būtiskiem incidentiem".

FKTK 2018. gadā konsultēja tirgus dalībniekus par MPENL prasībām attiecībā uz maksājumu drošību, t.sk. stingro autentifikāciju, izmantojot attālinātos maksājumu pakalpojumus, un sniedza konsultācijas par MPENL prasību maksājumu pakalpojumu sniedzējiem nodrošināt trešo pušu pakalpojumu sniedzējiem piekļuvi klientu kon-

KLIENTU SŪDZĪBU PAR TIRGUS DALĪBNIKU DARBĪBU IZSKATĪŠANA

Viena no FKTK veiktās finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības sastāvdaļām arī 2018. gadā bija tirgus dalībnieku klientu tiesību aizsardzība un sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana.

2018. gadā FKTK saņēma un izskatīja 337 sūdzības par finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku rīcību – 290 sūdzības par kredītiestādēm, 35 par apdrošināšanas sabiedrībām, piecas par maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas

iestādēm, savukārt septiņas par tirgus dalībniekiem, kas sniedz ieguldījumu pakalpojumus.

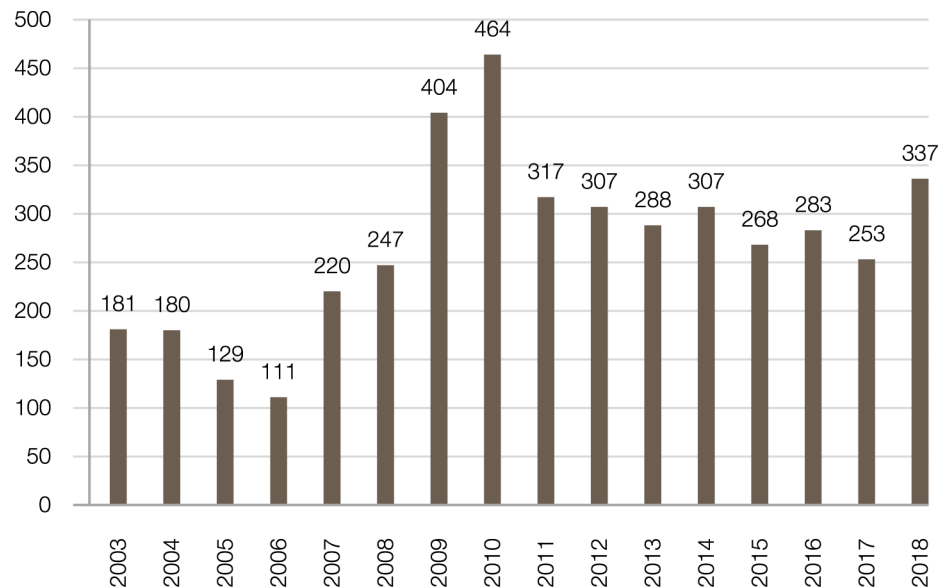
Ņemot vērā, ka kredītiestāžu uzraudzības procesā tiek kontrolēts, vai kredītiestādes ievēro Kredītiestāžu likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu prasības, FKTK eksperti pārbaudīja, vai kredītiestāžu rīcībā nebija saskatāmi šo normatīvo aktu pārkāpumi. Izskatot 284 sūdzībās minēto, FKTK kredītiestāžu rīcībā nekonstatēja Kredītiestāžu likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu pārkāpumus, bet sūdzībās sniegto informāciju izmanto uzraudzības vajadzībām. Izskatot sešās sūdzībās minēto, tika konstatēti trūkumi kredītiestāžu operacionālā riska pārvaldīšanā.

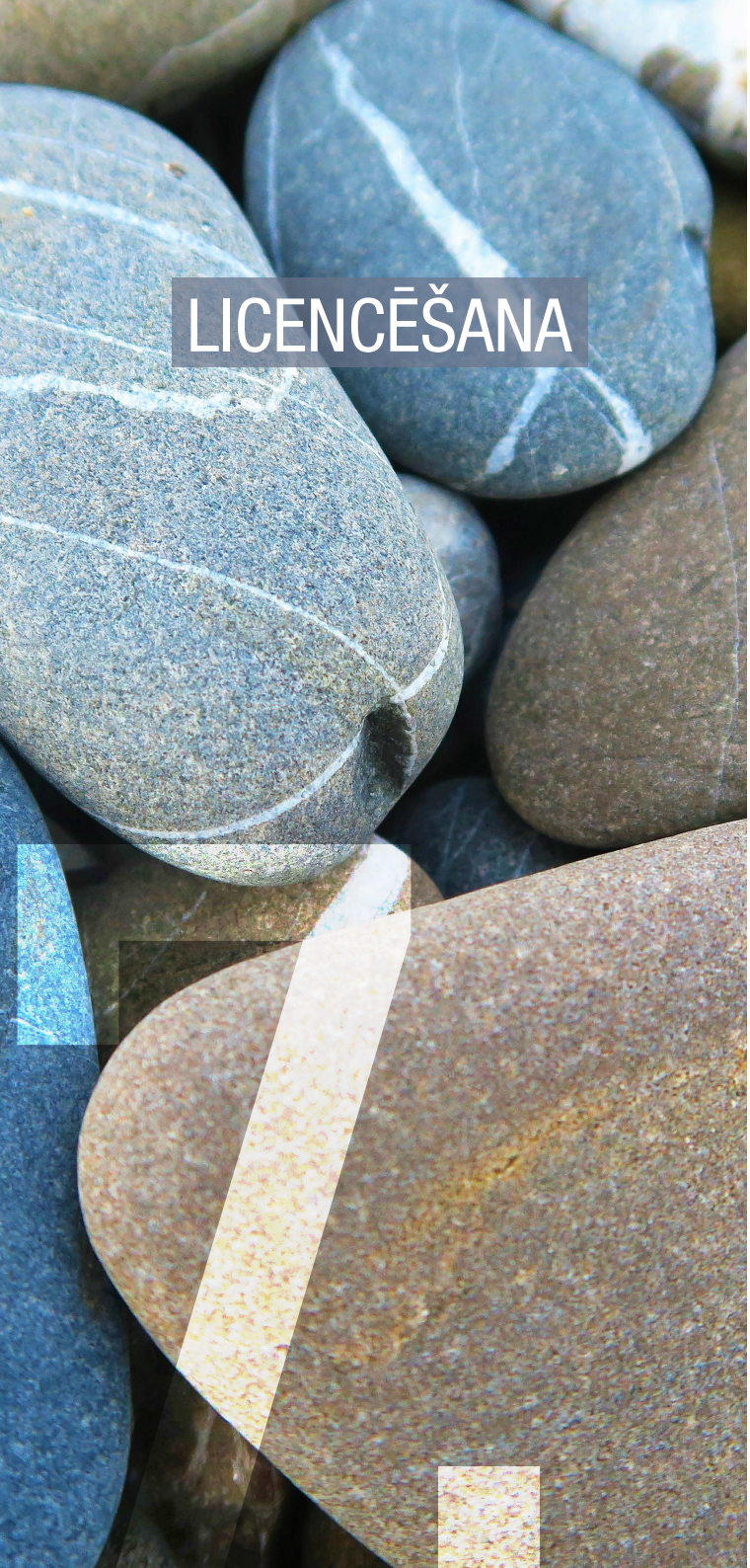
2018. gadā FKTK saņēma un izskatīja kopumā 35 ie-

sniegumus par apdrošināšanas tirgus dalībnieku rīcību – 19 iesniegumus par apdrošināšanas sabiedrībām, 13 par ES dalībvalstu apdrošinātāju filiālēm Latvijā, divus par vairākiem apdrošinātājiem un vienu par apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieka rīcību. Visos gadījumos FKTK lūdza tirgus dalībniekiem sniegt paskaidrojumus, pēc kuru izvērtēšanas klientiem FKTK kompetences ietvaros tika sniegtas atbildes vai konsultācijas pēc būtības. Izskatot 35 apdrošinātāju un apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku klientu sūdzības, FKTK nekonstatēja normatīvo aktu prasību pārkāpumus, par kuriem būtu jāpiemēro Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likumā vai Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku darbības likumā paredzētās sankcijas.

22. attēls.

Saņemto sūdzību skaits

LICENCĒŠANA

2018. gadā bija vērojamas nelielas izmaiņas visos finanšu tirgus segmentos. Banku licencēšanā turpinājās sākotnējais Luminor Bank apvienošanās projekts Baltijas līmenī, kā rezultātā Luminor Bank AS licence tika anulēta un kopš 02.01.2019. Latvijā banka turpina darbību kā Igaunijas Luminor Bank AS filiāle. Tāpat 2018. gadā ECB pieņēma lēmumu par ABLV Bank licences anulēšanu, ņemot vērā, ka banka bija sākusi pašlikvidācijas procesu. ECB pieņēma arī vairākus lēmumus attiecībā uz būtiskas līdzdalības iegūšanu un nozīmīgu kredītiestāžu amatpersonu apstiprināšanu amatā. Šajā procesā aizvien aktīvi darbojās arī FKTK, kas joprojām ir atbildīgā institūcija par iesniegto dokumentu izskatīšanu un lēmumprojekta, kas vēlāk tiek iesniegts ECB galīgā lēmuma pieņemšanai, sagatavošanu.

Luminor grupas reorganizācijas procesa ietvaros 2018. gadā tika pabeigta arī Luminor Pensions Latvia IPAS reorganizācija komercsabiedrību apvienošanas ceļā, Lu-

minor Pensions Latvia IPAS pievienojot Luminor Asset Management IPAS.

Izmaiņas 2018. gadā notika arī krājaizdevu sabiedrību sektorā. FKTK izsniedza divas licences – kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai “Metsepole” un kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai “Savstarpējā CKS”. Savukārt licence tika anulēta Latvijas Lauksaimnieku krājaizdevu sabiedrībai.

2018. gadā tika anulēta licence AS “Alpari Europe IBS”, kura savu darbību tā arī nebija sākusi.

2018. gadā tika anulēta septiņu maksājumu iestāžu reģistrācija, un šīs izmaiņas galvenokārt bija saistītas ar pašu sabiedrību vēlmi pārveidot savu darbību, bet atsevišķos gadījumos anulēšana bija saistīta ar konstatētajiem ilgstošajiem normatīvo aktu pārkāpumiem.

Pārskata gadā tika reģistrēti četri AIFP.

1. tabula.

2018. gadā notikušās izmaiņas licencēto tirgus dalībnieku skaitā

	2018. gada sākums	2018. gada beigas	2018. gadā jauni tirgus dalībnieki
Bankas	16	14 (-2 bankas)	0 ¹
ES dalībvalstu banku filiāles	5	5	0 ²
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	33	34 (-1 sabiedrība)	+2 ³
Banku pakalpojumu sniedzēji no EEZ	353	358 (-10 bankas)	+15
Apdrošināšanas sabiedrības	6	6	0
ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāles	11	11	0
Apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji no EEZ	531	546 (-16 sabiedrības)	+31
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	12	11	-1 ⁴
Ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniedzēji no EEZ	21	29	+8

¹ Bankas:

11.07.2018. ECB pieņem lēmumu anulēt ABLV Bank licenci.

27.12.2018. ECB pieņem lēmumu anulēt Luminor Bank AS licenci (licence anulēta 02.01.2019.). Reorganizācijas ceļā Luminor Bank AS 07.01.2019. tiek pievienota Luminor Bank AS (Igaunija).

² ES dalībvalstu banku filiāles:

02.01.2019. darbību pēc reorganizācijas Latvijā sāk Luminor Bank AS Latvijas filiāle.

³ Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības:

03.07.2018. anulēta licence Latvijas Lauksaimnieku krājaizdevu sabiedrībai.

30.10.2018. izsniegta licence kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai "Metsepole".

09.11.2018. izsniegta licence kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai "Savstarpējā CKS".

⁴ Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības:

02.08.2018. pabeigta Luminor Pensions Latvia IPAS reorganizācija komercsabiedrību apvienošanas ceļā, Luminor Pensions Latvia IPAS pievienojot Luminor Asset Management IPAS.

	2018. gada sākums	2018. gada beigas	2018. gadā jauni tirgus dalībnieki
Ieguldījumu brokeru sabiedrības	5	5	0 ⁵
ES dalībvalstu ieguldījumu brokeru sabiedrības	1	1	0
Ieguldījumu brokeru pakalpojumu sniedzēji no EEZ	2 034	2 115 (-34 sabiedrības)	+115
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti no EEZ	37	37 (-9 sabiedrības)	+9
Privātie pensiju fondi	6	6	0
Apdrošināšanas brokeru sabiedrības	80	71 (-9 sabiedrības)	0 ⁶
Apdrošināšanas aģenti	459	421 (-45 aģenti)	+7
Maksājumu pakalpojumu sniedzēji no EEZ	362	384 (-31 sabiedrība)	+53
Maksājumu iestādes (reģistrētās)	19	12 (-7 sabiedrības)	7 ⁷

⁵ Ieguldījumu brokeru sabiedrības:
08.01.2019. anulēta AS "Alpari Europe IBS" licence.

⁶ Apdrošināšanas brokeri:
Anulēts ieraksts reģistrā par: SIA "Apdrošināšanas aģentūra 777", SIA "BA Root", SIA "Balto Link" (reorganizācija pārrobežu apvienošanās ceļā), SIA "BB Brokeris", SIA "Dzīvības Apdrošināšanas Brokeris", SIA "Finance & Insurance Brokers", SIA "Globale Insurance", SIA "Marko Brokeris", SIA "Money Express Brokeris".

⁷ Maksājumu iestādes:
Anulēts ieraksts reģistrā par: SIA "PayB", SIA "Bilderlings Pay", SIA "WPS", SIA "Transferta", AS "Komunālo maksājumu centrs", SIA "TrasferMoney", SIA "Narvesen Baltija".

	2018. gada sākums	2018. gada beigas	2018. gadā jauni tirgus dalībnieki
Maksājumu iestādes (licencētās)	3	3	0
Elektroniskās naudas iestādes (reģistrētās)	10	10	0
Elektroniskās naudas iestādes (licencētās)	3	3	0
Elektroniskās naudas iestādes no EEZ	153	194 (-6 sabiedrības)	+47
Licencēti AIFP	7	7	0
Reģistrēti AIFP	10	14	+4 ⁸

⁸ Reģistrēti AIFP:

10.10.2018. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "2B Capital AIFP".

29.05.2018. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "AIFP Buildit Latvia".

10.07.2018. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "Commercialization Reactor Fund" AIFP.

24.04.2018. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "Overkill Ventures AIFP".

NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS

NOREGULĒJUMA MEHĀNISMA PRINCIPI

Atbilstoši BRRD ir izveidots viens no trim banku sistēmas stabilitātes balstiem – noregulējuma mehānisms.

Galvenie noregulējuma mehānisma ieviešanas mērķi ir šādi:

- noteikt vienotu pieeju un efektīvus instrumentus visā ES, lai laikus novērstu ar banku krīzēm saistītās sekas;
- aizsargāt banku finanšu stabilitāti un nodrošināt banku kritiski svarīgo funkciju nepārtrauktību;
- būtiski samazināt zaudējumu iespēju nodokļu maksātājiem, nosakot, ka izdevumus par finanšu sektoram un valsts ekonomikai svarīgas bankas glābšanu sedz bankas akcionāri un kreditori;
- izveidot efektīvu pārrobežu banku grupu noregulējuma mehānismu.

Par noregulējumu atbildīgā iestāde Latvijā ir FKTK, un tā ir atbildīga par noregulējumu plānu sagatavošanu, noregulējuma darbību veikšanu jeb tādu iestāžu glābšanu, kuru noregulējums ir nepieciešams sabiedrības interesēs, vai par lēmumu pieņemšanu par noregulējuma nepiemērošanu.

Noregulējuma mehānisms attiecināms arī uz ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kurām noteikta minimālā pašu kapitāla prasība 750 000 eiro.

Ar 01.01.2016. pilnībā ir stājusies spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par vienoto noregulējuma mehānismu.

VIENTAIS NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS

Ņemot vērā, ka Latvija ir eirozonas valsts, tā automātiski ir VUM dalībvalsts. Lai īstenotu VUM efektīvu un saskaņotu darbību, ir izveidota VNV, kura sadarbībā ar iesaistīto ES dalībvalstu nacionālajām noregulējuma iestādēm (t.sk. FKTK) ir atbildīga par VNF līdzekļu pārvaldīšanu un izmantošanu, kā arī par noregulējuma iestādes funkciju veikšanu bankām, kas ir tiešā VNV kompetencē.

VNF uzdevums ir nodrošināt finanšu līdzekļus, kurus krīzes gadījumā var izmantot bankas noregulējuma finansēšanai. VNF tiek finansēts no dalībvalstu, tostarp Latvijas, banku iemaksām ar mērķi pakāpeniski līdz 2024. gadam sasniegt apmēru, kas veido vismaz 1% no segtajiem noguldījumiem visās bankās visās iesaistītajās dalībvalstīs.

Latvijas banku, kuras pakļautas ECB tiešai uzraudzībai VUM ietvaros, kā arī pārrobežu grupu banku noregulējuma iestādes funkcijas veic VNV, bet FKTK sagatavo VNV lēmumus un īsteno pieņemtos lēmumus. 2018. gadā trīs (2017. gadā – četras) Latvijas bankas bija pakļautas tiešam VNV noregulējumam. 23.02.2018. pēc ECB lēmuma par ABLV Bank pasludināšanu par banku finanšu grūtībās pieņemšanas VNV pieņēma lēmumu, ka noregulējuma īstenošana ABLV Bank nav pamatota. Vērtējot bankas darbību un problēmas būtību, tika konstatēts, ka nav iespējams veikt privātajā sektorā pasākumus, kas var novērst bankas finanšu grūtības, banka neveic kritiskas funkcijas un bankai nav būtiskas ietekmes uz Latvijas finanšu sistēmu. Līdz ar to bankas noregulējums nav sabiedrības interesēs un banka jālikvidē saskaņā ar Latvijas tiesību normām.

Lēmumu pieņemšana par noregulējuma piemērošanu pārējām 12 Latvijas bankām ir FKTK kompetencē.

Lai nodrošinātu efektīvu tādu banku grupu noregulējumu, kuras veic pārrobežu darbību, ES ietvaros tiek organizētas noregulējuma kolēģijas, kuru darbībā piedalās arī FKTK eksperti.

2018. gads bija jau trešais gads, kad FKTK piedalījās VUM īstenošanā. Pamatojoties uz iepriekšējo gadu pieredzi, pārskata gadā vairāk uzmanības tika veltīts noregulējuma plānu detalizētākai izstrādei un pilnveidošanai. Atbilstoši VNV politikai būtiski pieauga nacionālo noregulējuma iestāžu (t.sk. FKTK) loma banku, kas ir tiešā VNV kompetencē, noregulējuma plānu sagatavošanā. 2018. gadā FKTK noregulējuma eksperti aktīvi piedalījās tiešā VNV kompetencē esošo Latvijas banku noregulējuma

plānu izstrādes procesā. Padziļināti tika novērtēti katrai bankai piemērotākie noregulējuma instrumenti un to piemērošanas operacionālie soļi. 2018. gadā, atbilstoši VNV metodoloģijai izstrādājot noregulējuma plānus bankām, pirmo reizi tika noteiktas minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības konsolidācijas līmenī, kas ir viens no galvenajiem noregulējuma instrumentiem.

Tāpat FKTK turpināja darbu pie pārējo tiešā FKTK kompetencē esošo banku noregulējuma plānu izstrādes. 2018. gadā tika izstrādāti četri (no 10) noregulējuma plāni.

KRĪZES PĀRVALDĪŠANA

Viens no FKTK būtiskiem uzdevumiem ir būt gatavai nekavējoties rīkoties atbilstoši atsevišķas bankas vai

finanšu sistēmas krīzes situācijai. Tādēļ FKTK arī 2018. gadā turpināja pilnveidot savus iekšējos procesus, kas nodrošina FKTK vadības un iesaistīto darbinieku proaktīvu un tūlītēju rīcību krīzes situācijā. FKTK speciālisti rūpīgi izvērtējot iepriekšējo pieredzi krīzes situāciju risināšanā (AS "Trasta Komerbanka", ABLV Bank), veic nepieciešamās izmaiņas iekšējos normatīvajos dokumentos, kas reglamentē krīzes situācijas novēršanas pasākumus. Šajā jomā FKTK galvenais uzdevums ir laicīgi konstatēt problēmas bankas darbībā, īstenot pasākumus, kas varētu problēmas novērst, un ar pašas bankas paredzētiem atveseļošanas pasākumiem vai ar noregulējuma instrumentiem noregulēt bankas darbību, ja tas ir sabiedrības interesēs, bet, ja tas nav iespējams, nodrošināt bankas likvidāciju un normatīvajos aktos paredzētās noguldītāju aizsardzības sistēmas iedarbināšanu.

REGULĒJOŠO PRASĪBU IETVARA IZMAIŅAS

NACIONĀLIE NORMATĪVIE AKTI

FKTK 2018. gadā turpināja pilnveidot finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbības tiesisko regulējumu. Izmaiņas regulējošo prasību ietvarā pamatojās galvenokārt uz ES institūciju izdotajiem normatīvajiem aktiem, lai nodrošinātu saskaņotu regulējumu vienotajā ES finanšu tirgū. Kopumā 2018. gadā plašas izmaiņas regulējošo prasību ietvarā netika veiktas.

2018. gadā apstiprinātie grozījumi **“Normatīvajos noteikumos par Eiropas Savienības tieši piemērojamajos tiesību aktos par prudenciālajām prasībām paredzēto izvēles iespēju un pārejas periodu piemērošanu”** nosaka pārejas periodu attiecībā uz lielo riska darījumu ierobežojumu piemērošanu riska darījumiem ar dalībvalstu centrālajām valdībām, centrālajām bankām, publiskā sektora sabiedrībām, kā arī dalībvalstu reģionālajām pašvaldībām vai vietējām pašpārvaldēm, kurus uzskata par riska darījumiem ar centrālo valdību, kuri denominēti jebkuras dalībvalsts vietējā valūtā un kuriem saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 495. panta 2. punkta versiju, kas bija spēkā 31.12.2017., tiktu piešķirts 0% riska svēruma un kuri radušies 12.12.2017. vai pēc tam.

Pārejas periodā no 01.01.2018. līdz 31.12.2020. iestāde (kredītiestāde un ieguldījumu brokeru sabiedrība Regulas Nr. 575/2013 izpratnē) minētos riska darījumus var uzņemt, nepārsniedzot šādus ierobežojumus:

- 1) 100% no iestādes pirmā līmeņa kapitāla līdz 31.12.2018.;
- 2) 75% no iestādes pirmā līmeņa kapitāla līdz 31.12.2019.;
- 3) 50% no iestādes pirmā līmeņa kapitāla līdz 31.12.2020.

Sākot ar 01.01.2021., minētajiem riska darījumiem tiks piemēroti Regulas Nr. 575/2013 395. panta pirmajā punktā noteiktie ierobežojumi (pašlaik – 25% no iestādes atbilstošā kapitāla).

Turpinot Maksātspējas II režīma ieviešanu apdrošināšanas sektorā, tika izstrādāti **“Apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas sabiedrības grupas maksātspējas aprēķina normatīvie noteikumi”**, kas plašāk skaidro Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma un tieši piemērojamo ES normatīvo aktu prasību piemērošanu. Noteikumi aizstāj iepriekš FKTK apstiprinātos noteikumus attiecībā uz grupas maksātspējas kapitāla prasības un pašu kapitāla aprēķinu, saglabājot tajos noteiktās prasības, kā arī papildinot tās ar detalizētām prasībām atsevišķiem kapitāla pietiekamības noteikšanas aspektiem atbilstoši EAAPI pamatnostādņēs noteiktajam.

FKTK apstiprināja **“Grozījumus “Apdrošinātāju un pārapdrošinātāju pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos”**”, precizējot gada un ceturkšņa darbības pārskatos sniedzamās informācijas apjomu, kuru apdrošināšanas sabiedrības, kas nodibinājušas filiāles ārvalstīs, iesniedz finanšu statistikas vajadzībām, kā arī tika vienkāršots un precizēts dalībvalstu apdrošinātāju filiāļu ceturkšņa bilances pārskats finanšu statistikas vajadzībām.

Ņemot vērā grozījumus MPENL, 2018. gadā tika izstrādāti noteikumi, kas aizstāja iepriekš FKTK apstiprinātos noteikumus šajā jomā, saglabājot tajos noteiktās prasības, kā arī papildinot tās ar licencētas maksājumu iestādes pašu kapitāla prasības aprēķināšanas kārtību, kas līdz šim bija noteikta likumā, un paredzot izmaiņas pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas kārtībā un datu ziņošanas formātā.

2018. gadā apstiprinātie **“Centrālo vērtspapīru depozitāriju uzraudzības pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas normatīvie noteikumi”** nosaka informāciju, ko centrālie vērtspapīru depozitāriji atklāj FKTK par to sniegtajiem pakalpojumiem un darbību, t.sk. to uzraudzības pārskatus, kas nepieciešami, lai uzraudzītu Regulas Nr. 2017/390 I sadaļā noteikto prasību ievērošanu, pārskatus par aktivitātēm finanšu instrumentu norēķinu sistēmās, kuras uztur centrālie vērtspapīru depozitāriji, kā arī šo pārskatu formu un saturu, šīs informācijas sniegšanas kārtību un termiņus.

2018. gadā pieņemtie tiesību akti NILLTFN un sankciju jomā

12.07.2018. stājās spēkā grozījumi Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā, pilnveidojot sankciju izpildes mehānismu. 09.05.2018. stājās spēkā grozījumi NILLTFN likumā, ierobežojot finanšu iestāžu sadarbību ar čaulas veidojumiem. 15.11.2018. stājās spēkā grozījumi Kredītiestāžu likumā attiecībā uz prasībām pretendentiem darbam finanšu sektorā. 06.07.2018. stājās spēkā Ministru kabineta 03.07.2018. noteikumi Nr. 392 “Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju”, nosakot kārtību, kādā NILLTFN likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju, izmantojot tehnoloģiskos risinājumus.

2018. gadā stājās spēkā grozījumi Komisijas “Klientu padziļinātās izpētes normatīvajos noteikumos” un “Klientu padziļinātās izpētes normatīvajos noteikumos kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm”, papildinot tos ar pasākumiem, kas

finanšu iestādei jāveic, lai pārliecinātos par čaulas veidojuma atbilstību NILLTFN likumā noteiktajām aizliegtā čaulas veidojuma pazīmēm. 28.06.2018. tika pieņemti Komisijas “Ieteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm ar sankciju prasību neizpildi saistīto risku mazināšanai”, kas skaidro finanšu iestāžu pienākumus sankciju prasību ievērošanā un sniedz ieteikumus par veicamajiem kontroles pasākumiem, lai novērstu finanšu iestāžu iesaisti sankciju prasību apiešanā.

MAKROPRUDENCIĀLĀ UZRAUDZĪBA

Globālā finanšu krīze parādīja, ka mikroprudenciālā uzraudzība, kas pārsvarā fokusējas uz stabilitātes nodrošināšanu individuālu finanšu institūciju līmenī, nav pietiekama, lai nodrošinātu finanšu sistēmas stabilitāti kopumā. Tāpēc papildus iepriekšējai uzraudzības pieejai tika ieviesta makroprudenciālā uzraudzība, kas paredz atbilstošu pasākumu veikšanu, ja pieaug cikliskie (piemēram, pārmērīgs kredītēšanas pieaugums) vai strukturālie (piemēram, saistībā ar sistēmiski nozīmīgām (too big to fail) kredītiestādēm) sistēmiskie riski. Šādos gadījumos var tikt piemēroti attiecīgi makroprudenciālie instrumenti – noteiktas dažādas kapitāla rezervju normas, paaugstinātas likviditātes prasības, noteikti stingrāki lielo riska darījumu ierobežojumi u.c.

Citas sistēmiski nozīmīgas iestādes

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.⁹ pantu FKTK reizi gadā identificē kredītiestādes, kas ir citas sistēmiski

nozīmīgas iestādes (C-SNI)¹⁷, kā arī var tām noteikt C-SNI kapitāla rezerves prasību apmērā līdz 2% no kopējā riska darījumu apmēra. 2018. gadā FKTK identificēja piecas vietējā finanšu sektora C-SNI, kurām tika noteikta C-SNI rezerves norma un stingrākas prasības korporatīvajai pārvaldībai (saraksts publicēts FKTK tīmekļa vietnē). Identificētās C-SNI ir tās pašas kredītiestādes, kas tika identificētas jau 2017. gadā, izņemot vienu – ABLV Bank –, kuras licence tika anulēta 11.07.2018. Savukārt Luminor Bank AS no 02.01.2019. turpina darbību kā Lgaunijā reģistrētās kredītiestādes Luminor Bank AS Latvijas filiāle, tādēļ C-SNI noteiktās prasības tai vairs nav piemērojamas. Ņemot vērā bankām noteiktā sistēmiskā nozīmīguma pakāpes pazemināšanos, tika nolemts divām kredītiestādēm – AS “SEB banka” un AS “Rietumu Banka” – no 30.06.2019. par 0.25 procentu punktiem samazināt tām noteikto C-SNI kapitāla rezerves normu. Būtiska C-SNI identificēšanas iezīme ir tā, ka tas ir preventīvs pasākums, lai piemērotu identificētajām C-SNI stingrākas kapitāla rezervju un citas prasības, kas nākotnē samazinātu to darbības pārtraukšanas vai traucējumu potenciāli radīto sistēmisko risku. Lemjot par rīcību krīzes apstākļos, kredītiestāžu sistēmiskais nozīmīgums ir jāvērtē pēc citiem kritērijiem, ņemot vērā krīzes specifiku un jaunāko pieejamo informāciju par to darbību. Tādējādi kredītiestādei, kura iepriekš identificēta kā C-SNI, krīzes situācijā var netikt sniegts valsts atbalsts, ja attiecīgajos apstākļos tās darbības pārtraukšanas vai traucējumu potenciāls radīt sistēmisko risku tiek novērtēts kā pietiekami zems.

Pretcikliskā kapitāla rezerve

FKTK kā iestāde, kas atbild par PKR normas noteikšanu,

¹⁷ FKTK veic C-SNI identifikāciju saskaņā ar EBI pamatnostādņēm (EBA/PN/2014/10). Globāli sistēmiski nozīmīgo kredītiestāžu sarakstu identificē un publisko Bāzeles Banku uzraudzības komiteja sadarbībā ar Finanšu stabilitātes padomi. Tā jaunākajā versijā (16.11.2018.) nav ietvertas Latvijā licencētas kredītiestādes.

saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.⁵ pantu reizi ceturksnī sadarbībā ar Latvijas Banku kā makrouzraudzības iestādi analizē kredīta atlikuma un iekšzemes kopprodukta attiecību, šā rādītāja novirzi no ilgtermiņa tendences, kā arī izvērtē papildu rādītājus, lai pamatotu kārtējo lēmumu par PKR normas noteikšanu.

PKR norma ir jānosaka, lai nodrošinātu, ka kredītiestādes ekonomiskās izaugsmes laikā uzkrāj papildu kapitāla bāzi zaudējumu absorbēšanai ekonomiskās lejupslīdes vai spriedzes laikā.

PKR normas prasība attiecībā uz darījumiem ar Latvijas rezidentiem 0% apmērā pirmo reizi stājās spēkā 01.02.2016. un arī turpmāk ir saglabājusies šādā apmērā.

FKTK turpinās analizēt attiecīgos rādītājus un tendences, lemjot par PKR normas noteikšanu turpmākajos ceturkšņos. FKTK lems par nepieciešamību noteikt PKR normu apmērā virs 0%, ja Latvijas finanšu sektorā tiks novērots būtisks ciklisko sistēmisko risku pieaugums.

EIROPAS KOMISIJAS INICIATĪVAS 2018. GADĀ

2018. gadā EK nāca klajā ar vairākām jaunām iniciatīvām banku savienības un kapitāla tirgus savienības izveides un stiprināšanas jomā. Aktīvs darbs ES Padomes un Eiropas Parlamenta līmenī turpinājās arī pie vairākiem iepriekšējos gados publicētiem tiesību aktu projektiem. ES Padomes darba grupās, kurās 2018. gada laikā tika apspriestas

gan jaunās, gan iepriekšējos gados klajā nākušās finanšu sektora iniciatīvas, aktīvi piedalījās arī FKTK eksperti. Vairākos būtiskos jautājumos (proporcionalitātes principa piemērošana, pārrobežu banku grupu uzraudzība, makrouzraudzības instrumentu kalibrēšana) tika panāktas Latvijas interesēm atbilstošas izmaiņas sākotnējā tiesību akta projekta redakcijā.

2018. gada martā EK nāca klajā ar šādiem tiesību aktu priekšlikumiem:

- Priekšlikumu **Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas kolektīvās finansēšanas (crowdfunding) pakalpojumu sniedzējiem uzņēmumiem**¹⁸. Priekšlikuma mērķis ir izveidot vienotus noteikumus par kolektīvo finansēšanu ES līmenī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (t.i., finansē juridisko personu projektus, kuru apmērs nepārsniedz 1 milj. euro). Saskaņā ar priekšlikumu kolektīvās finansēšanas pakalpojumu sniedzējs varētu izvēlēties sniegt vai turpināt sniegt pakalpojumus iekšzemē saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem (tostarp, ja dalībvalsts izvēlas kolektīvās finansēšanas darbībām piemērot MiFID II prasības) vai saņemt atļauju sniegt kolektīvās finansēšanas pakalpojumus saskaņā ar ierosinātās regulas prasībām;

- Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par **segto obligāciju emisiju un segto obligāciju publisko uzraudzību** un ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK un Direktīvu 2014/59/ES un Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz **riska darījumiem segto obligāciju**

veidā groza Regulu (ES) Nr. 575/2013¹⁹. Priekšlikuma mērķis ir nodrošināt, ka segtās obligācijas tiek vērtētas kā kvalitatīvs instruments, kuram var turpināt piemērot preferenciālu režīmu kapitāla prasību noteikšanā. Tiesību aktu projektos tiek rosināts precizēt segto obligāciju pamatelementus un noteikt vienotu definīciju, tiek noteiktas instrumenta strukturālās iezīmes, kā arī kompetento iestāžu informācijas publicēšanas pienākumi segto obligāciju jomā;

- Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/61/ES attiecībā uz **kolektīvo ieguldījumu fondu pārrobežu izplatīšanu** un Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par **kolektīvo ieguldījumu fondu pārrobežu izplatīšanas atvieglošanu** un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 345/2013 un Regulu (ES) Nr. 346/2013²⁰. Priekšlikuma mērķis ir mazināt regulatīvos šķēršļus, kas kavē ieguldījumu fondu pārrobežu izplatīšanu ES, samazinot fondu pārvaldnieku izmaksas saistībā ar darbību veikšanu pārrobežu mērogā un veicinot ieguldījumu fondu pārrobežu tirdzniecību;

- Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz **zaudējumu seguma minimumu ienākumus nenesošiem riska darījumiem** groza Regulu (ES) Nr. 575/2013²¹. Priekšlikums paredz bankām pienākumu uzkrāt pietiekamus resursus, tīklīdz jauni aizdevumi kļūst ienākumus nenesoši, tādējādi ienākumus

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0113>

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0094> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52018PC0093>

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0092> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0110>

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0134>

nenesošu aizdevumu jautājumus risinot jau agrīnā stadijā un novēršot pārāk liela šādu aizdevumu apmēra uzkrāšanos;

- Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kredītu apkalpotājiem, **kredītu pircējiem un nodrošinājuma atgūšanu**. Priekšlikums paredz ienākumus nenesošu kredītu otrreizējo tirgu attīstīšanu, saskaņojot prasības un radot vienotu tirgu kredīta apkalpošanai un banku aizdevumu nodošanai trešajām personām visā ES teritorijā. Otra priekšlikuma sadaļa ir veltīta aizdevuma nodrošinājuma piespiedu atsavināšanai paātrinātā ārpustiesas kārtībā, kuras ietvaros bankas un aizņēmēji var iepriekš vienoties par paātrinātu mehānismu, ar ko atgūstama nodrošināto aizdevumu vērtība;

- Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz konkrētām **maksām par pārrobežu maksājumiem Savienībā un maksām par valūtas maiņu** groza Regulu (EK) Nr. 924/2009²². Priekšlikuma mērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem un uzņēmumiem dalībvalstīs, kas nav eirozonas dalībnieces, ieguvumus no regulas par pārrobežu maksājumiem, un būtiski samazināt izmaksas pārrobežu darījumiem eiro valūtā ES ietvaros.

Savukārt 2018. gada maijā EK publicēja trīs priekšlikumus **ilgtspējīga finansējuma** jomā²³, lai ES finanšu nozare varētu uzņemties vadošo lomu virzībā uz neitrālu, resursu ziņā efektīvāku un noturīgāku aprites ekonomiku, kā arī ierosināja jaunus noteikumus, lai **mazajiem un vidējiem uzņēmumiem nodrošinātu labāku piekļuvi finansējumam**²⁴.

No iepriekšējiem gadiem ES Padomē turpinājās sarunas par direktīvas un regulas projektiem par **ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālās uzraudzības prasībām**, Eiropas **noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidi**, kā arī par priekšlikumu regulai par **centrālo darījumu partneru darbības atjaunošanas un noregulējuma režīma** izveidi.

Tāpat ES Padomē turpinājās diskusijas par grozījumiem **kredītiestāžu kapitāla prasību un darbības atjaunošanas un noregulējuma ietvarā** un par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par **Viseiropas privāto pensiju produktu**, par kuriem 2018. gada decembrī tika panākta triāloga vienošanās.

Fināla fāzē iegāja arī sarunas par tiesību aktu paketi **Eiropas**

pas Finanšu uzraudzības sistēmas pārskatīšanai, kuru EK 2018. gada septembrī papildināja ar priekšlikumu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanas jomā, paredzot EBI jaunas funkcijas NILLTFN jomā.

2018. gads nebija ražīgs jaunu pirmā līmeņa tiesību aktu finanšu pakalpojumu jomā pieņemšanā. Tika apstiprināta un publicēta direktīva **nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršanas** jomā – Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES²⁵.

Vienlaikus 2018. gada laikā tika pieņemta virkne EK deleģēto un īstenošanas regulu, nosakot tehniskos standartus atsevišķu iepriekš pieņemto ES tiesību normu piemērošanai, t.sk. CRR/CRD IV, Maksātspējas II, PSD2, MiFID II, MiFIR u.c. pirmā līmeņa tiesību aktu īstenošanai. Attiecīgie tiesību akti ir publicēti FKTK mājaslapā <https://www.fktk.lv/tiesibu-akti/> pa tirgus segmentiem.

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0163>

²³ https://ec.europa.eu/info/publications/180524-proposal-sustainable-finance_en

²⁴ https://ec.europa.eu/info/publications/180524-proposal-sme-market-abuse-prospectus_en

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>

GARANTIJU SISTĒMA

Finanšu stabilitātes sistēmu Latvijā veido:

1. Noguldījumu garantiju fonds;
2. Apdrošināto aizsardzības fonds;
3. Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzības sistēma;
4. Finanšu stabilitātes nodeva.

NOGULDĪJUMU GARANTIJU FONDS

Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību (noguldījumu piesaistītāju) noguldītājiem (ar atsevišķiem Noguldījumu garantiju likuma 23. pantā noteiktajiem izņēmumiem)

garantētā atlīdzība ir 100 000 eiro katrā noguldījumu piesaistītājā. Noguldījumu garantiju likuma 4. pantā noteiktajos gadījumos garantētā atlīdzība ir 200 000 eiro.

Valsts garantē ikvienam noguldījumu piesaistītāja klientam Noguldījumu garantiju likumā noteikto atlīdzību neatkarīgi no tā, vai konkrētajā brīdī NGF ir pietiekami līdzekļi. Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu gadījumos, kad līdzekļi nav pietiekami, tie tiek nodrošināti, aizņemoties no Latvijā reģistrētas bankas vai ārvalsts bankas filiāles Latvijā, bet, ja līdzekļu joprojām nepietiek, aizņemoties no Valsts kases. Risku pārvaldīšanas nolūkā, ja NGF jāsāk garantēto atlīdzību izmaksā Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā termiņā un ja NGF līdzekļi nav pietiekami, FKTK ir izstrādājusi kārtību, kādā tā slēdz aizdevumu līgumus par trūkstošās summas aizņemšanos.

2. tabula.

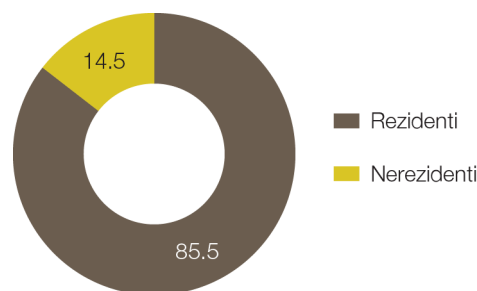
Latvijas noguldījumu piesaistītāju noguldījumi 31.12.2018.

	Summa	Īpatsvars, %
Noguldītāju skaits kopā	2 187 194	100.0
t.sk. rezidenti	2 120 497	97.0
t.sk. nerezidenti	66 697	3.0
Segto noguldījumu atlikuma summa, tūkst. eiro	8 467 664.7	100.0
t.sk. rezidenti	7 242 457.9	85.5
t.sk. nerezidenti	1 225 186.8	14.5
Noguldījumu piesaistītāju iemaksātā summa NGF līdz 31.12.2018., tūkst. eiro	331 512.1	-

23. attēlā ir atspoguļots Latvijas noguldījumu piesaistītāju (Latvijas kredītiestāžu, neietverot kredītiestāžu filiāles Latvijā, un krājaizdevu sabiedrību) kopējo segto noguldījumu atlikuma summas īpatsvars 31.12.2018.

23. attēls.

Latvijas noguldījumu piesaistītāju segto noguldījumu summas īpatsvars 31.12.2018., %

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu noguldījumu piesaistītāji (bankas un krājaizdevu sabiedrības) vienu reizi ceturksnī veic NGF maksājumu, kura apmērs ir 0.05% no segto noguldījumu vidējā atlikuma noguldījumu piesaistītāja iepriekšējā ceturksnī. Papildus Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā kārtībā noguldījumu piesaistītāji nosaka saviem segtajiem noguldījumiem piemērojamo korekcijas koeficientu. Nosakot maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu, ņem vērā noguldījumu piesaistītāja kapitāla, likviditātes un lielo riska darījumu rādītājus un kredītportfeļa kvalitātes rādītājus iepriekšējā kalendārā gadā, kā arī noguldījumu piesaistītāja uzņēmējdarbības modeļa rādītāju. Vidējais piemērojamais korekcijas koeficients bankām 2018. gadā bija 119.36%, bet krājaizdevu sabiedrībām – 97.95%, kas nozīmē, ka bankas iemaksāja par 19.36% vairāk, nekā tām būtu bijis jāmaksā no segto noguldījumu apmēra, bet krājaizdevu sabiedrības – vidēji par 2.05% mazāk. Noguldījumu piesaistītāji maksājumus NGF par 2018. gadu veica 17.13 milj. eiro apmērā.

Pārskata gadā, 27.02.2018., FKTK pieņēma lēmumu par ABLV Bank noguldījumu nepieejamību, paredzot tās naudas līdzekļus 480 milj. eiro apmērā ieskaitīt NGF norēķinu kontā, lai nodrošinātu līdzekļus garantēto atlīdzību izmaksai ABLV Bank noguldītājiem segto noguldījumu apmērā. FKTK 02.03.2018. noslēdza līgumu ar AS "Citadele banka", lai nodrošinātu garantēto atlīdzību izmaksu ABLV Bank noguldītājiem.

Pārskata gadā FKTK nodrošināja valsts garantēto atlīdzību izmaksas ar AS "Citadele banka" (izmaksātājbankas) starpniecību likvidējamās AS "Latvijas Krājbanka" (turpmāk šajā sadaļā – LAS "Latvijas Krājbanka") noguldītājiem un likvidējamās ABLV Bank (turpmāk šajā sadaļā – LAS ABLV Bank) Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā apmērā.

Pārskata gadā garantētās atlīdzības tika izmaksātas:

- 173.5 tūkst. eiro apmērā LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītājiem;
- 389 930.9 tūkst. eiro apmērā LAS ABLV Bank noguldītājiem.

24. attēlā atspoguļots LAS "Latvijas Krājbanka" un LAS ABLV Bank noguldītāju, kuriem pienākas garantētā atlīdzība, skaits.

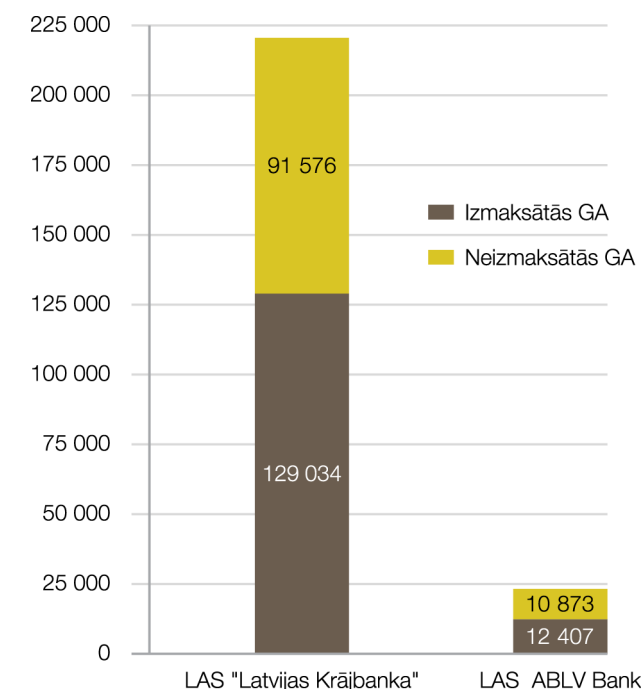
3. tabula.

Noguldītājiem pienākošos GA izmaksu nodrošinājums līdz 31.12.2018.

	LAS "Latvijas Krājbanka"			LAS ABLV Bank		
	noguldītāju skaits	summa, tūkst. eiro	summas īpatsvars, %	noguldītāju skaits	summa, tūkst. eiro	summas īpatsvars, %
Tiesības uz GA	220 610	478 814.5	100.0	23 280	486 444.9	100.0
Izmaksātās GA	129 034	472 284.9	98.6	12 407	389 930.9	80.2
Neizmaksātās GA	91 576	6 529.6	1.4	10 873	96 514	19.8

24. attēls.

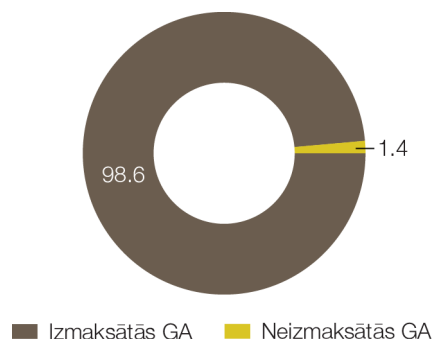
LAS "Latvijas Krājbanka" un LAS ABLV Bank noguldītāju, kuriem pienākas GA, skaits dalījumā: izmaksātās un neizmaksātās GA 31.12.2018.

25. attēlā atspoguļots LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītājiem izmaksāto un neizmaksāto garantēto atlīdzību summu īpatsvars kopējā garantēto atlīdzību apmērā.

25. attēls.

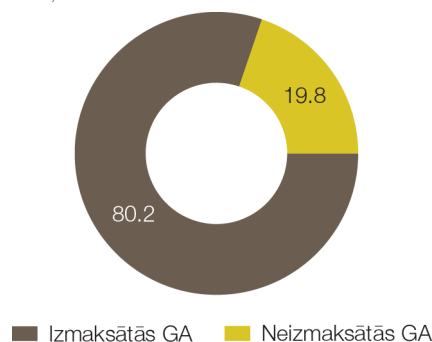
LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītāju GA summu īpatsvars 31.12.2018., %

26. attēlā atspoguļots LAS ABLV Bank noguldītājiem izmaksāto un neizmaksāto garantēto atlīdzību summu īpatsvars kopējā garantēto atlīdzību apmērā.

26. attēls.

LAS ABLV Bank noguldītāju GA summu īpatsvars 31.12.2018., %

4. tabula.

NGF uzkrātās saistības par izmaksājamajām GA, 31.12.2018.

Noguldījumu piesaistītājs	Uzkrātās saistības, tūkst. eiro	Noguldītāju skaits
LAS ABLV Bank	96 514.0	10 873
LAS "Latvijas Krājbanka"*	9 130.0	92 586
Likvidējamā AS "Ogres komercbanka"	31.0	10
Likvidējamā AS "VEF banka"	45.7	54
Maksātnespējīgā Raunas Kooperatīvā krājaizdevu sabiedrība	0.4	12
Kopā	105 721.1	103 535

* Uzkrātās saistības uzrādītas kopā ar potenciālajām GA, kas varētu tikt atzītas par izmaksājamām, bet noguldītāju skaitā uzrādīti noguldītāji, kuriem GA nodota izmaksai, taču tie nav pieteikušies GA saņemšanai.

NGF ir pirmās kārtas prasījuma tiesības pret likvidējamajām bankām izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā, bet pret likvidējamajām vai maksātnespējīgajām kooperatīvajām krājaizdevu sabiedrībām – pārējo kreditoru prasījuma tiesības izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā. Neskatoties uz NGF pirmās kārtas prasījuma tiesībām pret likvidējamo banku, FKTK tomēr jāvērtē likvidējamās bankas spēja realizēt bankas aktīvus un noteikt to atgūstamo vērtību, lai novērtētu tās prasības NGF bilancē. Šim nolūkam NGF ir izveidoti uzkrājumi 199 979.7 tūkst. eiro apmērā, 2018. gadā veidojot uzkrājumu reversēšanu 14 000 tūkst. eiro apmērā.

FKTK 2018. gadā nodrošināja NGF līdzekļu uzkrāšanu un pārvaldīšanu, un gada beigās NGF kontā Latvijas Bankā bija 267.64 milj. eiro, no tiem garantēto atlīdzību nodrošināšanai rezervēti 74.24 milj. eiro (likvidējamo

noguldījumu piesaistītāju noguldītājiem).

FKTK nodrošina NGF uzskaiti saskaņā ar FKTK finanšu grāmatvedības politiku. Ar NGF 2018. gada finanšu pārskatiem un neatkarīgu revidentu ziņojumu par tiem var iepazīties FKTK mājaslapā <https://www.fktk.lv/par-mums/gada-parskati/>.

Garantēto atlīdzību izmaksas AS "Trasta Komercbanka" noguldītājiem

FKTK pieņēma lēmumu uzdot garantēto atlīdzību izmaksas veikt AS "Trasta Komercbanka" no bankas pašas līdzekļiem, ņemot vērā:

a) Noguldījumu garantiju likuma 25. panta noteikumu, ka garantēto atlīdzību no noguldījumu piesaistītāja un NGF līdzekļiem var izmaksāt ar tā noguldījumu

piesaistītāja starpniecību, kuram iestājusies noguldījumu nepieejamība;

b) to, ka, iestājoties noguldījumu nepieejamībai, AS "Trasta Komerbanka" bija pietiekami līdzekļi, lai izmaksātu garantēto atlīdzību visiem saviem noguldītājiem, kuriem pienākas garantētā atlīdzība, pilnā apmērā.

Līdz ar to garantēto atlīdzību izmaksām AS "Trasta Komerbanka" noguldītājiem NGF līdzekļi netika izmantoti.

5. tabula.

AS "Trasta Komerbanka" noguldītājiem garantēto atlīdzību izmaksas nodrošinājums, 31.12.2018.

AS "Trasta Komerbanka"			
	noguldītāju skaits	summa, tūkst. eiro	summas īpatsvars, %
Tiesības uz GA	5 108	60 509.8	100.0
Izmaksātās GA	2 858	56 232.4	92.9
Neizmaksātās GA	2 250	4 277.4	7.1

APDROŠINĀTO AIZSARDZĪBAS FONDS

AAF līdzekļus veido apdrošināšanas sabiedrību atskaitījumi 0.1% apmērā no to bruto apdrošināšanas prēmiju kopsummas, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norādītajiem apdrošināšanas veidiem. Kopš AAF darbības sākuma tā līdzekļi garantēto atlīdzību izmaksai ir izmantoti 12.3 tūkst. eiro apmērā.

Tā kā kopš 2015. gada beigām AAF līdzekļu apmērs

bija pārsniedzis Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 288. pantā noteikto apmēru, FKTK 2016. gadā apturēja iemaksas AAF. 2018. gada beigās AAF bija uzkrāti 19.1 milj. eiro.

Atlīdzības izmaksu apdrošinātāja saistību nepildīšanas gadījumā var saņemt tikai apdrošinājuma ņēmējs, kurš ir fiziska persona:

1) dzīvības apdrošināšanā – 100% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 14 230 eiro vienam apdrošinājuma ņēmējam, izņemot apdrošināšanu saistībā ar tirgum piesaistīto dzīvības apdrošināšanas līgumu;

2) pārējos likumā minētajos apdrošināšanas veidos – 50% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2 850 eiro vienam apdrošinājuma ņēmējam.

Ja AAF nepietiek līdzekļu apdrošināšanas atlīdzības izmaksai saskaņā ar Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumu, FKTK var noslēgt aizdevuma līgumu par trūkstošās summas aizņemšanos no vienas vai vairām

bankām vai apdrošinātājiem.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS (IEGULDĪTĀJU) AIZSARDZĪBA

leguldītāju aizsardzības sistēmas pamatā ir leguldītāju aizsardzības likums. Kompensācija vienam ieguldītājam tiek aprēķināta par neatgriezeniski pazudušiem finanšu instrumentiem vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums. Kompensācija

vienam ieguldītājam ir 90% no neatgriezeniski pazudušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums, bet ne vairāk kā 20 000 eiro. Kompensāciju izmaksu nodrošina FKTK, bet kompensāciju izmaksas uzraudzību veic FKTK Konsultatīvā finanšu un kapitāla tirgus padome.

Līdzekļus kompensāciju izmaksai nodrošina sistēmas dalībnieki jeb juridiskās personas, kas noteiktā kārtībā saņēmušas FKTK atļauju (licenci) ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai. Gada laikā šo līdzekļu kopsumma nedrīkst pārsniegt 4% no kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfeļa vērtības. Katra sistēmas dalībnieka maksājumus kompensāciju nodrošināšanai nosaka proporcionāli tā daļai kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfelī. Ja ar sistēmas dalībnieku maksājumiem nepietiek, lai izmaksātu kompensācijas saskaņā ar leguldītāju aizsardzības likumu, FKTK ir tiesības ņemt aizņēmumu kompensāciju izmaksai.

FINANŠU STABILITĀTES NODEVAS ADMINISTRĒŠANA

FSN mērķis ir stiprināt visu finanšu sistēmu, lai nepieciešamības gadījumā finansētu pasākumus, kas mazinās finansiālās grūtībās nonākušo kredītiestāžu negatīvo ietekmi uz citiem finanšu tirgus dalībniekiem, kā arī daļēji kompensētu valsts budžeta līdzekļus, kas tika novirzīti situācijas stabilizēšanas pasākumiem finanšu sektorā, no kuriem tiešu vai netiešu labumu guva banku sektors kopumā.

FSN maksā LR reģistrētās bankas un to filiāles dalībvalstīs un ārvalstīs, kā arī dalībvalstīs un ārvalstīs reģistrēto banku filiāles Latvijā. Saskaņā ar Finanšu stabilitātes nodevas likuma 6. panta pirmo daļu FSN administrēšanu veic FKTK.

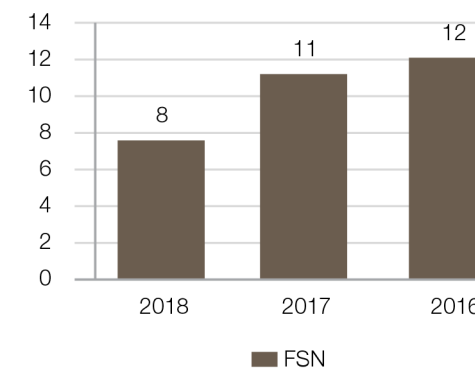
FKTK 2018. gadā kontrolēja FSN iemaksas valsts budžeta kontā, FSN aprēķinu, kā arī šajā aprēķinā iekļautās informācijas pilnīgumu un pareizību. FSN objektu veido nodevas maksātāja saistības, no kurām izslēgti segtie noguldījumi, kas pakļauti Latvijas vai citas dalībvalsts

noguldījumu garantiju shēmai, emitētās hipotekārās ķīlu zīmes un pakārtotās saistības, kam piemēro FSN likmi 0.072% apmērā. FSN 2018. gadā tika iekasēta 10.05 milj. eiro apmērā, kas, salīdzinot ar 2017. gadu (11.2 milj. eiro), samazinājās par 10.3%.

27. attēlā atspoguļots FSN maksājamais apmērs saskaņā ar FSN maksātāju deklarācijām par attiecīgo taksācijas gadu.

27. attēls.

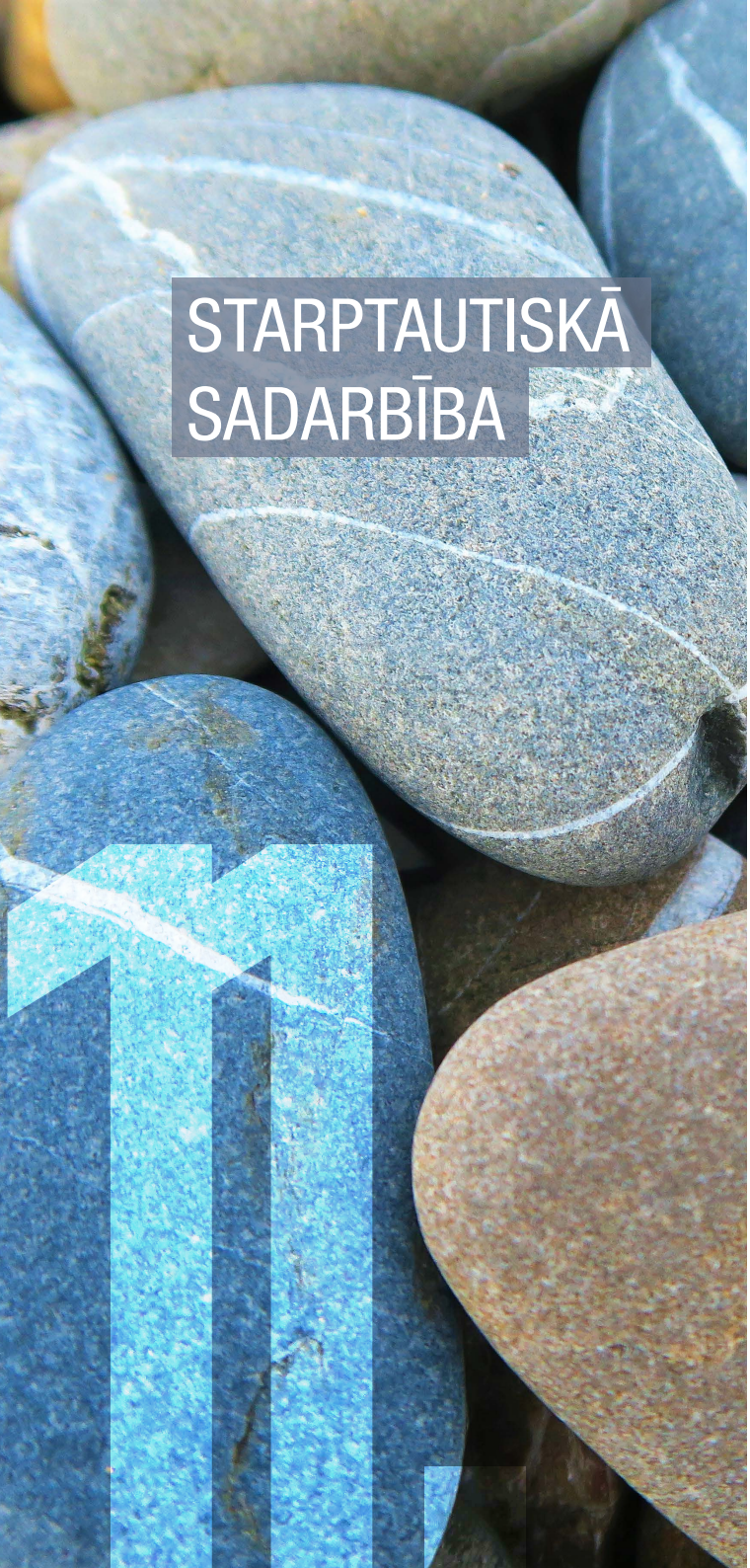
Latvijas banku un banku filiāļu Latvijā FSN apmērs par 2016.–2018. gadu, milj. eiro

6. tabula.

FSN maksātāju rādītāji

	2018	2017	2016
FSN maksātāji	21	23	26
FSN objekts, milj. eiro	10 540.4	15 563.1	16 802.9
FSN, eiro	7 589 117	11 201 499	12 098 346
Valsts budžetā saņemtais FSN maksājums, eiro	10 046 568	11 249 954	14 973 548

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Starptautiskajā līmenī FKTK darbība galvenokārt ir vērsta uz sadarbību un informācijas apmaiņu ar citu valstu uzraudzības iestādēm un dalību VUM un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu darbā. Tāpat FKTK sniedz atbalstu ministrijām starptautiskos forumos par Latvijas finanšu tirgum būtiskiem projektiem un jautājumiem, piemēram, līdzdarbojoties ES Padomes vai OECD komiteju darbā u.c. forumos.

Starptautiskās un Eiropas organizācijas

Pārskata gadā FKTK eksperti gan piedalījās klātienē priekšlikumu, kas skar finanšu sektora regulējumu, apspriešanā ES Padomē, gan gatavoja rakstveida viedokļus un pozīcijas Latvijas pārstāvjiem sanāksmēs.

Pārskata gada nogalē noslēdzās sarunas par **grozījumiem kredītiestāžu kapitāla prasību un darbības atjaunošanas un neregulējuma ietvarā** un par priekšlikumu par **Viseiropas privāto pensiju produktu**. Turpinājās sarunas par **grozījumiem Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu darbību** nosakošajās regulās, par priekšlikumiem par **zaudējumu seguma minimumu ienākumus nenesošiem riska darījumiem**, par **ieguldījumu sabiedrību prudenciālās uzraudzības prasībām**, kā arī par **priekšlikumiem, kas saistīti ar ES kapitāla tirgus attīstības plāna ieviešanu**. Joprojām netika panākta vienošanās par **Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidi**.

Ārpus ES formāta FKTK ir iesaistīta Latvijas pārstāvībā OECD. OECD Pretkukuļošanas darba grupā, kura skata arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumus, tika vērtēta 2. fāzes ziņojuma par Latviju rekomendāciju izpilde, un FKTK ziņoja par savas kompetences jomā paveikto. Citās OECD komitejās darbs un informācijas apmaiņa ir iegājusi ikdienas ritmā. FKTK regulāri nodrošina statistiku tādās jomās kā pensijas un

apdrošināšana, ko OECD izmanto, sagatavojot apkopojumus par attiecīgo sektoru visās OECD valstīs. Tāpat FKTK ir sniegusi savu ieguldījumu informācijas apkopošanā par biržā kotēto sabiedrību korporatīvās pārvaldības jautājumiem.

2018. gadā FKTK pārstāvji piedalījās Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas *Moneyval* plenārsēdē, kurā tika vērtēta Latvijas NILLTFN sistēmas atbilstība starptautiskajiem standartiem. Pēc ziņojuma publicēšanas FKTK atbilstoši īstenoja pasākumus *Moneyval* 5. kārtas novērtēšanā iekļauto rekomendāciju Latvijas NILLTFN sistēmai izpildei.

2018. gadā turpinājās dialogs ar Starptautisko Valūtas fondu, pamatojoties uz Starptautiskā Valūtas fonda Vienošanās līguma IV panta konsultāciju ietvaru. Starptautiskā Valūtas fonda pārstāvju vīzišu laikā tika sniegta informācija par finanšu tirgus rādītājiem un aktualitātēm sektorā, kā arī par pieņemtajām un plānotajām izmaiņām likumos.

Viens no būtiskākajiem starptautiskās sadarbības aspektiem ir FKTK dalība Eiropas uzraudzības iestāžu (EBI, EAAPI, EVTI un ESRK) darbā, kas dod iespēju ietekmēt Eiropas regulējuma un uzraudzības politikas un prakses veidošanos, un ECB izveidotajā VUM. FKTK ekspertu līmenī darbs notika Eiropas uzraudzības iestāžu komitejās un darba grupās, savukārt FKTK vadība piedalījās šo iestāžu Uzraudzības padomes sēdēs.

2018. gadā EBI, papildinot Eiropas banku sektora vieno noteikumu kopumu (*Single Rulebook*), apstiprināja vairākus tehniskos standartus un pamatnostādnes vērtspapīrošanas un segto obligāciju jomā, maksājumu pakalpojumu direktīvas (PSD2) ieviešanai, pamatnostādnes par ieņēmumus nenesošiem riska darījumiem un turpināja normatīvo aktu izstrādi citās

jomās. Tika veikts 2018. gada stresa tests, kurā bija iesaistītas 48 lielākās bankas no 15 valstīm, aptverot 70% banku sektora aktīvu. Tika definēta vienota pieeja turpmākajai darbībai attiecībā uz Apvienotās Karalistes tirgus dalībnieku darbību pēc tās izstāšanās no ES. 2018. gadā EBI vērtēja, kāda ir dalībvalstu prakse un sadarbība, izsniedzot atļauju kredītiestādes darbībai un pārsūtot paziņojumus par pārrobežu darbību.

Papildu informāciju par EBI darbību 2018. gadā var iegūt mājaslapā <https://eba.europa.eu/news-press/news/2018>.

2018. gadā EAAPI apstiprināja tehniskos standartus apdrošināšanas izplatīšanas direktīvas ieviešanai saistībā ar profesionālās darbības apdrošināšanas jautājumiem. Tāpat EAAPI nosūtīja EK viedokli par Maksātspējas II direktīvā deleģēto aktu izstrādi un nepieciešamajām izmaiņām šajā direktīvā. EAAPI pastāvīgi pārraudzīja un novērtēja apdrošināšanas un pensiju nozares stabilitātes riskus un nozares ievainojamību, lai veicinātu vai koordinētu uzraudzības darbību nepieciešamības gadījumā. Tika veikts ES apdrošināšanas sektora stresa tests, un tā rezultāti tika publiskoti 2018. gada nogalē. Tika aktualizēti *InsurTech* jautājumi. Līdzīgi kā pārējās iestādēs dienaskārtībā bija ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES saistītie jautājumi.

FKTK 2018. gada martā savās telpās izbraukuma sēdē uzņēma EAAPI *Peer Review* darba grupu pensiju jautājumos, jo FKTK pārstāvis vadīja šo grupu.

Papildu informāciju par EAAPI darbību 2018. gadā var

iegūt mājaslapā <https://eiopa.europa.eu/press-room/press-releases>.

EVTI 2018. gadā tika apstiprināti tehniskie standarti prospekta regulas, vērtspapīrošanas regulas, ārpusbiržas atvasināto instrumentu, centrālo darījumu partneru un darījumu reģistru regulas (EMIR) ieviešanai. Papildus tehniskajiem standartiem tika pieņemtas pamatnostādnes centrālo vērtspapīru depozitāriju regulas piemērošanai. Tāpat tika apstiprinātas pamatnostādnes par MiFID II piemērotības prasību aspektiem.

EVTI turpināja sarunas ar Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas valstīm, lai veiktu izmaiņas informācijas apmaiņas līgumā, kas atbilstu Eiropas jaunajam regulējumam datu aizsardzības jomā, un 2019. gada sākumā panāca vienošanos par izmaiņu redakciju. Tāpat liela uzmanība tika veltīta jomām un risinājumiem, kas svarīgi saistībā ar Apvienotās Karalistes kā būtiska finanšu tirgus spēlētāja izstāšanos no ES.

Papildu informāciju par EVTI darbību var iegūt mājaslapā <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news>.

ESRK vērtēja ES finanšu sistēmas stabilitātes riskus. Tie 2018. gadā joprojām bija augsti, ņemot vērā būtisku politisko nenoteiktību pasaulē un ES. ESRK vērtēja gan cikliskos, gan strukturālos riskus ES finanšu sistēmā, pievēršot uzmanību makrouzraudzības politikas pasākumu pietiekamībai dalībvalstīs. Atsevišķi tika pētīts, kāda var būt makrouzraudzības politikas loma INK sistēmiska pieauguma novēršanā un banku izturības pret šādu pieaugumu stiprināšanā. Attiecībā uz strukturāliem

riskiem ESRK publicēja analīzi par strukturālo rezervju izmantošanu, t.i., rezervi globālām sistēmiski nozīmīgām iestādēm, rezervi citām sistēmiski nozīmīgām iestādēm (C-SNI) un sistēmiskā riska rezervi.

Papildu informāciju par ESRK darbību var iegūt mājaslapā www.esrb.europa.eu.

FKTK darbība ECB izveidotā VUM ietvaros ir atspoguļota sadaļā par banku uzraudzību.

Divpusējā sadarbība

Lai nodrošinātu finanšu sektora uzraudzību un stabilitāti, liela loma ir sadarbībai ar citu valstu finanšu sektora uzraudzības iestādēm. Jauni līgumi 2018. gadā tika parakstīti tikai noguldījumu garantiju jomā. Lai nodrošinātu efektīvu noguldījumu garantiju fondu darbību, tika noslēgti līgumi ar Zviedrijas, Lietuvas un Igaunijas noguldījumu garantiju sistēmu pārvaldniekiem par savstarpējās informācijas apmaiņas kārtību un garantētās atlīdzības izmaksas kārtību.

FKTK apmainījās ar informāciju jau noslēgto līgumu ietvaros. Visvairāk informācijas pieprasījumu FKTK saņēma saskaņā ar Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas līgumu. Pozitīvs rezultāts ir arī klātienes sadarbībai. Nozīmīga loma pieredzes un informācijas apmaiņā ir bijusi uzraugu un noregulējuma kolēģijām, par ko detalizētāk ir minēts pārskata sadaļā par uzraudzību.

KOMUNIKĀCIJA UN FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA

Atbilstoši iestādes stratēģiskajām pamatnostādnēm FKTK arī 2018. gadā nodrošināja plašu informācijas pieejamību sabiedrībai ar mediju starpniecību par aktuālajiem jautājumiem, operatīvu informācijas plūsmu mājaslapā, kā arī, veicinot finanšu pratību, īstenoja vairākas aktivitātes šajā darbības virzienā.

ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA

2018. gadā FKTK Latvijas medijos tika minēta 9 603 reizes, kas ir ievērojami vairāk nekā iepriekšējā gadā (3 043 reizes), t.sk. gada pirmajā ceturksnī 4 659 reizes, kas izskaidrojams ar ārkārtas periodu gan FKTK pamatdarbībā, gan nodrošinātajā ārējās komunikācijas plūsmā saistībā ASV FinCEN 13.02.2018. publicēto "Priekšlikumu piemērot īpašo pasākumu finanšu institūcijai ABLV Bank, AS, kura rada bažas par nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizāciju". Šajā periodā (februārī – martā) tika īstenota līdz šim visplašākā tiešā sadarbība arī ārvalstu mediju segmentā, gan rīkojot FKTK priekšsēdētāja preses konferenci angļu valodā, gan nodrošinot regulāru ikdienas informāciju vadošajiem finanšu nozares, kā arī citiem medijiem – *Reuters*, *Bloomberg News*, *The Wall Street Journal*, *Financial Times*, *The New York Times*, *Radio Sweden*, *Radio France*, *Voice of America* u.c.

Komunikācijas daļa paralēli ikdienas informācijas apriņķī šajā posmā organizēja trīs tematiskos klātienē pasākumus jeb preses konferences Latvijas mediju videi – 16.02.2018. par aktuālo situāciju ABLV Bank un Latvijas banku sektorā pēc ASV FinCEN paziņojuma, 24.02.2018. par ECB un FKTK lēmumu saistībā ar ABLV Bank uzliktajiem ierobežojumiem un noguldījumu nepieejamību bankā un 02.03.2018. par garantēto atlīdzību izmaksas kārtību ABLV Bank klientiem, kā arī ceturtais mediju pasākums tika rīkots 12.06.2018., kad tika pieņemts lēmums atļaut ABLV Bank realizēt iesniegto pašlikvidācijas plānu.

Pārskata gadā Komunikācijas daļa izplatīja 155 paziņojumus medijiem latviešu valodā un 33 – angļu valodā (2017. gadā attiecīgi – 114 un 21) par FKTK padomes pieņemtajiem lēmumiem, finanšu tirgus dalībnieku darbību, regulējošo prasību aktualitātēm, banku sektorā īstenojamajām pārmaiņām un 12 banku jauno biznesa modeļu izvērtēšanu, kā arī par FKTK piemērotajām sankcijām tirgus dalībniekiem. Tika sagatavotas un publicētas 10 FKTK infografikas par maksājumu ierosināšanas pakalpojumu un konta informācijas pakalpojumu saistībā ar PSD2 ieviešanu, par banku sektora rezultātiem 2017. gadā, par finanšu pratības rezultātiem 2017. gadā un sešas – par banku sektora biznesa pieejas maiņu un FKTK veikto pārmaiņu vadību. FKTK turpināja pastāvīgu komunikāciju arī sociālajos tīklos, uzturot dialogu ar sabiedrību mikroblogošanas vietnē "Twitter", kā arī ievietojot materiālus interneta kanālos "Youtube" un "Slide-share".

Intensīvā ikdienas komunikācijas plūsma, kā arī saskaņā ar Komunikācijas daļas sniegto ekspertīzi organizētas regulāras FKTK vadības intervijas gan Latvijas, gan starptautiskajai mediju videi nodrošināja plašu skaidrojošu darbu, kas pakāpeniski veicināja izpratnes maiņu mediju vidē tiklab par FKTK veikto darbu finanšu sektora pārmaiņu vadībā, kā par Latvijas finanšu sektora pārveides procesu kopumā.

DIGITĀLO RĪKU PILNVEIDE

2018. gadā Komunikācijas daļa sadarbībā ar Informācijas tehnoloģiju daļu sāka plānotos FKTK mājaslapas www.fktk.lv pārbūves darbus, lai izveidotu modernu un ērti izmantojamu datubāzi tirgus dalībniekiem, kā arī jaunu sabiedrības informēšanas platformu, sekojot digitālās ekonomikas aktuālajām vajadzībām. Paralēli šiem darbiem pārskata gadā tika veikts satura un lietojamības audits esošajā mājaslapā, izstrādātas un apstiprinātas

dizaina skices, jaunais dizains nodots programmēšanas darbu veikšanai. 2019. gada pirmajā pusē turpinās programmēšana un ir sāktā datu migrācija jaunās mājaslapas publicēšanai.

Nodrošinot atbalstu Latvijas *FinTech* jaunuzņēmumiem finanšu sektorā, FKTK mājaslapā darbu turpināja virtuālā konsultāciju vide “Inovāciju centrs”, kurā iespējams vienuviet iegūt visu nepieciešamo informāciju, kā arī uzrunāt FKTK ekspertus. Pārskata gadā kopumā pie FKTK ekspertiem vērsās 30 interesenti un saņēma nepieciešamās konsultācijas par maksājumu pakalpojumu direktīvā (PSD2) ietvertajiem jaunajiem finanšu pakalpojumiem (konta informācijas un maksājumu ierosināšanas pakalpojumu, kā arī par virtuālo valūtu sākotnējo piedāvājumu izteikšanu (ICO) un tam piemērojamo regulējumu Latvijā), sk. <https://www.fktk.lv/licencesana/inovaciju-centrs/komanda/>.

Lai veicinātu tirgus dalībnieku klientu un arī plašākas sabiedrības informētību par Latvijā strādājošo banku aktuālajiem ceturkšņa darbības rādītājiem individuālā skatījumā, tika pārveidots interaktīvā rīka “Banku kompass” dizains, sk. <http://kompass.fktk.lv/bankas/aktivi>.

Savukārt, lai nodrošinātu sabiedrības informētību par Latvijā strādājošo apdrošināšanas sabiedrību un to filiāļu finanšu stabilitāti galvenajiem raksturojošajiem rādītājiem, 2018. gadā tika izstrādāts un pirmo reizi publicēts arī “Apdrošināšanas kompass”, sk. <http://kompass.fktk.lv/apdrosinasana/maksatspejas-raditajs>.

Tāpat pasaules notikumu kontekstā FKTK mājaslapā tika izveidota *Brexit* sadaļa, kurā apkopota noderīga informācija saistībā Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES ietekmi uz finanšu un kapitāla tirgu, sk. [https://www.fktk.lv/mediju-telpa/nozares-temati/brexit-apvienotas-](https://www.fktk.lv/mediju-telpa/nozares-temati/brexit-apvienotas-karalistes-izstasanas-no-es/)

[karalistes-izstasanas-no-es/](https://www.fktk.lv/mediju-telpa/nozares-temati/brexit-apvienotas-karalistes-izstasanas-no-es/).

KORPORATĪVĀ KOMUNIKĀCIJA

Pārskata gadā FKTK turpināja korporatīvās komunikācijas aktivitāti “FKTK Dialogs” – uzturēja sarunu platformu ar tirgus dalībniekiem par būtiskiem attīstības jautājumiem. Šīs iniciatīvas mērķis ir aktīvāk iesaistīt nozares pārstāvjus sektora attīstības plānošanā, nodrošinot FKTK atbalstu izsvērtām ilgtspēju veicinošām idejām. “FKTK Dialogs” sadarbībā ar *Vilands Associates* notika 26.04.2018., gatavojoties PSD2 ieviešanai, un FKTK eksperti ar finanšu nozares pārstāvjiem diskutēja par attīstības un sadarbības iespējām starp bankām un *FinTech* uzņēmumiem.

2018. gadā Komunikācijas daļas īstenotajā ārējā komunikācijā pieauga korporatīvo attiecību loma, lai stiprinātu gan FKTK kā profesionālas uzraugošās iestādes, gan Latvijas finanšu nozares starptautisko reputāciju. FKTK Komunikācijas daļa līdzdarbojās Finanšu sektora attīstības padomes un valdības stratēģiskās komunikācijas aktivitātēs, kā arī regulāri veidoja saturu Ministru kabineta ziņu lapai *Financial Sector Update*. FKTK vadības pārstāvniecība tika nodrošināta Eiropas Parlamenta īpašās komitejas TAX3 26.04.2018. notikušajā publiskajā uzklaušīšanā “Cīņa ar naudas atmazgāšanu ES banku sistēmā”, kā arī papildu ziņojumu priekšsēdētājs sniedza TAX3 pārstāvju vizītes laikā Rīgā 31.08.2018. Šī sadarbība tika novērtēta ar TAX3 komitejas vadītāja oficiālu pateicību FKTK.

KRĪŽU VADĪBAS PILNVEIDE

Efektīva sadarbība ar nozari ir svarīga jo īpaši neikdienišķās situācijās un sektora krīzes posmos. Tādēļ 2018. gadā

FKTK Komunikācijas daļa sagatavoja “Finanšu sektora krīzes komunikācijas plāna” jaunu versiju, iekļaujot kiberdrošības aspektu, kā arī papildu sadarbības partnerus. Plāns tika apstiprināts 13.02.2018. Finanšu sektora attīstības padomes sēdē. Plāna atbilstību jaunajiem apstākļiem finanšu sektorā bija iespēja pārbaudīt reālās krīzes situācijās 2018. gadā. Papildus tika izstrādāti arī individuāli rīcības plāni sadarbībai ar partneriestādēm. Krīzes situāciju pieredze (2018. gada februāris – maijs) ir apkopota, tiek pilnveidots gan krīzes vadības mehānisms starp FKTK struktūrvienībām, gan arī 2019. gadā tiks turpināta vadlīniju sagatavošana tirgus dalībniekiem, lai veidotu vienotu izpratni un pieeju informācijas apmaiņai ar FKTK krīzes komunikācijas situācijās.

FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA

Viens no FKTK darba prioritārajiem virzieniem ir iedzīvotāju finanšu pratības veicināšana, nodrošinot nacionālo aktivitāšu koordināciju, pārstāvniecību OECD darba grupā *International Network on Financial Education*, kā arī pētniecisko darbību.

Stratēģija

Vērtējot plānošanas dokumenta “Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības stratēģija 2014–2020” (turpmāk šajā sadaļā – Stratēģija) izpildi, ir redzams, ka finanšu pratības stratēģisko mērķu sasniegšanas indikatori kopumā uzrāda vēlamu virzību. Būtiskākās pozitīvās tendences ir arvien lielāka finanšu pakalpojumu digitalizācija un iedzīvotāju iesaiste šādu rīku izmantošanā, iekšzemes noguldījumu stabils pakāpenisks pieaugums vairākus gadus, pievēršanās ilgtermiņa ieguldījumiem, kā arī aizvien

veselīgāka kredītu un noguldījumu attiecība – 70/100. Apkopojot datus par mājsaimniecību finanšu ilgtspēju 2018. gadā, FKTK ilgtspējas indekss uzrāda rezultātu +12.8 punkti (2017. gadā +9.5 punkti). Straujā ekonomikas augšupeja arī 2018. gadā ir nodrošinājusi arī vien labvēlīgākus finanšu apstākļus mājsaimniecībām, tomēr, neskatoties uz salīdzinoši noturīgu mājsaimniecību noguldījumu kāpumu, to ilgtspējas nodrošināšanai nākotnes satricinājumu gadījumā uzkrājumu apmēram vidēji vajadzētu būt lielākam.

Finanšu pratības nedēļa 2018

Saskaņā ar partneru vienošanos par ikgadējās finanšu

pratības nedēļas organizēšanu, lai finanšu pratības materiāli sasniegtu arī jaunas iedzīvotāju grupas, arī 2018. gadā vienlaikus ar *Child and Youth Finance International* rīkoto septīto Globālo naudas nedēļu (*Global Money Week*) FKTK rīkoja sesto Finanšu pratības nedēļu Latvijā. 2018. gada nedēļas koncepcija bija "Kur dzīvo nauda?", akcentējot to, ka finanšu pakalpojumu vide kļūst arī digitālāka. Iespējas veikt norēķinus un sekot savam finanšu stāvoklim ir paplašinājušās. Tādēļ nedēļas ietvaros tika atklāta finanšu pratības partneru vienota mājaslapa jeb digitālais birojs aktivitāšu koordinācijai, kurā vienkopus ir atrodamī visi finanšu pratības materiāli – Stratēģija, Kompetenču standarts, jaunākie Latvijas un

starptautiskie pētījumi, finanšu pratības nedēļu arhīvs, ziņu lente, finanšu pratības attīstības notikumu laika rinda Latvijā un saites uz aktuālajiem mācību materiāliem, sk. www.finansupratiba.lv.

Līdztekus šīm aktivitātēm visa gada garumā vidusskolās un augstskolās notika partneru lekcijas un praktiskās nodarbības un Komunikācijas daļa nodrošināja regulāras lekcijas skolēniem Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Turpinājās arī izglītojošā vortāla "Klientu skola" satura pilnveide.

2019. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI

Kreditīestāžu uzraudzībā:

- banku stratēģiju un biznesa modeļu vērtēšanā – jau iepriekšējos gados sāktu procesu, nepārtraukti sekojot līdzī banku spējai pielāgoties jauniem apstākļiem, attīstot to jaunos darbības virzienus un sasniedzot izvirzītos mērķus, turpināšana, īpašu uzmanību pievēršot jauno biznesa modeļu rentabilitātei un ilgtspējai;

- darbības atbilstības un risku kontroles funkciju stiprināšanā – banku iekšējās kontroles sistēmas efektīvas darbības, banku definētās riska apetītes, risku, ko tās uzņēmušās, un spējas tos pārvaldīt, novērtēšana, īpaši vērtējot šīs jomas biznesa modeļu maiņas kontekstā;

- banku darbības atjaunošanas plānu vērtēšanas darba turpināšana, ņemot vērā darbības atjaunošanas plānu nozīmīgo lomu banku stabilas darbības nodrošināšanā;

- banku iesniegto pārskatu kvalitātes pārbaudes mehānisma pilnveides darba turpināšana, jo, ņemot vērā pārskatu sarežģīto struktūru, to kvalitātes nodrošināšanai ir būtiska loma;

- kredītriska pārvaldīšanas, tostarp riska darījumu koncentrācijas un uzkrājumu pietiekamības, vērtēšanas darba turpināšana, būtisku uzmanību pievēršot problemātiskajiem kredītiem.

Finanšu instrumentu tirgus uzraudzībā:

- ieguldītāju interešu aizsardzības stiprināšana, uzraudzot ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju pakalpojumu atbilstību tiesību aktu prasībām, kā arī finanšu instrumentu tirdzniecību un izvērtējot produktu intervences nepieciešamību;

- finanšu instrumentu tirgus dalībnieku uzraudzības

prakses vienādošana (konverģence), ņemot vērā EVTI pamatnostādnes;

- emitentu informācijas atklāšanas veicināšana, tostarp finanšu pārskatu kvalitātes pilnveidošana un nefinanšu paziņojumu un alternatīvo snieguma rādītāju atbilstoša atklāšana;

- centrālā vērtspapīru depozitārija uzraudzības procesa īstenošana saskaņā ar ES regulu par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem.

Apdrošināšanas tirgus dalībnieku uzraudzībā:

- apdrošināšanas tirgus dalībnieku klātienē un neklātienē pārbaūžu veikšana saskaņā ar apstiprināto uzraudzības pasākumu plānu;

- apdrošināšanas tirgus dalībnieku klātienē un neklātienē uzraudzības procesa pilnveidošana, papildinot klātienē un neklātienē uzraudzības rokasgrāmatas atbilstoši izmaiņām saistošajos normatīvajos aktos;

- apdrošināšanas un pārapdrošināšanas izplatītāju uzraudzības ietvara pilnveidošana, lai nodrošinātu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas izplatītāju darbības atbilstības apdrošināšanas izplatīšanas direktīvā noteiktajām prasībām uzraudzību, nodrošinot minētās direktīvas prasībām atbilstošu to klientu (patērētāju) interešu aizsardzību.

Pensiju un ieguldījumu fondu uzraudzībā:

Pensiju un ieguldījumu fondu daļas pārziņā esošo tirgus segmentu uzraudzības prioritāte – privāto pensiju fondu uzraudzība. Prioritātes noteiktas, ņemot vērā normatīvo aktu ietvaru (pienākumu veikt privāto pensiju fondu klātienē pārbaudes reizi trijos gados un izmaiņas

regulējumā, kas saistītas ar direktīvas par arodpensijas kapitāla uzkrāšanas institūciju darbību un uzraudzību (IORP II direktīva) ieviešanu).

Atbilstības uzraudzībā:

Svarīgākais uzdevums NILLTFN jomā – nodrošināt Ministru kabineta apstiprinātajā “Pasākumu plānā noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim” noteikto uzdevumu izpildi, lai samazinātu NILLTF riskus, nodrošinot atbilstību starptautiskajām saistībām un standartiem NILLTFN jomā.

Regulējošo prasību jomā:

- 07.07.2019. “Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī” publicēto grozījumu Regulā Nr. 575/2013 (CRR II) un Direktīvā 2013/36/ES (CRD V) ieviešana. Grozījumi paredz būtiskas izmaiņas kredītiestāžu darbības regulējumā;

- “Kredītriska pārvaldīšanas normatīvo noteikumu” jaunās redakcijas izstrādāšana un ieviešana, kurā veikta izmaiņas vairākos kredītriska pārvaldības aspektos, piemēram, noteikta prasība veikt regulāru kredītu nodrošinājuma vērtības un likviditātes pārbaudi, noteiktas detalizētākas prasības pārskatīšanas (*forbearance*) politikai un pārskatīšanas pasākumu piemērošanai, tostarp pazīmes, kas liecina par klienta finansiālām grūtībām, prasība pirms pārskatīšanas pasākumu piemērošanas izvērtēt dažādus aspektus (kreditņēmēja finanšu stāvokli, finansiālo grūtību cēloni, smagumu un paredzamo ilgumu, alternatīvas pārskatīšanas pasākumu piemērošanai), noteiktas papildu prasības iestādēm ar paaugstinātu INK īpatsvaru (INK rādītājs pārsniedz 5% vai atsevišķi kredītu portfeli ir ar augstu INK koncentrāciju);

- sadarbībā ar Latvijas Banku, Patērētāju tiesību

aizsardzības centru un Latvijas Finanšu nozares asociāciju darbs pie izmaiņām prasībās kredītu piešķiršanai, kas ievieš saistošus kvantitatīvus ierobežojumus aizdevuma attiecībai pret nodrošinājuma vērtību un aizdevuma un ar to saistīto apkalpošanas maksājumu apmēra un aizņēmēja ienākumu attiecībai privātpersonām izsniegtiem kredītiem.

Krīžu vadības noregulējuma mehānisma jomā:

- efektīvas integrācijas vienotajā noregulējuma un vienotajā noguldījumu apdrošināšanas mehānismā nodrošināšana, pilnveidojot noregulējuma iekšējo regulatīvo vidi un sadarbību ar ārvalstu noguldījumu garantiju fondu pārvaldītājiem;

- krīzes pārvaldības procesa pilnveide, nodrošinot efektīvu un koordinētu krīzes pārvaldības, tostarp komunikācijas, mehānismu.

FKTK pārvaldībā:

- iekšējās komunikācijas un informācijas aprites procesa pilnveidošana;

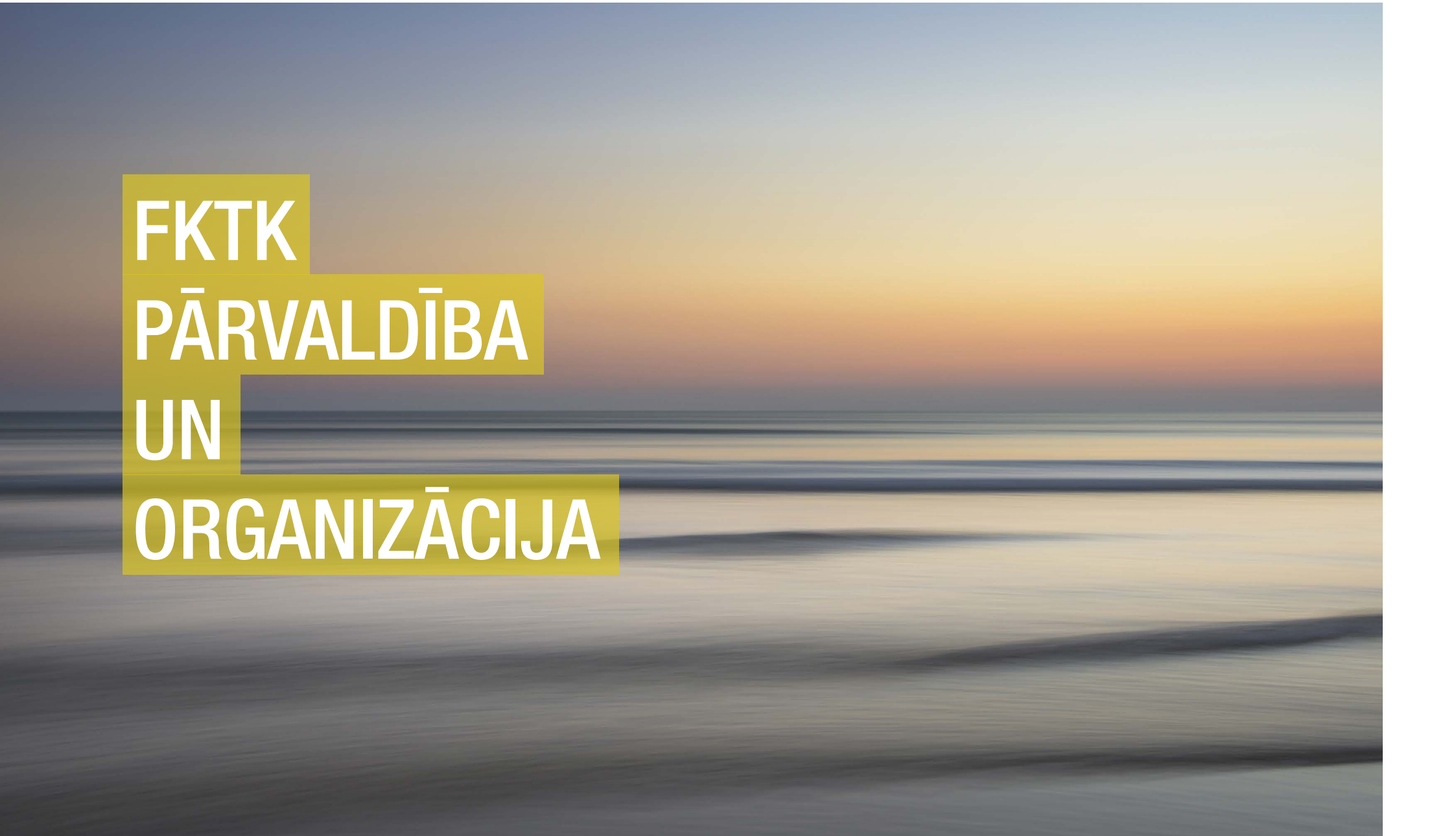
- FKTK kapacitātes stiprināšana, t.sk. NILLTFN un starptautisko sankciju uzraudzības jomā;

- iekšējo procesu optimizēšana, mazinot neefektīvās darbības;

- FKTK kvalitātes vadības sistēmas pilnveides turpināšana atbilstoši kvalitātes vadības modeļa (*European Foundation for Quality Management*) principiem;

- personāla kompetenču, profesionālo zināšanu un prasmju attīstības turpināšana, īstenojot mērķtiecīgu un pārdomātu personāla vadību, vadītāju kompetenču attīstīšanu un uzkrāto zināšanu pārvaldību;

- mūsdienīgās un drošās IT balstītas darba vides attīstības turpināšana, paaugstinot informācijas plūsmas pārvaldības un lēmumu pieņemšanas procesā nepieciešamās informācijas apstrādes efektivitāti, kā arī IT drošības stiprināšana.

FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

PERSONĀLA POLITIKA

Liela loma FKTK stratēģisko mērķu sasniegšanā un iestādes tālākā attīstībā ir augsti izglītotam un profesionālam personālam.

PERSONĀLA SKAITLISKAIS SASTĀVS UN IZMAIŅAS

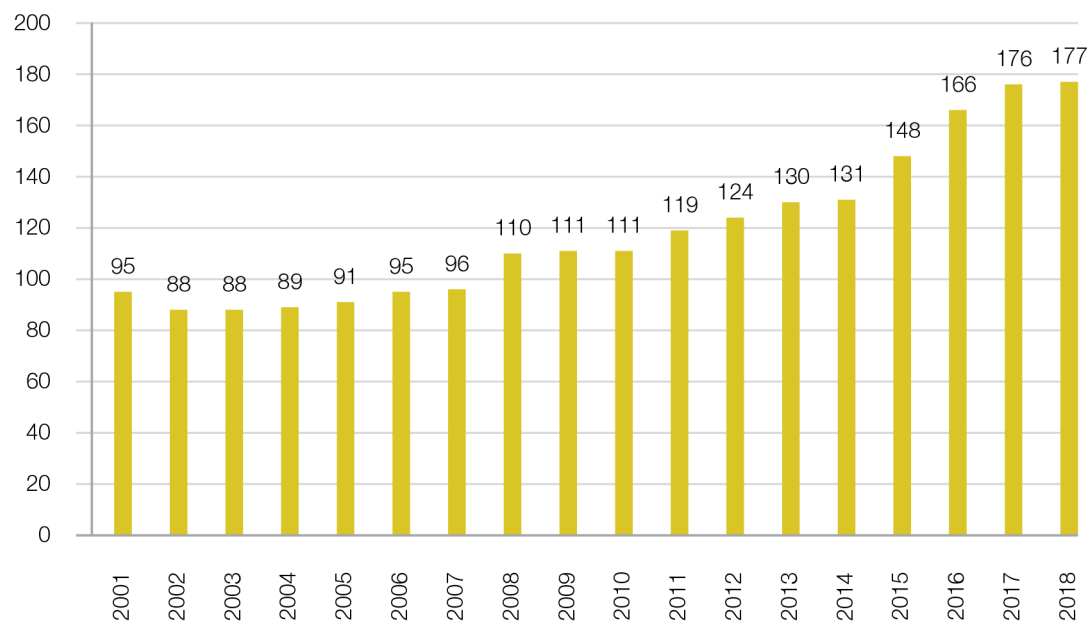
Pārskata gadā FKTK amata vietu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par vienu amata vietu un sasniedza 177 amata vietas.

Lai nodrošinātu banku un nebanku sektora integrētu

risku identifikāciju un uzraudzību NILLTFN jomā, kā arī lai sekmētu komunikāciju ar citām FKTK struktūrvienībām, tika atvērta Atbilstības kontroles departamenta direktora vietnieka amata vieta.

28. attēls.

Personāla skaita dinamika, 2001–2018

Vidējais nodarbināto skaits, ieskaitot ilgstošā prombūtnē esošos darbiniekus, 2018. gadā bija 168.7 darbinieki. 31.12.2018. FKTK bija nodarbināti 168 darbinieki, t.sk.:

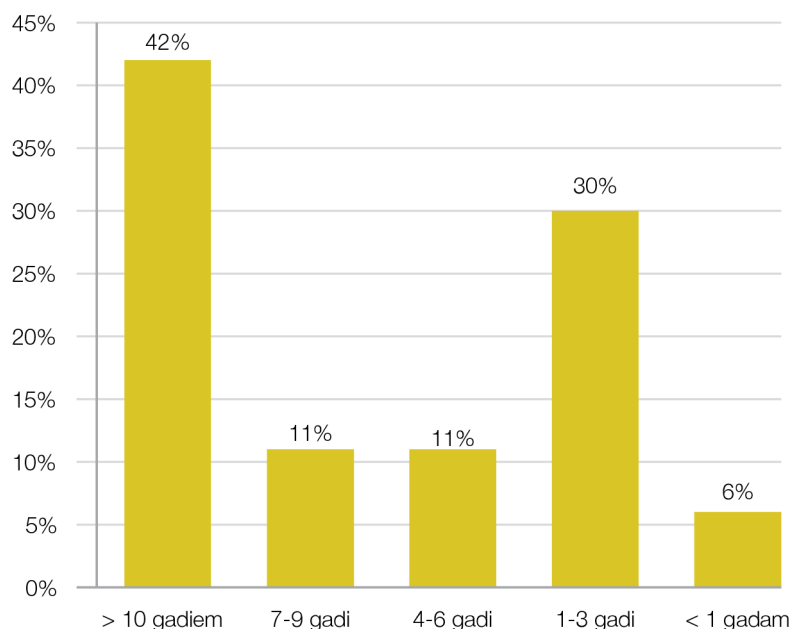
- 138 pamatdarbības veicēji (82%) un 30 atbalsta darbinieki (18%);
- 119 valsts amatpersonas (71%) un 49 darbinieki (29%);
- visi darbinieki bija intelektuālā darba veicēji.

Personāla mainība 2018. gadā bija 7.9%. Pārskata gadā darbu FKTK sāka 12 darbinieki, t.sk. astoņi darbinieki pamatdarbības un četri darbinieki atbalsta funkcijas nodrošināšanai, no kuriem viens darbinieks FKTK tika pieņemts darbā uz noteiktu laiku – ilgstošu darbinieka prombūtnes laiku (bēma kopšanas atvaļinājums). Pārbaudes laikam beidzoties, saskaņā ar izstrādāto adaptācijas perioda plānu visi darbinieki saņēma pozitīvu vērtējumu un turpināja darbu FKTK. Pārskata gadā FKTK pārtrauca darba attiecības ar 14 darbiniekiem. No septiņiem pastāvīgajiem darbiniekiem, kuri pārtrauca darba attiecības ar FKTK, viens devās pensijā, bet pārējie izvēlējās veidot karjeru gan publiskajā, gan privātajā sektorā (t.sk. viens strādā Vācijā).

2018. gadā 96% darbinieku (158) FKTK strādāja ilgāk par vienu gadu, darba attiecībās ar FKTK 17 gadus, t.i., no FKTK izveidošanas brīža (2001. gads), bija 26% darbinieku (44), savukārt mazāk par gadu – 6% darbinieku (10).

29. attēls.

Personāla dalījums pēc FKTK nostrādātā laika

DIENESTA KOMANDĒJUMI

Pārskata gadā 106 darbinieki (61.27%) tika norīkoti 516 dienesta komandējumos, t.sk.:

- 89 darbinieki (51.4%) regulāri piedalījās ES institūciju un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu (EBI, EAAP un EVTI) izveidoto darba grupu darbā;

- 13 darbinieki (7.5%) regulāri bija iesaistīti Eiropas Padomes darba grupu norises pasākumos;

- FKTK priekšsēdētājs kā LR pārstāvis piedalījās Starptautiskā Valūtas fonda un Pasaules Bankas pava-sara sanāksmē;

- divi darbinieki kā eksperti tikās ar ASV finanšu uzraudzības iestāžu pārstāvjiem Vašingtonā un Ņujorkā.

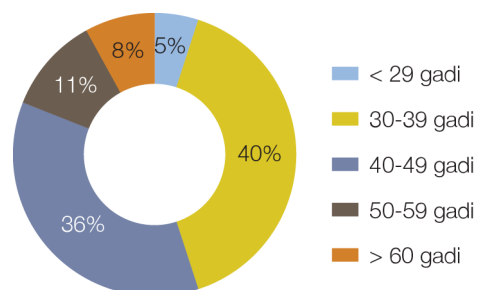
PERSONĀLA DEMOGRĀFISKAIS SADALĪJUMS UN VECUMA RAKSTUROJUMS

2018. gadā no visiem FKTK darbiniekiem 73% bija sievietes (123) un 27% vīrieši (45). Pārskata gadā personāla vecuma struktūru raksturoja šādi rādītāji: 5% darbinieku (9) bija vecumā līdz 29 gadiem, 40% darbinieku (67) – vecumā no 30 līdz 39 gadiem, 36% darbinieku (60) – vecumā no 40 līdz 49 gadiem un 19% darbinieku (32) – vecāki par 50 gadiem.

FKTK darbinieku vidējais vecums 2018. gadā bija 43.1 gads.

30. attēls.

FKTK personāla sadalījums pa vecuma grupām, %

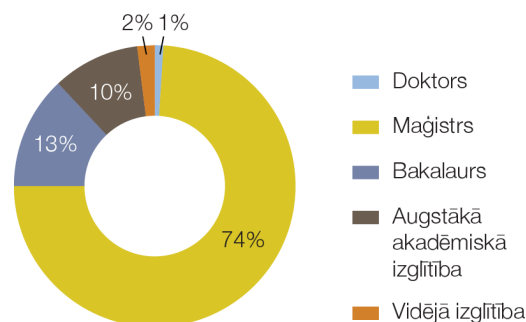

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA

Pārskata gadā 98% FKTK darbinieku (165) bija augstākā izglītība (t.sk. 74% bija ieguvuši maģistra grādu), bet 2% darbinieku (3) – vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā izglītība.

31. attēls.

FKTK personāla sadalījums pēc izglītības līmeņa, %

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA

Lai pilnveidotu FKTK darbības procesus, paaugstinātu

darbības efektivitāti un produktivitāti, kā arī veiktu finanšu sektora, jo īpaši banku sektora, uzraudzību, 71% FKTK darbinieku (119) paaugstināja kvalifikāciju, apmeklējot ar amata pienākumu veikšanu saistītas mācības Latvijā, tostarp mācības par apjomīgu datu analīzi un administrēšanu (*SAP Business Objects Web Intelligence, IBM Domino*) un IT sistēmu drošības aktualitātēm, Vispārīgo datu aizsardzības regulu, risku un procesu pārvaldību, *Fin-Tech* jautājumiem, korupcijas un interešu konflikta risku novēršanu, kā arī uzņēmumu kapitāla daļu/akciju vērtības noteikšanu atbilstoši starptautiskajiem vērtēšanas standartiem un starptautiskajām privātā un riska kapitāla vērtēšanas vadlīnijām. EK Strukturālo reformu atbalsta programmas ietvaros FKTK Atbilstības kontroles departamenta darbinieki turpināja apmeklēt mācības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas efektivitātes paaugstināšanas jomā.

50% FKTK darbinieku (84) apmeklēja seminārus ārvalstīs par dažādiem finanšu uzraudzības un regulējuma jautājumiem, tostarp papildināja zināšanas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas efektivitātes paaugstināšanu, banku klātienes un neklātienes uzraudzību (FINREP, COREP, UPNP IT, mazāk nozīmīgu iestāžu UPNP), banku risku pārvaldību, kā arī banku uzraudzību regulējošo prasību jomā par 9. SFPS regulējumu, IKPNP, ILPNP, Bāzeli III, regulējošajām prasībām saistībā ar INK un citām tēmām.

PERSONĀLA DARBA IZPILDES NOVĒRTĒŠANA

2018. gadā saskaņā ar FKTK noteikto kārtību darba izpildes novērtēšanā piedalījās 160 darbinieki – 30 struktūrvienību vadītāji (t.sk. trīs padomes locekļi) un 130 speciālisti.

Darba izpildē tika vērtēti trīs kritēriji: izvirzīto mērķu sasniegšana, amata pienākumu izpilde un amatam nepieciešamās kompetences.

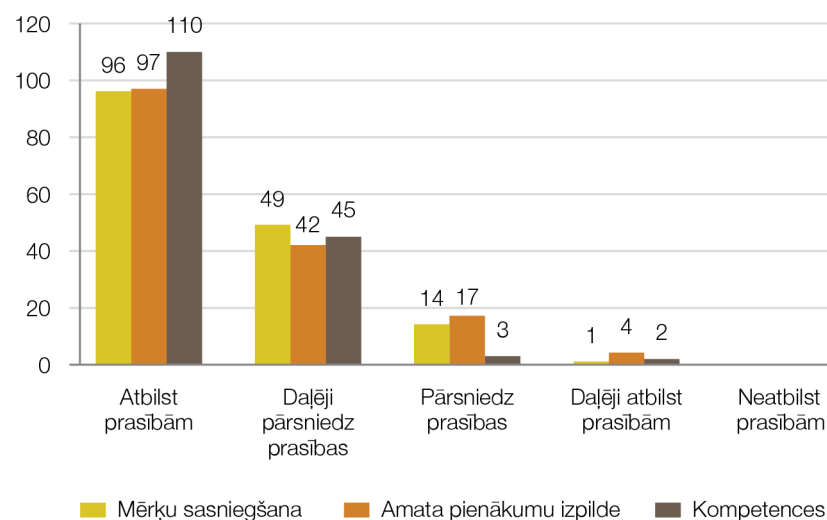
Visu kritēriju kopējo vērtējumu “Atbilst prasībām” saņēma 59% darbinieku (94), “Daļēji pārsniedz prasības” – 38% darbinieku (61), “Pārsniedz prasības” – 1% darbinieku (2), bet vērtējumu “Daļēji atbilst prasībām” – 2% darbinieku (3). 2018. gadā neviens no darbiniekiem nesaņēma visu kritēriju kopējo vērtējumu “Neatbilst prasībām”.

Lielākā daļa darbinieku saņēma vērtējumu “Atbilst prasībām” arī par katru kritēriju atsevišķi – par izvirzīto mērķu sasniegšanu 60% darbinieku (96), par amata

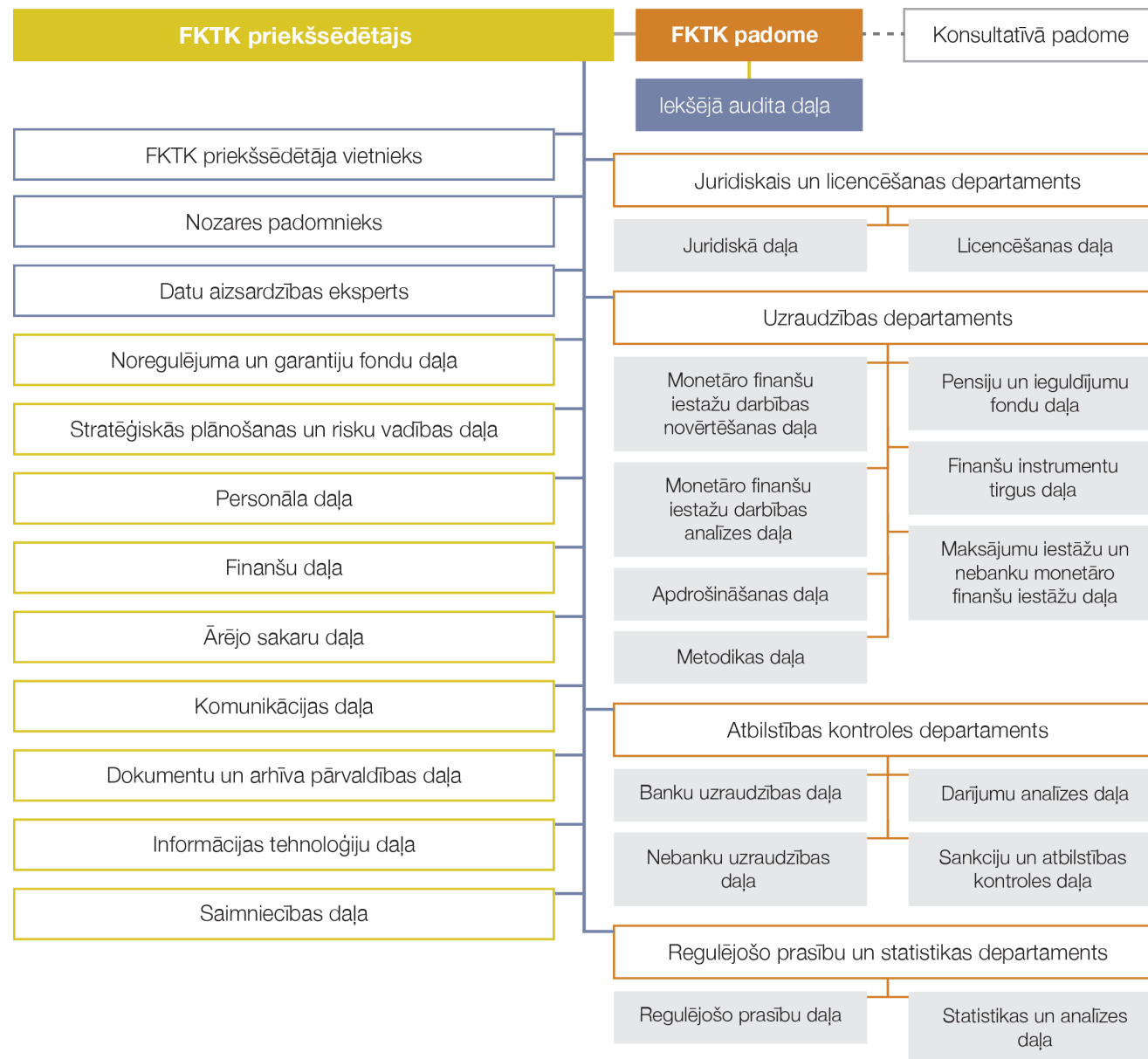
pienākumu izpildi 61% darbinieku (97) un par amatam nepieciešamajām kompetencēm 69% darbinieku (110).

31. attēls.

DIN vērtējums daļījumā pa kritērijiem, darbinieku skaits

FKTK STRUKTŪRA

KVALITĀTES UN RISKU VADĪBA

Kvalitātes un risku pārvaldību FKTK nodrošina Stratēģiskās plānošanas un risku vadības daļa, kuras darbības mērķis ir atbilstoši savai kompetencei veicināt nepārtrauktu FKTK darbības pilnveidošanu un uzlabošanu. 2018. gadā FKTK turpināja pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu. Pārskata gadā tika pabeigts FKTK pārvaldības izvērtējums atbilstoši *Common Assessment Framework* modeļa kritērijiem, un tā rezultāti tika izmantoti nākamajā gadā veicamo procesu pilnveides pasākumu noteikšanai, kā arī FKTK nākamā perioda stratēģijas definēšanai.

Būtiska FKTK vadības procesu sastāvdaļa ir risku vadība, kuras ietvaros tiek identificēti, analizēti un novērtēti riski, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārbaudot un pārskatot riskus un tādējādi veicinot FKTK mērķu sasniegšanu un efektīvu procesu un projektu vadību. 2018. gadā FKTK turpināja iepriekšējos gados izveidotā risku vadības procesa pilnveidi saskaņā ar labāko starptautisko praksi, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības risku vadības jomā. Risku vadības procesa pilnveide turpināsies 2019. gadā.

FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

FKTK darbība 2018. gadā pilnībā tika finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem. FKTK savas darbības nodrošināšanas budžeta ietvaros pārskata gadā pārvaldīja arī NGF un AAF, kā arī administrēja FSN iemaksas valsts budžetā un iemaksas VNF Eiropas līmenī. NGF un AAF, kā arī FSN un VNF administrēšanu FKTK veica apstiprinātā budžeta ietvaros, un no šiem fondiem līdzekļi netika atskaitīti to administrēšanas vajadzībām FKTK labā.

7. tabula.

FKTK darbības finansiālais nodrošinājums, 2017–2018, eiro

	2017. gada faktiskā ²⁶ izpilde	2018. gada faktiskā ²⁶ izpilde	2018. gada budžets ²⁶	2018. gada budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes īpatsvars 2018. gada kopsummā, %
IEŅĒMUMI (+)	10 515 550	11 034 856	12 170 519	91	100
FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS DALĪBNIEKU MAKSĀJUMI	10 484 140	10 995 604	12 154 519	90	99.6
AR MONETĀRO FINANŠU IESTĀŽU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	7 793 057	8 143 648	9 448 019	86	73.8
Kredītiestāžu maksājumi	7 491 052	7 853 562	9 149 907		
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	36 988	39 929	36 960		
Maksājumu iestāžu maksājumi	96 038	80 507	98 056		
Elektroniskās naudas iestāžu maksājumi	170 431	174 872	163 096		
Negūtie ieņēmumi	-1 452	-5 222			
AR FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UN PRIVĀTO PENSIJU FONDU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	991 718	963 222	945 640	102	8.7
Finanšu instrumentu tirgus dalībnieku maksājumi	689 205	663 153	696 040		
Privāto pensiju fondu maksājumi	302 513	300 069	249 600		

²⁶ Saskaņā ar uzkrāšanas principu, izņemot uzkrājumus atvaļinājumiem, kas netiek ietverti budžeta plānošanā un budžeta izpildes kontrolē.

	2017. gada faktiskā ²⁶ izpilde	2018. gada faktiskā ²⁶ izpilde	2018. gada budžets ²⁶	2018. gada budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes īpatsvars 2018. gada kopsummā, %
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 699 365	1 888 733	1 760 860	107	17.1
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	341 584	343 051	320 940		
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	1 301 076	1 489 768	1 364 920		
Apdrošināšanas brokeru maksājumi	56 755	55 914	75 000		
Negūtie ieņēmumi	-50				
CITI IEŅĒMUMI	31 410	39 252	16 000	245	0.4
IZDEVUMI (-)	9 915 835	10 664 559	11 997 130	89	100
Darba samaksa, pārējie maksājumi darbiniekiem, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	7 220 561	7 843 178	8 860 332	89	73.5
Darbinieku apdrošināšana	56 815	44 390	61 258	72	0.4
Personāla profesionālā pilnveide	179 585	140 253	188 196	75	1.3
Telekomunikācijas, sakari un informācija	153 473	152 880	166 363	92	1.4
Sabiedrības informēšana, iekšējā un ārējā komunikācija	76 650	53 127	142 860	37	0.5
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	823 114	849 593	848 979	100	8.0
Pakalpojumi uzraudzības nodrošināšanai	114 323	268 161	149 414	179	2.5
Starptautiskā sadarbība	1 095 813	1 104 230	1 345 023	82	10.4
Kapitālo ieguldījumu nolietojums/izslēgšana	195 501	208 747	234 705	89	2.0
REZULTĀTS	599 715	370 297	173 389		

²⁶ Saskaņā ar uzkrāšanas principu, izņemot uzkrājumus atvaļinājumiem, kas netiek ietverti budžeta plānošanā un budžeta izpildes kontrolē.

FKTK 2018. gada ieņēmumi nesasniedza plānotos ieņēmumus 1.136 milj. eiro apmērā, jo 2018. gadā tika apturēta vienas no lielākajām bankām darbība un notika banku biznesa modeļu pārorientēšana, kas izmainīja banku aktīvu struktūru un to apmēru, kas tiešā veidā ietekmē FKTK darbības finansējumu. FKTK faktiskais finansējums 2018. gadā pieauga par 5%, salīdzinot ar 2017. gadu, kaut plānots bija 14% pieaugums no tirgus dalībnieku maksājumiem. No FKTK darba resursiem 2018. gadā 60% tika novirzīti finanšu tirgus uzraudzības funkcijai, savukārt klientu interešu aizsardzībai un NILLTFN kontrolei – 15%, bet vadības un atbalsta funkcijai – 25%. 2018. gada laikā tika īstenotas funkcijas atbilstības kontroles un noregulējuma un garantiju sistēmas pilnveides jomā, kam palielinājums tika piešķirts jau 2016. gadā un līdzvērtīgs tika uzturēts gan 2017. gadā, gan 2018. gadā 14%–15% apmērā.

NILLTFN kontroles jomā būtiski līdzekļi tika tērēti arī ārpakalpojumu apmaksai.

2018. gadā FKTK finansējums tika plānots pilnībā no tirgus dalībnieku maksājumiem. Tika paredzēts, ka 77.7% no visiem tirgus dalībnieku maksājumiem nodrošinās monetārās finanšu iestādes, 7.8% – finanšu instrumentu tirgus dalībnieki kopā ar privātajiem pensiju fondiem, bet 14.5% – apdrošināšanas tirgus dalībnieki. Taču saskaņā

ar faktisko plāna izpildi monetārās finanšu iestādes finansējumu nodrošināja 86% apmērā no plānotā, tādējādi nodrošinot iemaksas FKTK budžetā 73.8% apmērā no kopējā tirgus dalībnieku finansējuma 2018. gadā.

Faktiskie budžeta kopējie izdevumi 2018. gadā (bez uzkrājumiem atvaļinājumiem un bez iepriekšējo periodu atjaunošanas izdevumiem) bija 10 664.6 tūkst. eiro, kas

ir par 11% mazāk, nekā tika plānots (11 997.1 tūkst. eiro). Plānotā budžeta izdevumu neapguve saistīta ar FKTK faktisko izdevumu sabalansēšanu ar faktiskajiem ieņēmumiem 2018. gadā.

FKTK darbības nodrošinājuma lielākās izmaksas 2018. gadā veidoja izdevumi FKTK darbinieku atlīdzībām (73.5%).

8. tabula.

FKTK darbinieku atlīdzību struktūra 2018. gadā, eiro

Darba alga un tai pielīdzināmie maksājumi	6 332 788
t.sk. prēmijas	243 038
t.sk. piemaksas	39 949
t.sk. FKTK padomes atalgojums	427 576
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	1 510 390
t.sk. par FKTK padomes atalgojumu veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	102 942

FKTK nomas izdevumi 2018. gadā bija 454.8 tūkst. eiro, kas veidoja 4.2% no kopējiem FKTK izdevumiem. Nomas izdevumos bija iekļauta arī arhīva plauktu noma un nozares padomnieka biroja nomas izdevumi ASV līdz 31.05.2018. FKTK biroja telpas ir Kungu ielā 1, Rīgā un Krāmu ielā 2, Rīgā ar kopējo platību ir 2 306.1 m².

2018. gadā FKTK pārstāvēja Latviju astoņās Eiropas un pasaules līmeņa finanšu tirgus uzraudzības un tās koordinācijas organizācijās, kurās par dalību bija jāiemaksā par 4.9% vairāk nekā 2017. gadā.

2018. gadā komandējumu intensitāte FKTK darbinieku līdzdalībai ECB, EK un citu struktūru un organizāciju darbībā, kā arī uzraudzības procesu pilnveidošanas un koordinācijas darba grupās saglabājās nemainīga. Saistībā ar to, ka 2016. gada nogalē aktīvu darbību sāka VUM, kas tā valdes personā koordinē eirozonas valstu noguldījumu garantiju sistēmu darbību un kura organizatoriskajās struktūrās visu 2018. gadu aktīvi piedalījās arī FKTK pārstāvji, dienesta komandējumu skaits pārskata gadā, tāpat kā 2017. gadā, nedaudz pārsniedza 500, bet to nodrošināšanas izmaksas bija 426 tūkst. eiro.

Arī apmācību komandējumi ārvalstīs FKTK darbiniekiem tika nodrošināti atbilstoši vajadzībām un apmācību organizatoru piedāvājumiem.

FKTK pastāvīgi pilnveido tās darbības tehnisko nodrošinājumu, īpaši IT jomā, tādēļ pārskata gadā kapitālajos ieguldījumos tika novirzīti 118.5 tūkst. eiro (saskaņā ar naudas plūsmas principu).

07.05.2019. apstiprinātie FKTK 2018. gada finanšu pārskati, NGF un AAF 2018. gada finanšu pārskati un neatkarīgā zvērinātā revidenta ziņojumi par tiem ir pieejami FKTK mājaslapā www.fktk.lv.

9. tabula.

FKTK dalības maksājumi ES un pasaules organizācijās, 2017–2018, eiro

	2017	2018	Izmaiņas 2018/2017
Maksājumi ES organizācijās	568 007	595 688	4.9%
Maksājumi starptautiskajās organizācijās	50 530	52 885	4.7%
Kopā	618 537	648 573	4.9%

IEKŠĒJAIS AUDITS

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz FKTK vadībai objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par FKTK pārvaldības, risku vadības un kontroles sistēmas, t.sk. procesu, efektivitāti.

Lai paaugstinātu FKTK pārvaldības, risku vadības, iekšējās kontroles, kā arī FKTK darbības procesu efektivitāti, iekšējais audits sniedz konsultācijas un priekšlikumus to pilnveidei.

Iekšējā audita funkciju FKTK īsteno Iekšējā audita daļa, kurā strādā divi darbinieki (daļas vadītājs un vecākais iekšējais auditors).

Iekšējais audits tiek organizēts un veikts saskaņā ar FKTK padomes ar 16.02.2017. lēmumu Nr. 37 apstiprināto "Iekšējā audita politiku", kā arī Iekšējā audita daļas 29.11.2018. apstiprināto "Iekšējā audita procedūru". Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipus", "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējais audits rūpējas par Iekšējā audita funkcijas kvalitāti, tādēļ Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" reizi piecos gados vērtē neatkarīgs ārējais novērtētājs. 2018. gadā Iekšējā audita ārējo darbības novērtējumu veica SIA "KPMG Baltics". Veiktais novērtējums apstiprināja, ka Iekšējā audita darbība kopumā atbilst Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautis-

kajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam". Iekšējā audita daļa ir izstrādājusi un uztur arī aktuālu patstāvīgu Iekšējā audita kvalitātes nodrošināšanas un pilnveidošanas programmu.

Iekšējie auditi tiek plānoti, izmantojot uz risku izvērtēšanu balstītu pieeju un ņemot vērā FKTK stratēģiskos mērķus un prioritātes. Par katra audita rezultātiem tiek ziņots FKTK padomei, nodrošinot, ka audita rezultāti netiek ietekmēti.

Iekšējā audita daļa veic Iekšējos auditus saskaņā ar FKTK apstiprināto Ikgadējo Iekšējo auditu un konsultāciju plānu, kurā ir iekļauti ECB Iekšējo auditoru komitejas auditu plānā paredzētie auditi.

Iekšējā audita daļa 2018. gadā veica gan FKTK audita plānā paredzētos Iekšējos auditus, gan Iekšējos auditus saskaņā ar ECB Iekšējo auditoru komitejas apstiprināto auditu plānu.

Iekšējais audits regulāri seko sniegto ieteikumu ieviešanas gaitai, panākot, ka būtiskākie ieteikumi tiek izpildīti, un kontroles vide tiek atbilstoši uzlabota.

Saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 27. panta prasībām FKTK reizi gadā – ne vēlāk kā 1. jūlijā – iesniedz Saeimai un Finanšu ministrijai rakstveida pārskatu par savu iepriekšējā gada darbu un zvērīnāta revidenta pārbaudītu pilnu gada finanšu pārskatu.

FKTK 2018. gada finanšu pārskata revīziju veica neatkarīgi ārējie revidenti – SIA "Ernst & Young Baltic".

